

K

rkáju
nagy

nd 8.

ta van. Négy
amelyek kö-
ni a személy-
a léghajítót
ges repülőgé

velek

őre

panyahajój-
olója és 18
701 hajó
emben.

tor.) 64 de
hogy Roose
oglalnak ál-
a meg fogja
tiát.

asági
rsall

sall megbe-
on szándé-
s magára
s kijelentet-

következő

örvény ren-
hatalmat.

hízi Bero-
ztársasági
um körvo-
rmányozási
tartoznak

volt

helyzet-

gy a kor-
n fognak
A parla-
okratikus
g és két-
oper ki-
ormány-

OR CRAI-
T

si protes-
Nichifor
jának át-
e halasz-
dóközben
igy nem

do R. T.

Mai számunk ára az Uj Kelet Szombatjával együtt 8 Lei

UJ KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Director-Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő. Redactor responsabil-Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc. Administartar-delegat si girant responsabil-felelős igazgató: Schwartz Endre. Proprietar-tulajdonos: Fraternitas S. A. M. de Editura. Registrul publicatiunilor periodice No. 13. Dos. 889. 1938. Tribunalul Cluj, Secția III.

Vasárnap, július 14.
1940—5700. Tamuz 8.
XXIII. évfolyam, 157. szám.

Taxa postala plătita în num No. 3052374334
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj, Str. Baron L. Pop
10. Telefon: 18-60. Előfizetési árak: Havonta 110, negyedévre 320, fél-évre 600, egészévre 1200 lej. Külföldre: Havonta 2, negyedévre 6, fél-évre 12, egészévre 20 dollár. — Hirdetések díjszabás szerint. — Az „UJ KELET” a transilvaniai és bánáti zsidóság egyetlen napilapja. Cikkeink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Külpolitikai szemle

A TAMPUL írja:
A nemzetgyűlés szavazatának eredménye után a francia sajtó határozott derülést mutat.

A Le Temps így ír: Mindenkinél alá kell, hogy vesse magát az újjáépítés és megerősítés szükségességének. Amidőn a szenátus és a kamara megerősítette ezeket a jelszavakat, olyan bölcsességről tett tanúbizonyságot, amelyet a történelem értékelni fog.

A „Petit Parisien” kiemeli, hogy az ország megerősítésével vette tudomásul a parlament melleslegteljes magatartását. Franciaország előbb fog újjászülni, mint ahogy gondolják. A régi gépezetet, amelynek kerekai már évek óta nyikorogtak, kicserélik és megújítják.

A „Figaro” kijelenti, hogy az új alkotmány az ország bizalmának örvend. Most pedig olyan férfiakra van szükség, akik hozzáértéssel és becsülettel irányítják az újjáépítés művét.

A „Petit Dauphinois” megállapítja, hogy a nemzetgyűlés lehetővé tette a francia kormányoknak az eredményes munkát. A francia nép teljes hatalmat adott kormányának, hogy felhasználja azt az ország érdekében.

Az angol sajtó élénk érdeklődéssel kíséri a francia nemzetgyűlés munkáját. A lapok megállapítják, hogy a demokratikus alapon megválasztott parlament teljes hatalmat adott Pétain marsallnak és kormányának, úgy, hogy a jövőben a francia kormány vezetésére joggal hivatkozhatik nemzetének bizalmára.

Angol politikai körökben azt hiszik, hogy az angol kormány tagjai, élükön Churchilllel, a jövőben tartózkodni fognak Pétain marsall délebbi hangú bírálatától és kerülni fognak bármilyen gesztust, amely Franciaország részéről visszahatást váltana ki és kimélyíthetné azt a szakadékat, amely a tegnapi szövetségesek között megnyílt. — Jelenti a Journal de Geneve” londoni tudósítója.

A Rómában megjelent Tribuna hangsúlyozza, hogy az első angol-olasz tengeri csatának történelmi jelentősége van. Angliának meg kellett érnie, hogy földközvetlen uralma megszűnt.

„Olaszország mély sebet ütött az angol flotta legyőzhetetlenségével kapcsolatos angol illúziókon.

A Törökországnak küldött orosz ultimátum ábrét Ankarában megcáfolták. Török politikai körökben mégis bizonyos feszültség és bizonytalanság uralkodik, amit Terentiev szovjetnagykövet moszkvai utazása is indokol.

Mindenesetre az orosz-török kapcsolatok tisztázása néhány nap kérdése — jelenti a Neue Züricher Zeitung konstantinápolyi tudósítója.

Az angol kormány közleményt adott ki, amelyben Abesszínia törvényes képviselőjének, valamint Anglia szövetségesének ismeri el Haile Szelasszié kormányát.

A londoni határozattal kapcsolatosan svájci körök megállapítják, hogy Anglia lépésének főleg plátói jelentősége van, ami azonban semmilyen gyakorlati következményt nem von maga után.

Ez a lépés azonban az angol kormány amint határozatát bizonyítja, hogy végsőkéig folytatja a háborút a két tengelyhatalom ellen.

Másfelől valószínűnek tartják, hogy Olaszország akár fegyveresen, akár politikai téren gyors választ fog adni Angliának, mintán a volt négyes kormányának elismerése egyet jelent azzal, hogy Anglia nem tekint az olasz birodalom szervezésének Abessziniát.

Az Uralkodó meleghangu válasza az erdélyi és bánáti ifjuság hódoló levelére

„Tárt karokkal fogadlak benneteket a Nemzet Pártjába”

Bucuresti, július 13. Mint annakidején megtörtént, az erdélyi és bánáti fiatal intellektuelek tekintélyes csoportja, élén dr. Pavel Pavel s. r. A. Buteanu volt képviselőkkel, az Uralkodóhoz intézett feliratban kérte a Nemzet Pártjába való felvételét. Az erdélyi és bánáti ifjuság a Nemzet Pártjába történt beiratkozása alkalmából, Ofélsége a következő választ küldötte a két országgrész ifjuságának hódoló levelére:

„Az a levél, amelyben az erdélyi és bánáti ifjuság magas haszaszeretettől fűtött szavakban bejelenti csatlakozását az or-

szág egységes totális új rendjéhez, a legfényesebb bizonyítéka annak, hogy az egykori harcosok nemzeti hitvallásának erényei tovább élnek az új nemzedékekben. Szívem mélyéből megörvendeztetett ez a csatlakozás a nemzeti szolidaritás és nacionalista hitvallás élő és dinamikus művéhez. Amidőn tárt karokkal fogadlak benneteket a Nemzet Pártjába, meleg üdvözlétemet küldöm nektek és remélem, hogy Horia és Avram Iancu szellemi ivadékaik elszánt harcosai lesznek az Uj Romániának.”

Megalakult az új francia kormány

Tizenkét minisztere és három államtitkára van az új francia államnak

Bern, július 13. (Rador.) Vichyből jelentik, hogy a Pétain marsall államfő által kinevezett új francia kormány a következőképpen alakult meg: Helyettes miniszterelnök: Laval, igazságügyminiszter: Albert, belügyminiszter: Marquet, külügyminiszter: Baudoin, pénzügy: Bouvilliers, nemzetvédelem: Weygand tábornok, közoktatásügy: Miraux, ifjuság- és családjügyi miniszter: Ybarnegaray, mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter: Caziot, kereskedelmi-légügyi miniszter: Pietri, gyarmatügyi miniszter: Lemery. A miniszte-

rek miniszteri államtitkári rangot viselnek. Három államtitkárt neveztek ki: Coisson tábornokot a hadügy, Darlan admirálist a tengerész és Pujot a légügyi tárcához.

Bern, július 13. (Rador.) Vichyből jelentik, hogy a francia hivatalos lap törvényrendeletet közöl a kormányalakításról. A francia kormány 12 miniszteri államtitkárból és 3 alminiszterből áll. A kormányelnök egyben az államfeje is, míg a kormány a helyettes miniszterelnök vezetése alatt áll.

Miniszterek munkakihallgatása az Uralkodónál

A csendőrséget a rendőrségi vezérigazgatóság alá rendelték

Bucuresti, július 13. (Rador.) A királyi udvar marsall hivatalának közleménye: Julius 12-én Ofélsége munkakihallgatáson fogadta Ion Macovei mérnök, közlekedésiügyi, Gh. Leon nemzetgazdasági és ideiglenes pénzügy, földművelésügyi, D. Caracostea nemzetnevelésügyi, Priboianu mérnök hadfelszerelésügyi minisztereket, valamint Gh. Balosin ezredest, Románia belgrádi katonai attaséját. Délután Ofélsége Karl Wahle ezredest, Németország katonai attaséját, Gerstenberg ezredest, Németország légügyi attaséját, N. Herescu professzort, a román írók szövetségének elnökét és Adrian Scarlatescut, a királyi kulturális alapítványok szövetségének adminisztratív igazgatóját fogadta kihallgatáson.

Kelt, 1940. július 12-én Bucurestiben.

Bucuresti, július 13. (Rador.) Alfred Caimuschi-t az állam megbízottjaként a román rádiótársaság igazgatótanácsának tagjává nevezték ki.

Bucuresti, július 13. (Rador.) David Popescu tábornok belügyminiszter magas aláírás céljából rendeletet terjesztett Ofélsége

elő, amelynek értelmében a rendőrségi és állambiztonsági vezérigazgatóság, a csendőrfőparancsnokság és a fővárosi rendőrprefektúra ügyvezetését „a rendőrség és állambiztonság vezérigazgatósága” név alatt egyetlen szervben egyesítik. Az új szerv az eddig külön törvények alapján működő szervek egyszerűsítését, összefogását és egységes irányítását hivatott biztosítani.

Az 1940 július 12-ről keltezett 2371. sz. királyi rendelet alapján Gheorghe Liteanu dandártábornok megbízást kapott a rendőrség és állambiztonság vezérigazgatói tisztjének betöltésére.

PAL REGENSHERCEG BEMUTATKOZÓ KIHALLGATÁSON FOGADTA A SZOVJET KÖVETET

Belgrád, július 13. (Rador.) Pál jugoszláv régensherceg pénteken szlovéniai rezidenciáján ünnepélyes kihallgatáson fogadta Plotjikov, Szovjetország belgrádi követét, aki ez alkalommal nyújtotta át megbízó levelét a régens hercegnek.

VILÁG TÜKRE

A törökországi zsidók

Most, száz esztendeje, 1840 júliusában kapták a törökországi zsidók egyenjogúsításukat, amit Ankarában és Konstantinápolyban háláadó istentiszteletekkel és alapítványokkal tettek emlékeztetéssé.

A török zsidók története hosszú ideig a türelem és megértés politikai atmoszférájában mozgott. Don József Nászi, Naxos hercege volt kimagasló reprezentánsa ennek a szabadságnak, amelyhez hasonló csak a mór uralkodók alatt éltek a zsidók azokban az időkben. Don József marannus volt, aki gazdag rokonaival menekült Portugáliából előbb Antwerpenbe, majd Velencébe és innen Konstantinápolyba, ahol nyíltan visszatért a zsidó hitre.

Abban az időben II. Szolimán legidősebb fia, Musztafa föllázadt apja ellen, de a lázadást előkészítő összeesküvőkkel elfogták és ártalmatlanná tették. De a második fiu, Bajazid, folytatta az apja elleni munkát, őt is leleplezték, de még volt ideje elmenekülni Perzsiába. Szelim, a legkisebb, aki békés hajlamu volt, a zsidó József tanácsára hallgatva, amikor a szultán meghalt, nem sietett magához ragadni a hatalmat, egy kisázsiai, főleg zsidók által lakott városba vonult vissza, miáltal József, a visszatért Bajazidot és pártját leszerelte. A bujdosó trónörökös és a zsidók között olyan jóviszony fejlődött ki, hogy Szelim már csak a zsidók föztjét ette, ettől való félelmében, hogy török környezete megmérgezheti. Szombatonként persze nem kapott friss ételt, minthogy azt a zsidók rituáléja tiltja.

Ahogy Szelim trónra jutott, Józsefet hercegi címmel tisztelte meg és kinevezte a testőrség ezredesevé. József Nászi magas méltóságába jutva, népének inségre gondolt és meg akarta alapítani a zsidók országát — Palesztinában. A nácsi megkapta a szultántól a tibériási tó környékén fekvő nagy területet, magát Tibériás városát is és pedig azzal a kikötéssel, hogy a városban és környékén csak zsidót telepíthetnek le és hogy innen békés eszöközökkel továbbvitelük hatalmi szférájukat Palesztina többi részébe. Az erről szóló történelmi okiratot Szelim szultán és fia, Murad írta alá. A donáció azokért a szolgálatokért járt, amiket az anatóliai kis városban tettek zsidók a bujdosó királyfinak.

Szelimnek még Szolimán idejében az volt a kívánsága, hogy József megkapja Naxost és néhány más görög szigetet. Akkoriban azonban Szokolli, a nagy vezér intrikáival meggyújtotta ezt a tervet. A szultán halála után a fiatal Szelim pillanatig nem habozott és barátját Józsefet kinevezte Naxos és más tizenkét sziget szuverén hercegévé. Természetes, hogy ez a szokatlan kedvezés a zsidó főúr irányában irigységet keltett. Már nemcsak a zsidóra haragudtak, hanem főleg a szultánra, akiről elhíresztelték, hogy zsidó származású és csecsemő korában becsempézték a szultán egyik magtalan feleségének hálószobájába.

Feljegyzik Don Józsefről azt a dicséretes jellemvonást, hogy ő, az egykori spanyol marannus Corenollot, egy telivér nemes nevezte ki szigetei kormányzójává, azért, mert ennek apja, aki Segoviában helytartó volt, a zsidókkal szemben mindig megértéssel viseltetett.

József Nászi közvetítette I. Ferdinánd és a porta között 1567-ben, Szigetvár eleste után a békét és két évvel később a nácsi egy a francia udvarral szemben főnálló követelésének behajtása fejében, jogot nyert arra, hogy mindazokat a hajókat, amelyek francia lobogó alatt török vizekre futnak, rátehesse kezét és rakományait lefoglalhassa. A zsidó herceg egészen az algéri partokig küldötte ki rendőrhajóit, hogy kutassanak francia áruszállító hajók után. Sikertült is neki Alexandriában három vitorlást elfognia. Az árut csak akkor tette szabaddá, amikor a francia udvar visszafizette a százötvenezer tallérból álló követelését.

Ez a merész diplomáciai saakküzdés nemzetközi felháborodást idézett elő a keresztény hatalmaknál, akik összefogtak a naxosi herceg megsemmisítésére. Sikertörténet is nekik megnyerniük erre a célra egy elég előkelő személyiséget, a zsidó Daudot, a szultán orvost, aki egykor Jozsef szolgálatában állott és aki több pontból álló vádiratot szerkesztett Jozsef ellen. E pontok, ha igaznak bizonyulnak, nemcsak a herceget semmisítették volna meg, hanem a Törökországban élő akkori zsidóságot is, minthogy nem kevesebbről volt szó, mint arról, hogy Jozsef a pápával, a spanyol királlyal, a florenzi herceggel, a génuai köztársasággal és a többi ellenséges hatalmakkal bizalmas levelezésben állott és ezeknek kiszolgáltatta a török hadititkokat. Daud hamisított okiratokkal támogatta ezeket a rágalmakat, amelyek azonban később tisztázódtak és természetesen Daud megbüntetésével végződtek. A szultán száműzte a rágalmozót Rhodos szigetére, ahol a török birodalom politikai bűnösei vezekeltek.

Konstantinápoly hitközségei és rabbijai, rabbi Josef Károval, a nagy kodifikátorral ellükön, kilököstítéssel büntették.

Csak természetes, hogy ezeket Jozsef tekintélye megnőtt a szultáni udvarnál és amikor a velencei köztársasággal háborús bonyodalmakba keveredtek, Jozsef irányította ezt a háborút. Igéretet kapott, hogy abban az esetben, ha Cyprust a törökök elfoglalják, őt kiküldjék Cyprus királyává. A szultán rendelkezésére már készítették is zászlókat a felirattal „Eljen Jozsef, Cyprus királyá”. — 1570-ben megindult a cyprusi hadjárat és a török seregeknek sikerült Nikosur városát rohammal elfoglalni. Akkor azonban a hercegnek hírül hozták, hogy a velencei köztársaság a levantei zsidó kereskedőkön bosszúja meg magát a török hadaknak Cyprusra való betöréséért. Erre Jozsef lemondott a dicsőségről és rábírta a szultánt arra, hogy a csapatokat vonják vissza.

Később jóviszonyba került a velencei köztársasággal és békés úton kísérelte meg, hogy a köztársasághoz tartozó valamelyik szigetcsoporthoz adassék át a zsidók számára. Később azonban belátta, hogy ez a terve kivihetetlen és akkor ismét az elhanyagolt paleztinai országépítő gondolatot igyekezett megvalósítani. Itt azonban a mohamedánokkal került összejáratásba.

A herceg karrierje akkor tört derékba, amikor a szultán meghalt és annak fia, III. Murád más emberek hatása alá került. Az új szultán egy másik zsidó, Salomo Askenázit vette maga mellé, aki ugyan kitűnő diplomata volt, de korábban az államférfi, mint Jozsef, aki 1579 augusztus 2-ikán halt meg. A török birodalom zsidóságán kívül a széjjelzörögött zsidói mélyen gyászolták a kitűnő férfit, akinek becsüvére még mindig egyetlen nemes gondolat rajlott: otthont teremteni a zsidóknak. Halálával összezomlott azonban a tibériási zsidó település és vele kapcsolatos zsidó köztársaság eszméje.

Murád nem volt az az egyéniség, aki fel tudta volna tartóztatni a török birodalom katonai összeomlását. Az ő uralmával esik egybe a birodalom hanyatlása, a zsidók mellőzése, háttérbe szorítása, majd üldözése. Mégis évszázadoknak kellett elmúlniuk, amíg a török szultánok aktív módon antiszemita politikát folytattak. 1702-ben adták ki az első fermánt, amely tiltotta a zsidó alattvalókat attól, hogy sárga papucsot viseljenek. Nem volt szabad fezt és turbánt sem viselniük, hanem csak fekete posztó sapkában járhattak. Bántódása azonban egzisztenciájukban nem érte őket. 1840-ben kijött a zsidók egyenjogúsítását elrendelő parancs, a „le chatti serif” amelyet végrehajtási utasítások követték. Ezek biztosították a zsidóknak a törvény előtti egyenlőséget, az életbiztonságot, a becsület védelmét, a szerzett és örökölt javak biztonságát, községek alapítását, az adórendszer reorganizálását és az általános védkötelezettséget. A zsidók emancipálásában nagyrésze volt Albert Kohnnak, a párizsi Rothschild-ház megbízottjának, aki több sikeres pénzügyi tranzakciót bonyolított le a török kormány javára. Azóta a zsidók állapota több volt, mint tényleg, kivéve a világháborút követő időszakot, amikor a nagy átalakulás zökkenései miatt sokat kellett szenvedniük. Azóta azonban normalizálódtak Törökországban a zsidók ügyei és immár nemcsak, mint kereskedők és iparosok élhetnek, hanem az ország közigazgatásában és hadseregében is szerepet játszanak. (sz. I.)

Könyvnapi Rembrandt. Cs. Pogány könyve, 32 old. műlappal könyvnapi kedv. ára most fve 130, kve 168 (majd 159, 221) lej. Kosztolányi: Erős várunk a nyelv, 228 (304) lei, Lenni, vagy nem lenni 228 (304) lei. Dénes: Élet helyett órák, Ady regény, fve 115, kve 160 lei (152 és 206 helyett) Lepagenál, Cluj. Postán utánvétellel. Kérjen új jegyzéket.

A Népszövetségből való kilépés évi hatszázötzezer arany frank megtakarítást jelent

A fővárosi lapok kommentárjai. „Diszkrétan és feltűnés nélkül hagyjuk el a Népszövetséget”

Bucuresti, július 13. A fővárosi lapok behatóan kommentálják Romániának a Népszövetségből való kilépését. A kormány félhivatalosa, a „Románia” ezeket írja:

„A kormány Mihail Manoilescu külügyminiszter útján közölte Genffei Románia kilépését a Népszövetségből. Ezzel a lépéssel, amely már előbb bekövetkezett, tényleges helyzetet szentesít — és ezért ezt a lépést sokkal előbb kellett volna megtenni — Románia új külpolitikai orientációját követve, igazodik ezen politikai alapvető elveihez. Az igazság az, hogy még abban az időben, amidőn Románia tagja volt a Népszövetségnek, a genfi fórum tevékenysége és határozatai számos esetben sértették meg, ha nem is abszolút értelemben Románia jogait, de minden esetre országunk fontos érdekeit, megrabolva bennünket nemcsak ama felségjogunktól, hogy visszautasítsuk az érdekeinkkel ellentétes határozatokat, de attól is, hogy bírálat tárgyává tegyünk azokat.

A külföldi szakértők emléke

Emlékezzenek csak vissza gazdasági és pénzügyi alárendeltségünk szomorú korszakára, amidőn minden minisztériumokban egy külföldi ellenőrnek, vagyis egy ugynevezett „szakértőnek” joga volt kategetikus és megáthadhatatlan „vétővá” megsemmisíteni az illető minisztérium vezetőjének döntését. Szegény román miniszterek a független román hazában!

Szomorú korszak volt ez, amidőn az idegen ellenőrök és szakértők gyámsága alá helyezett román Nemzeti Bank csupán egy külföldi gondnokság alá helyezett vállalat szomorú és megalázó szerepet játszhatott és várnia kellett, sőt mi több, követnie kellett a Londonból, meg a Párizsból kapott ultimátumok szerű direktívákat!

Nem kevésbé szomorú és káros mozzanat volt a szankciók fejezete, amidőn az egész ország egységes nemzeti érzelület, valamint a románság politikai és gazdasági érdekeinek ellenére, az ország kénytelen volt a kozmopolita kapitalizmus gazdasági és pénzügyi nyomása alatt elfogadni az Olaszország elleni szankciók döntését. Olaszország ellen, amely felé nemcsak a vér szava irányított bennünket, hanem amely élénkben élt mindenkor szívünkben és lelkünkben. Kénytelenek voltunk elfojtani egyhangú csodálatunkat a fiatal, erős és győzedelmes olasz fasizmus megvalósításaival szemben.

Nem lesz haszontalan emlékeztetnünk ezalkalomból arra sem, hogy mialatt Románia testvéri fájdalommal és figyelmen kívül hagyott gazdasági és politikai érdekeinek kárára alávetette magát a Népszövetség önkényes ítéletének, amivel az remélte, hogy megbéníthatja a császári Rómát Haile Szelasszié, a „judeai oroszán” megsegítése érdekében, addig szomszédunk Magyarország, amely nem vetette magát alá a szankciós politikának, üzérkedési áron adta el Olaszországnak a román termékeket.

Hátatfordítva Genffnek, és a Népszövetség kozmopolita intézményének, amely 1938 szeptemberében — a berchtesgadeni, godesbergi és müncheni találkozásoknak, megbeszélések és történelmi döntések korszakában — az afrikai „phöniciak” sorát vitatta meg ünnepélyes keretek között, Románia olyan lépést tett, amely összhangban áll külpolitikájának új irányával és ugyanakkor érzelmeinek és meggyőződésének is határozott kifejezése.

A Curentul kommentárjai

Romulus Dianu írja „Románia kilépése a Népszövetségből” cím alatt a Curentulban a következőket:

„Románia kilépése a Népszövetségből, amit Mihail Manoilescu külügyminiszter jelentett be tegnapelőtt, már régóta időszerű lépés, nemcsak azért, mert ez a nemzetközi együttműködés szorgalmazására

alkotott intézmény káros tevékenységet fejtett ki, de azért is, mert képtelen volt alkalmazkodni az idők szükségleteihez.

A Népszövetség az utóbbi időben legfeljebb epigrammákban szerepelt, ha ennél is szomorúbb szerepet nem játszott.

Egy nemzetközi klikk befolyásától uralva, a genfi fórum kiábrándulást okozott, sokszor pedig rosszat cselekedett és súlyos veszélyeket hozott azokra nézve, akik résztvettek társaságában.

A Szovjet és a Népszövetség

Sok olyan állam, amely jelentős erkölcsi és más természetű eszközökkel rendelkezett, már régebről kilépett ebből a nemzetközi közösségből, akár méltóságteljes és energikus tiltakozásképpen a velük szemben alkalmazott metódusok miatt, akár mert kiábrándultak, vagy mert el akarták kerülni egy bizonyos kollektív politika következményeit, amelyben ők felelőként szerepeltek: ez volt például okálul Magyarország esete. Mások végül — mint például a Szovjetunió — csak egészen mellékes módon vettek részt a Népszövetségben és ugyanolyan mellékes módon hagyták ott, hogy kövessék saját politikai irányvonalukat, amely csak igen felületesen érintette a genfi fórum politikai eszményeit.

Bár a Népszövetség azzal az eszménnyel született meg, hogy csak egyféle tagot ismer el, a végén mégis többféleképpen rendelkezett és ennek megfelelően eltérő bánásmódot alkalmazott tagjaival szemben. Ime egy jellegzetes eset: Oroszország sohasem üzött népszövetségi politikát, bár a finn háború végéig tagja volt a Népszövetségnek; ezzel szemben az Egyesült Államok sohasem lépett be a genfi intézménybe, mégis együttműködtek azzal.

Az az általános politikát illetően, amelyet a Népszövetség saját tagjaival szemben érvényesített, megállapíthatjuk — és ezzel igen keveset mondottunk —, hogy a Liga nem tudott ellenállani egyesek befolyásának a mások kárára és ezzel teljesen indokolt elégedetlenségeket idézett fel.

Ki maradt a Népszövetségben?

A legutóbbi időben a Népszövetség még csak a saját nevét sem érdemelte ki. Olaszország, Németország, Japán, Oroszország nél-

20évi borzalmas szenvedés után végre meggyógyultam...

Sache Carol ur, Bucuresti, Suburbana Bragadiru, írja nekünk, hogy 20 évig szenvedett gyomorban és enni sem tudott anélkül, hogy fájdalmai ne lettek volna. De ime segítségére jött a kiváló GASTRO-D. gyógyszer és három üveg elhasználása után megszabadult szenvedéseitől.

Ma, miután két éve, hogy meggyógyult, köszönőlevelet ír nekünk, amelyben felemlíti, hogy betegsége sohasem ismétlődött meg és reméli, hogy példát mutat mindazoknak, akik eddig még nem találták meg betegségük orvosságát.

GASTRO-D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 162 lej utánvét mellett Császár Ernő gyógyszerárában, Bucuresti, Calea Victoriei 124.

kül, az amerikai szálak hiánya nélkül, néhány tagállam eltűnése által Albánia, Ausztria, Abesszina, egyes államok jelenlegi helyzetétől meggyengítve, mint amilyenek Belgium, Hollandia, Dánia, Norvégia és Lengyelország, sőt bizonyos mértékben Franciaország is, a balti államok támogatása nélkül a Népszövetség ma csak olyan államok támogatására számíthat, mint Salvador, Panama, Haiti, San-Domingo, Honduras és más ehhez hasonló köztársaságok.

Románia kilépése szükséges elhatározás volt. Erthetetlen, hogy miért kellett késnie ilyen sokáig. Mihail Manoilescu külügyminiszterünk nyilatkozata az egész románság jóváhagyásával találkozott. Országunk a kilépés ténye által évente 605 ezer 892 arany frankot takarít meg, amivel Románia a Népszövetség költségvetéséhez hozzájárult.

Az ország felfegyverkezésének és a menekültek segítségének e nehéz időszakában ez a megtakarított összeg külügyminiszterünk becsületére szolgál.

Tapintatosan, de sajnálkozás nélkül hagyjuk ott a Népszövetséget. Jóláktunk a keserűségek, a nemzetközi fondorlatok és a megvetendő intrikák a mauzóleumától. Elegünk volt az emberiség ellenőreiből és ügyészeiből, elégünk volt, pénzügyi és politikai formulákból...

Ami pedig azt a népszövetségi eszményt illeti, amely nemzetközi, jogi és kulturális célokat akart csinálni a kalmúkokból, a beduinokból és a zulukafferekből, mi ezt az eszményt sohasem vallottuk. Az igazságtalanság ellen harunk során, valamint ama óhajunkban, hogy biztosítsuk a békét, az egész világgal együtt átestünk a Népszövetségen is. Ez volt az egész.”

A belügyminisztérium legyelmanezett hallgatást kér az országtól

Szigorúan büntetik a riasztó hírek terjesztését

Bucuresti, július 13. A belügyminiszter legyelmanezett hallgatásra hívja fel a lakosságot, abból a célból, hogy megakadályozzák a riasztó hírek terjedését. Felhívja egyben a figyelmet, hogy a büntetőtörvénykönyv 329. szakasza alapján a köznyugalmat felzavaró hírek bármily eszközzel való terjesztését, vagy továbbadását, akár szó-

ban, akár írásban tíz évig terjedhető börtönnel és pénzbírsággal büntetik. A minisztérium alkalmazni fogja ezeket az intézkedéseket mindazok ellen, aki akár rosszakaratulag, akár a rendelet célját meg nem értve, hasonló cselekményeket követnek el.

Hollandiai és németországi repülőtereket bombáztak az angolok

A Joni tengeren lefolyt csatában megsérült angol hajók érkeztek Gibraltárra

London, július 12. (Rador.) A Reuter távirati iroda a következő részleteket jelentti, kiegészítve a légügyi minisztérium péntek esti közleményét: Angol repülőgépek Waalhavent, a Rotterdam közelében lévő főrepülőteret bombázták, két órák kevesetül számos támadást intézve ellene. Több fontos pontot telitalált ért, nagy tüzeket idézve elő. Techsel repülőterére száznál több bombát dobtak le. Más angol légi osztagok Németország belső részében katonai célpontokat támadtak. A kedvezőtlen idő ellenére ezeket a ludwigshafeni

és Köln környéki célpontokat világító rakéták segítségével fedezték fel. Mutterstahlban bukótámadással felgyújtottak egy nagy üzemet. Brémában számos nagy épület porrá égett a bombázás következtében.

Madrid, július 13. (Rador.) A Stefani jelenti: Megerősítik azt a hírt, hogy a Wood nevű hajó súlyosan megrongálódva visszatért a kikötőbe. Egy repülőgépanyahajó, amely a Joni tengeren lefolyt csatában szintén megrongálódott, visszatért Gibraltárra.

Nichif
mi

A nyugtalan
A naciona

Bucuresti, július 13. „Személyes tapasztalásunk” propagandaugyvi beszédet tartott zöket mondotta:

— A Ion Gigu mely kipróbált férfiakból áll, a kapcsolatuk nincs, mely olyan fájdalom van határozva nem fogja tudni nemzeti érdekek elő történésekké a kormány a hette, mely közmanók millióinak, ez semmi kánk. A teljes vódások után, új kormányzás lizmást pedig nem ektől való elszűelő és totális le a vezetőkből és len erkölcsi tőlet szemben az ját képezi.

A kormány

— Nekem, a polgárának, termam azokban, merem jól, hogy hová akarják a természetesebb mel és szivem olyan kormányból áll, akik nent jelent Rom a pillanatban, lerakja egy új kormány lerak megkezdte az o nacionalizmus vezését, kifelé rendszerebe va sét. Ezeket a kkat a lehető leg szág tudomásá meggyőző erej életükben ezek coltak.

— Mint oly amin munkálk zerencsém va kit mindenki gazat mondot kijelentem, ho olog, amelye esképpen, nin ing van a ko ély összetar

Jól ismerjü zonyos lelki yorsan szákt lentmondóbb nek, melye en eltelő nap ényen szenv én történetk manók, ha nk ezzel a senkinek a onban az e vengességü e gy ami ke egtörténhet Ezt az ala otot módszer első ellensé kkel, mely nek nincs má rje román y kormány t, melyebb zsal az igér nak, amel nemzet ell ben. Minde

Nichifor Crainic propaganda-miniszter rádióbeszéde

A nyugtalanító hírek ellen. A kormánynak nincs titkolnivalója. A nacionalizmus és a totalitarizmus jegyében alakul át Európa

Bucuresti, július 13. (Rador.) „Politikai összetartásunk” címen Nichifor Crainic propagandaügyi miniszter pénteken este beszédet tartott a rádióban és a következőket mondotta:

— A Ion Gîgurtu által elnökölt kormány amely kipróbált nacionalistákból és tiszta férfiakból áll, akiknek egyáltalán semmi kapcsolatuk nincsen a politizáló multtal, mely olyan fájdalmasan nyer felszámolást, el van határozva arra, hogy az országot nem fogja tudatlanságban tartani a nagy nemzeti érdekekkel kapcsolatban lejátszó történésekkel szemben. Ha a multban a kormány a hallgatóság politikáját követte, mely közömbösséget mutatott a románok millióinak aggódo lelkével szemben, ez semmiesetre sem lehet a mi taktikánk. A teljes nacionalizmus, hosszas vívódások után, melyeket ismernek, ma az új kormányzás eive lett, az igazi nacionalizmust pedig nem a fentlétőknek a lentiéktől való elszigetelése jellemzi, hanem az élő és totális lelkiismeret, melynek ereje a vezetőkből és vezetettekől együtt egyetlen erkölcsi tömböt alkot, az eseményekkel szemben az ellenállás egyetlen szikláját képezi.

A kormánynak nincs titkolni valója

— Nekem, a távoli falu, vagy község polgárának, természetes, hogy nincs bizalmam azokban, akik vezetnek, ha nem ismerem jól, hogy kik ők és ha nem tudom, hová akarják vezetni az országot. De még természetesebb dolog, hogy egész lelkemmel és szívemmel odaadom magamat egy olyan kormánynak, mely foltalan férfiakból áll, akik mindenkinél jobban tudják, mit jelent Románia új orientációja abban a pillanatban, mikor szakít a multtal és lerakja egy új élet alapjait. A Gîgurtu-kormány lerakta ezeket az új alapokat, megkezdte az országban a román életnek a nacionalizmus szeilemében való megszerzését, kifelé pedig az európai élet új rendszerébe való határozott beilleszkedését. Ezeket a korszakos jelentőségű dolgokat a lehető legvilágosabb formában az ország tudomására hozta, olyan emberek meggyőző erejével, akik közismerten egész életükben ezekért a megváltó elvekért harcoltak.

— Mint olyan, aki ismerem mindazt, amin munkálkodik a kormány, melynek szerencsém van tagja lenni s mint olyan, akít mindenki úgy ismer, hogy csak az igazat mondom, a románok milliói előtt kijelentem, hogy egyáltalán nincs olyan dolog, amelyet titkolni kellene. Következésképpen, nincs semmi ok pánikra, vagy kiznő nyugtalanságra, hanem minden ok meg van a kormány tevékenységével való együttműködésre.

A nyugtalanító hírek ellen

Jól ismerjük közönségünk egy részének bizonyos lelkiállapotát, mely elképesztő bizonyos zsákmányul engedi magát a legellentmondóbb és legfantasztikusabb híreknek, melyeknek alaptalan voltát minden eltelő nap leleplezi. Valamennyien keményen szenvedünk az ország keleti részén történtek nyomán. Nem lennénk igazi románok, ha érzéketleneknek mutatkoznánk ezzel a szent fájdalommal szemben, de senkinek sem szabad letörnie. Vannak azonban az erőlelkűek között anyagi gyengeségű emberek is, akik úgy képzelik, hogy ami keleten történt, hasonlóképpen megtörténhetnék nyugat és dél felé is.

Ezt az alap nélküli nyugtalansági állapotot módszeresen felhasználják a belső és külső ellenségek, kiszámított híresztelésekkel, melyeket említettem és amelyeknek nincs más célja, mint az, hogy megtörje román összetartásunk lelki tömbjét. A kormány ismeri mindezeket a forrásokat, melyekből a hasonló hírek kiindulnak azzal az igénnyel, hogy eseményeket jósolnak, amelyek nem történnek meg csak a nemzet ellenségeinek betéves elképzelésében. Minden románnak, akiben meg van

a valóság érzése és a tájékozódás egészséges ösztöne, elemi kötelessége, hogy az ország kormánya mellett szembeszálljon ezekkel a koholt hírekkel, melyek hullámokban áradnak, mint a sáskafellegek a mező zöld vetése felett.

A belső ellenségek

Azok közt, akik ezeket utrabocsátják, vannak egyesek, akik a proletár forradalom véres szomjátói égnék; vannak mások, akik elégedetlenek a nacionalista rendszer által kezdett igazságos és szükséges tisztogatással és fel akarnák azt tartóztatni a zavarokkal, melyeket megkísértek előidézni. Vannak mások, tui a határon, akik ugyanerre törekednek a meddő reményben, hogy mohóságukat a román barázda rögével csillapítsák. És végül van még köztünk a régi hivatásos politikusok kategóriája, mely úgy képzei, hogy elérkezett a pillanat a klubdarálók elindítására, melyekben majdnem husz éven át őrlődtek a bajok, amelyeket ma viselünk. Ezek az elavult és időszerűtlen gondolkozású emberek, nem értik, hogy a nemzetközi demokrácia rendszere egyszerűságra, egyszerűsítésre és nem látják, hogy maga Franciaország, mely tegnapig sarkcsillaga volt, alapjában átalakult, a halott pártok romjai közül a totális rendszer felé emelkedve, mely újjáteremti.

A párt és nemzet egysége

Mindezen belső, vagy külső törekvések-



kel szemben, melyeknek nincs más céljuk, mint a román lélek megbontása és megzavarása, minden igaz román szükségét éri annak, hogy a nemzeti összetartás ugyanolyan töretlen erejében maga mellett tudja testvére karját. Egy életgyökereiben egészséges nemzet, mint amilyen a miénk, úgy kapcsolódik az ősi földhöz, mint a szem a testhez és a sas a fészkehez, az események mérlegébe tudja vetni mély élet ösztönét, a századok viszontagságain győzedelmeskedő, lebirhatatlan önfentartási ösztönét.

— Ez az ösztön, ez az érzés egymáshoz kapcsol bennünket, mint a hegy sziklájának kőszilánkjait, ez az ösztön, mely katonai kifejezését a határokon őrtálló hadseregünkben nyeri el, politikai kifejezést a Nemzet Pártja új szervezetében találja meg.

Különösen a jelen pillanatban, mikor mindannyiunk lelkiismerete beelővadni igyekszik az ország egyöntetű lelkiismeretébe, a Nemzet Pártja politikai összetartásunk legmagasabb képlete. Párt, mert politikai szervezet, egységes, mert a jelen óra nem enged meg széthúzásokat közöttünk, totális, mert arra hivatott, hogy ugyanabban megújulásra irányuló akarat-

ban feikaroljon minden román erőt, napjaink egyetlen jelszava, mert az egyetlen párt ereje alatt változik ma az európai földrész arca. Minden történelmi kornak meg van a maga életképlete.

Uj európai képlet

— A lezárt kor a demokratikus képzetben élt, az új kor a teljes nacionalizmus képzetében alakul, melynek politikai kifejezése és amelynek cselekvőszere az egységpárt. A régi kortól az új korhoz való átalakulás jelensége, mely jelenleg Franciaországban végbemegy, a demokratikus mult elhagyásának és a fasizmus és nemzeti szocializmus által megnyitott szellemi való összhangbahozás utolsó folyamata, melyet az európai élet mezején még látni lehet. Ezzel a jelenséggel, megdő az annak utolsó támaszpontja, akik országunkban még hinnének a politikai kiubbok fel-támadásának lehetőségében. Még egyszer igazolja ez, ha még szükség lenne rá, Uralkodónk tisztánlátását, aki két évvel előbb bevezette az új politikai rendszert, mely Románia minden harcok erejét és minden alkotó energiáját egybefogja egy legmagasabb nemzeti összetartásban, melynek jegyében győzni fogunk!

Julius 15-től! Olcsó hét!!

Gólya Áruházban

Több ezer maradék

A török miniszterelnök nyilatkozata Törökország helyzetéről a háboruban

„Törökország nem akar támadni és szomszédai részéről sem nyilvánult meg hasonló akarat”

Ankara, július 13. (Rador.) A Stefani iroda jelentése szerint Reffik Saydam török miniszterelnök pénteken beszámolót mondott a képviselőházban Törökország helyzetéről a háboruban. Kijelentette, hogy Törökország továbbra is hű marad

barátaikhoz, s megvédi saját függetlenségét. Sohasem volt szándékunkban szomszéd államot megtámadni s örvendünk kell, hogy a szomszéd államok részéről sem nyilvánult meg hasonló akarat, — mondta a török miniszterelnök.

A „România” és a zsidókérdés megoldása

A megoldás nem fog ezáltal félintézkedéseknél megállni — állapítja meg a kormány felhivatalosa

Bucuresti, július 13. A „România”, a kormány felhivatalos lapja, mai számában Cezar Petrescu „Győzött Eminescu nacionalizmusa” cím alatt vezércikket közöl, rámutatva arra, hogy a román nacionalizmus összes program-pontjai alapját a harc képezi, amelyet Eminescu indított el közel háromnegyed évszázaddal ezelőtt. A románok egysége, a hagyományok helyreállítása, a politizálás elleni harc, a gazdátársadalom felépítése éppúgy Eminescu programjában szerepelt, mint a túrheterlen harc a zsidó beszivárgások ellen

„a Dnyesztortól a Tiszáig”. Ezután az ismert publicista a következőképpen folytatja:

Vádak a zsidók ellen
„A régi Romániában és a felszabadított tartományokban régebből letelepedett zsidók kontingenséhez hozzájárultak még azok, akik a forradalmi Oroszországból, Galiciából és Lengyelországból, valamint Magyarországból jöttek ide, midőn ott az antiszemita megtorlás rendszere került hatalomra. Szám-szerűen tehát a zsidók túlhaladtak minden belélegezhető arányt. Fulasztóan sokan van-

nak. Hol a nemzetközi hitel és tőkét, hol egy társadalmi és gazdasági strukturális átalakulás folyamatát kihalásulva, hol a törvényhozó apparátust igénybe véve és olyan szabadságjogokat csikarva ki, amelyek a régi királyságban legalább formailag korlátozva voltak, — a zsidó elem néhány év alatt elborított bennünket. Elborított különösképpen a humanitárius-nemzetközi ideológiák kiaknázásával, amelyek az akkori Európában dühöngtek. Meghonosították őket nálunk, beirták különböző pártok ideológiájába és érdekeiknek ideológiai színezetet kölcsönöztek. A román eszmékért való üldöztes fázisa volt ez, a zsidó sajtó és publicisztika koalíciójának korszaka, amely „herem” alá helyezte a nemzeti írókat és művészeket, akik dicsőítettek minden a világon létező zsidó irodalmi és művészeti iskolát, akik diszkreditálták a román nacionalizmus-nacionalizmus harcossait, akik itt az ígéreteknek új és gazdátlan földjét teremtték meg maguknak.

A román nacionalista mozgalmak tehát végzettszerűen, önműködően és parancsoló módon a zsidókérdésre összpontosultak. Igaz, hogy abban az időben a zsidó tőkének, sajtónak és ideológiáknak szolgálatában álló nyugatról nagyon szigorú megrovásokban részesültünk. Barbárok, visszamaradottak voltunk, a nemes testvériesülések ellenségei. Akkor még nem kezdődtek meg ott a bűnhődések. A mi erkölcsi gyámjaink még nem tudták, mily kegyetlen tapasztalatok elé állítja majd őket saját nemzeti önfentartási ösztönük hiánya, amely a felbomlás és a vereségek zsákmányává tette őket. Németországban és Olaszországban az antiszemita kérdés még alig merült fel, midőn nálunk akut formákat öltött. Ugy hogy A. C. Cuza, az ősz harcos, joggal tekintheti magát előfutárnak. Rátette ujját a sebre, midőn mások még nem érezték azt.

Nem kell harc a zsidókérdés megoldásához

Most, midőn a zsidókérdés ugymondjuk egész Közép- és Nyugat-Európában szinkronizálódott, midőn a szemek megnyíltak, a nemzeti gondolatok megremegtek a valóság szörnyű felülvizsgálása alatt, most természetesen a mi nemzeti megoldásunknak felesleges volna harci jelleget öltetnie. E nemzeti megoldás törvényes jellegét kap és megpecsételése lesz a körülményeknek, amelyek között a nemzeti elsőbbséget minden téren biztosítják számunkra. A megoldás nem egyedülálló és elszigetelt lesz, hanem egybehangzó, az egybűtt alkalmazott megoldásokkal és tapasztalatokkal. Nem fogja beérni félintézkedésekkel, misztifikációkkal, hanem egész intézkedéseket hoz, a mi lehetőségeink és valóságaink figyelembevételével, amelyek hoinap be fognak illeszkedni a világnak egy új rendjébe.”

HIREK

A kolozsvári katonai övezetekben lakó állami és magántisztviselőknek 5 napon belül látványukat kell személynazonossági igazolványukat. A helybéli rendőrkészlet MONT osztálya 881-1940. szám alatt Horvat Iosif rendőrkészlet és Vasile Pop MONT osztályfőnök aláírásával az alábbi közlemény közlésére kérte fel lapunkat: „Tudomására adjuk az összes állami és magántisztviselőnek, akik a katonai övezetekben laknak, hogy a rendelkezések értelmében meg kell engedélyeztetni a személyazonosságukat. Ebből a célból minden állami, vagy magántisztviselő 5 napon belül terjeszsen be a kolozsvári téparancsnoksághoz kérelmet, amelyhez csatolja a népesedési hivatal MONT osztálya (kolozsvári rendőrkészlet 60. számú szobája) által kiállított személyazonossági igazolványt, amelyet a helyőrség parancsnoka fog láttatni.”

Julius 20-ig kell befizetni az ipari áram utáni 2 százalékos illetéket. Az iparvállalatok részére szállított villanyáram nem mentesül a 2 százalékos nemzetszédelmi illeték alól. A pénzügyminisztérium július 20-ig adott haladékot arra, hogy az április elseje óta iparvállalatoknak szállított villanyáram után bírság nélkül lehessen a 2 százalékos illetéket leróni.

Anyagi gondjai miatt öngyilkos lett egy igazságügyi tisztviselő. Bucurestiből jelentik: A Casarmilor uca 93.3. számú házában öngyilkos lett Tibur Dumitrescu prahovai igazságügyi tisztviselő, aki revolverrel mellbélte magát és életveszélyes sérülést szenvedett. Beszállították a kórházba, de kevés remény van megmentésére. A vizsgálat eddigi megállapításai szerint tettét azért követte el, mert súlyos anyagi gondokkal küzdött. A tisztviselő különféle kötelezettségeket vállalt, amelyeket nem tudott teljesíteni és emiatt különböző kellemetlenségei támadtak.

Jelentkezzenek a Bessarabiából és Bukovinából elmenekült tantestület tagjai. Bucurestiből jelentik: A nemzetnevelésügyi miniszter felhívja a Bessarabiából és Bukovinából elmenekült tantestületi közegeket, hogy a minisztériumban működő menekültügyi irodával haladéktalanul közöljék jelenlegi helyzetüket, megjelölve összes fontos adataikat az eddigi beosztás, rangfokozat fel tüntetése mellett.

Vasuti munkás balesete a kolozsi alagútnál. A kolozsi alagút közelében végzetes baleset történt. Kal Ferenc CFR segédmunkás a pályatesten dolgozott, miközben egy arra haladó vonat elütötte. A munkás szerencsés véletlen folytán csak lábtörést szenvedett. A kihívott mentők beszállították a kolozsvári klinikára. Állapota nem életveszélyes.

Károkat okozott a kolozsvári felsőzakadás a Betegséggyógyászok is. A keddi kolozsvári felhőszakadás kárainak összehalála még nem történt meg. Hozzávetőleges számítás szerint a magánosok kára többmillió lejt tesz ki, de közel félmillió lejt kárt szenved a város, mert a kajánfői patak áradása elsodort egy hidat és megsemmisítette a patak völgyében és a Szentgyörgy hegy alatt a város tulajdonát képező termést. Károkat okozott az áradás a Betegséggyógyászok is, amennyiben a kiömlött Malomárok elárasztotta a mélyebben fekvő beteggyógyászati környékét és behatolt az egyik pincébe is, ahol a gyógyszerész részben szűkös és éghető vegyianyagok voltak. A pincében összegyűlt víz kiszivattyúzása még tart, a kár összege még nincs megállapítva.

SIGHET VÁROS RENDŐRSÉGE

ÉRTESETÉS!

A városban forgalomban levő hírek, amelyek szerint a zsidó mozilátogatókat a rendőrség szervei feljegyzik, **MINDEN ALAPOT NÉLKÜLÖZNEK**, mert hasonló rendeletet sohasem bocsátottak ki.

A filmszínház nyilvános hely bárki számára, függetlenül attól, hogy melyik felekezethez tartozik, vagy milyen foglalkozást űz.

Tehát a mozi látogatása a város minden lakosa részére engedélyezve van.

Sighet, 1940. július 8.

s. k. T. MESESIANU rendőrfőnök.

Július elsején nyílt meg

Radna Borberek (Valea Vinului) fürdő

Fenyves öserdő közepén 800 méter magas levő klimatikus gyógyhely. Teljes komfort. Villanyvilágítás. Kitűnő zenekar. Szórakozási és kiránduló lehetőségek. Csodaszép vidék. Kötöny kóser kósz. Napi penzió 200 lejtől. Szénsavas fürdő ideális hatásúak szivbántalmaknál, neurasteniánál, mig tartalmu vizek csodálatosan jótékonyak vérértelenségénél, étvágytalanságnál, lábadozásnál, női bajoknál, általános gyengeségnél és fejlődésben visszamaradt gyermekekénél.

Gh. Tatarescu volt miniszterelnök beiratkozott a Nemzet Pártjába. Tg. Jiuból jelentik: Julius 14-én Gh. Tatarescu királyi tanácsos, volt miniszterelnök megjelent a helybéli irodában, kérve beiratását a Nemzet Pártjába.

A vállalatok alkalmazzanak elmenekült munkásokat. Bucurestiből jelentik: A munkaügyi miniszter számos beadványt kapott a megszállott területekről a munkások részéről, akik a különböző üzemekben való elhelyezését kérik. A munkaügyi igazgatóság ugyan akkor számos vállalat, különösen a téglagyárak részéről kapott megkeresést, amelyben ilyen menekült munkások elhelyezését helyezi kérésbe. Kívánatos volna, hogy az ország minden részében lévő vállalatok intézzenek ilyen kéréseket a központi munkaügyi igazgatósághoz és vállalatok a menekült munkások elhelyezését.

Holnap, hétfőtől visszahozzuk sokak kérésére

a gyermekszert és igaz ember költeményét:

A fiuk városát

az azóta világhíressé vált MICKY ROONEY és SPENCER TRACY-val.

Ma, vasárnap utoljára Hans Söhnker látványos cirkuszfilmje: Az asszony és a leopárd.

Visszaélések a katonai segélyek kiosztásánál. Marosvásárhelyről jelentik: A marosvásárhelyi népjóléti ügyosztály, amely a hadbavonultak családtagjainak segélyjogosultságát tartja nyilván, legutóbbi felülvizsgálta a kérvényezőik névjegyzékét és ennek során megállapította, hogy többen olyanok is kérétek és a betervezett igazolványok alapján kaptak is segélyt, akik nem jogosultak a segélyek igénybevételére. A megállapításokról jegyzőkönyvet vettek fel és valamennyiük ellen megindították a büntvádi eljárást.

„ERIKÁ” cipőárubáz

Cluj, megkezdte szokásos olcsó árusítását!

Okirathamítás az aradi pénzügyigazgatóságnál. Aradról jelentik: Tautu Vasile dr pénzügyi felügyelő feljelentés alapján ellenőrzést tartott a pénzügyigazgatóságnál. A vizsgálat folyamán több hamisított fizetési utalványt talált. A hamisítással három személyt gyanúsítanak és ezért irászakértőt is bevontak a vizsgálatba. Az eddigi megállapítások szerint nincsen szó nagyobb összegekről, de valószínűnek látják, hogy még további szabálytalanságokat fognak leplezni, ha megkerül a tettes.

Gyorssegélyt osztott ki a Magyar Népközség kolozsvári tagozata az árvízjutott iristelepi lakosok között. A szörnyű elemi csapás után dr Bartha Ignác országgyűlési képviselő és Molnár Béla tagozati főtitkár Hammer Alajos főtizedes irányítása mellett végigjárták az árvízjutott kolozsvári munkásnegyedeket. Megállapították, hogy a magyar lakosság közül kik szorulnak segélyre. Dr Bartha képviselő és Molnár főtitkár jelentést tettek az elnöki tanácsnak az árvíz pusztításairól. Az elnöki tanács gyors segítséget szavazott meg az árvízkarosultaknak és ennek alapján tegnap délelőtt Molnár Béla főtitkár szétosztotta a segélyt azok között, akik a legnagyobb kárt szenvedték az árvíz pusztításaitól. Harminchétfő család részesült segélyben. Az árvízkarosultak természetesen várják a hatósági segítséget is, mert súlyos pénzek kellenek ahhoz, hogy a kis házakat, kerteket rendbehozzák.

Egy fürdőző gyermek a Regátban a vízbe fulladt. Targovistéből jelentik: Tragikus szerencsétlenség színhelye volt a Regátban levő Choboeza község, ahol a gyermekek fürdeni mentek a falucska határában folyó patakba. A fürdőzők között volt Nicolea Iordache 8 éves gyermek is, aki megáradt patak közepébe merészkedett be, ahol elmerült, pár pillanat múlva a víz felszínére került, segítségért káltozott, de a többi gyermekek nem mertek a víz közepébe merészkedni s a szerencsétlen gyermek szemükláttára a vízbe fulladt.

Nyolcszáz ezer lejt raboltak álarcos banditák egy calarasi lakásból. Bucurestiből jelentik: Valmerő rablóátmadás történt Calarasi városában. Álarcos banditák behatoltak Nathansohn Simion háztulajdonos lakásába és a háztulajdonos egyedül levő feleségét arra kényszerítették, hogy adjon át minden pénzt, ami otthon van. A megrémült asszony elővette a lakásban tartott nyolcszáz ezer lejt, a pénzt a banditák magukhoz vették és elmenekültek. A nyomozás folyik.

Eljegyzés. Wasserstrom Bözsi Cluj és Karpelesz Márton Palota Ilva, jegyesek. M. k. é. h.

Időjárásjelentés. Bucurestiből jelentik: Élénk déli, délnyugati szél, változó felhőzet és változatos légnymás mellett több helyen zápor vagy zivatar várható, a fülledt meleg tovább tart.

Orvosi hír. Dr. Mandi sziv, tüdő és reumatikus betegségek szakorvosa hazaérkezett és rendelését Tg.-Muresen ujra megkezdte.

Kolozs megye 8100 beszarabiai és bukovinai menekülttel gondoskodik. Manole Enescu ezredes, megyei prefektus kezdeményezésére a kolozs megyei községek vezetőivel megbeszélés folyt, amelyen elhatározták, hogy 8100 menekült beszarabiai és bukovinai család részére nyújtanak segítséget és minden szükségességgel ellátják őket. A megyei prefektus távbeszélőn közölte a felsőbb hatóságokkal, hogy a menekült családokat miképpen fogják elcsiszani és beszállítani a megye területén. Manole Enescu prefektus 600 gyűjtővet bocsátott ki, amelyeken a beszarabiai és bukovinai menekültek segélyezésére indítottak gyűjtést.

Lovasparádé

(Operettbemutató a Thalia színházban)

Szilágyi László és Beck Miklós újabb operettjét, a „Lovasparádé”-t valóban parádés előadásban mutatta be a Thalia operett-együttese. A megérdemelt közönségsiker azonban nem annyira a darab, mint inkább a rendezés érdeme. Gróf László ezalkalommal is kitűnő rendezőnek bizonyult: eltekintve a darab kifogástalan rendezésétől, olyan betétekről gondoskodott, amelyek alaposan kiegészítették az operett hiányosságait. Régi, katonai témát próbáltak felfrissíteni a szerzők egészséges humorral és ötletességgel, főleg pedig kitűnő zenével. A közönség hálaosan nevetett a könnyelmű és szerelmes katonatisztról szóló mese derűs fordulatán és a sok humorral átszótt párbeszédeken.

Az előadás kifogástalan volt. Krémer Manó kvalitásai tegnap különösen érvényesültek. Sándor Stefi kedves humora meleg hangulatot árasztott. Fülöp Sándor és Csóka József friss komikai vénájuk legjavával mélyítették el a derűs hangulatot. Ditrői Béla, mint bonviván, egyre figyelemreméltóbb alakításokat nyújt. Tegnap este dícséretreméltóan szerepelt. Czoppán Flóri igazi operettmama volt: karrikerőz tehetsége jól érvényesült. Bánya Éva kitűnően táncolt. Főlétőbb jó hatást tett Csengeri Aladár humorával és talpraesett játékával. A szokott jó formát mutatták: Borovszky Oszkár, Réthelyi Ödön és Dancsó György.

A bemutató fényponja volt „Marlene és Iwan” szereplése, akiknek nemzetközi hangzásu nevei mögött Topán Lulu és Wolf Iván rejtőznek. Pompás táncosok. Bármelyik nagyvárosi színpadon feltűnést keltenének táncszámaik eredetiségével és kivitelük tökélyével. Mozdulataik finomak, emellett erőteljesek s mimikájuk teljes összhangban van koreográfiai kifejezőképességükkel. A közönség — érthetően — forrón és hosszan tapsolta őket. A bemutatóból ítélve, az operettnek tartós sikere lesz. (x.)

Temesváron leszállítják a liszt- és kenyérárakat. Temesvárról jelentik: Miután a város gazdasági ügyosztálya megállapította, hogy a gabona ára az utóbbi napokban 600 lejről 560 lejre szállt le, elhatározta, hogy a liszt- és kenyérárakat leszállítja.

A romániai francia lap új igazgatót kapott. Bucurestiből jelentik: Grigore Tausanút kinevezték a L'Independence Roumaine lap igazgatójának. Az új igazgató már tegnap át is vette hivatalát.

Csak jómódu angol gyermekek szállhatnak partra az Egyesült-Államokban. New Yorkból jelentik: Az Egyesült Államok kormányja megváltoztatta azt az engedélyt, amely az angolai gyermekek szállítására vonatkozik. Az új rendelkezés értelmében ezeket a gyermekeket is a bevándorlási törvény szabályai szerint kezelik és csak azok léphetik át az Egyesült-Államok határát akiknek elegendő anyagi eszköz áll rendelkezésre és akiknek utazási költségeit nem külföldi állam fedezi. Ilyenformán csak jómódu szülők gyermekei szállhatnak a partra Amerikában és az angoloknak az a terve, hogy az állam költségén szállítsák ki a gyermekeket, nem sikerült.

Román bíróság elé kerül a völgyengyilkos bolgár diáklány. Bucurestiből jelentik: A fővárosi ítélőtábla helyt adott a völgyengyilkos bolgár egyetemi hallgató, Cristina Stanceff kérésének, hogy ne szolgáltatassák ki őt a bolgár hatóságoknak, tekintettel arra, hogy időközben román állampolgárnó lett. A bíróság határozata következtében a diáklány ügyét román bíróság fogja letárgyalni.

RÁDIÓ MŰSOR

Vasárnap, július 14.

Bucuresti. 6.45: Reggeli műsor. 9.30: Isten-tisztelet gyermekeknek, egyházi énekek a Patriarka templomból. 13: Időjelzés, időjárás-jelentés, kulturális hírek. 13.20: Motoi Petrica zenekara. 14: Rádióhírek. A zenekar folytatja hangversenyt. 15: Előadás. 19.50: Hírek magyar nyelven. 20: Előadás. 20.16: Hangverseny. 20.40: Rádióhírek. 21: Szimfonikus hangverseny. 22: Rádióhírek, sport-hírek. 22.20: Hírek. 22.40: Román zene.

Budapest I. 9: Hanglemezek. 9.45: Hírek. 10: Istentisztelet. 13.30: Cigányzene. 14.45: Hírek. 15: Hanglemezek. 16: Gazdasági előadás. 16.45: Hangverseny. 17.40: Előadás. 18: Hírek. 18.15: Hangverseny. 19.15: Előadás. 19.45: Tánclemezek. 20.50: Hírek. 20.25: Hegedűhangverseny. 20.50: Sport-hírek. 21.10: Szimfoniadala. 23.10: Hangverseny. 24: Hírek. Cigányzene. 1.05: Hírek.

CARMEN

nyári
cipők

14

olcsó
napja

295 (volt) 395 (volt) 495 (volt) 595 volt
225 295 375 445
CARMEN cipőgyár lerakásában,
 Catea Regele Ferdinand No. 19.

„A délkelet európai államok bizalommal vessék alá magukat Németország döntőbiráskodásának”

A tengelyhatalmak ma mindenekelőtt a béke fenntartását kívánják

Bucuresti, július 13. Az Universui berlini és római tudósítói továbbra is behatóan foglalkoznak a müncheni megbeszélések nyomán előállott délkelet európai problémákkal. A római tudósítás a következőket mondja:

Olasz politikai körök a berlini olasz-német és a müncheni olasz-német-magyar tárgyalások befejezése után is tartózkodó magatartást tanúsítanak, az olasz sajtó pedig megelégszik azzal, hogy újból kinyilvánítja a tengely minden irányban kiterjedő tökéletes szolidaritását. Végeredményben azt hiszik, hogy ami a dunai és balkáni Európa fontos kérdéseit illeti, ezeket a kérdéseket behatóan megtárgyalták az elmúlt napok során, a kérdések megoldását azonban elhalasztották a háborús viszály befejezéséig, vagy legalább is az Anglia elleni offenzívá utániig.

Természetes tehát, hogy tekintetbe véve a tengelyhatalmak által megoldásra váró kérdések fontosságát és sürgősségét, elsősorban az ellenségnek, vagyis Angliának a legyőzésére gondolnak és csak másodsorban foglalkoznak a többi kérdésekkel, gondoskodva ugyanakkor, hogy a délkelet európai békét meg ne zavarva.

Megállapítják illetékesek, hogy a magyar miniszterek végleges és határozott beleegyezésüket adták ehhez a felfogáshoz és ha diplomáciai aktivitás ezt a sorrendet nem fogja felborítani, akkor az eljövendő napokban a világ érdeklődését főleg az angol szigetország és az angol gyarmatok elleni olasz-német katonai műveletek fejleményei fogják ébren tartani.

Ki kell emelni Ansaldo cikkét a Telegrafóban, amely mint ismeretes, igen közel áll Ciano olasz külügyminiszterhez.

Ansaldo a magyar kívánásokról

Ansaldo cikkében rámutat arra, hogy Beszarabia elfoglalása után, Magyarország türelmetlenül követelte ismert területi igényeinek kielégítését. A magyar államférfiaknak azonban megmagyarázták, hogy ez a pillanat egyáltalán nem alkalmas ilyen kérdések megoldására és hogy a tengely érdeke a délkelet európai béke fenntartása, valamint határmódosítások elkerülése.

Ansaldo azt írja, hogy Hitler kancellár, Ciano és Ribbentrop külügyminiszterek minden bizonnyal köszönetet mondtak a magyar kormányoknak a legutóbbi súlyos tíz napban tanúsított tökéletes nyugalomért és kijelentették, hogy kívánatosnak tartanák, ha a magyar kormány kitartana ezen a vonalon, vagyis, ha hozzájárulna a balkáni béke megőrzéséhez. Természetesen ugyanakkor újból kinyilvánították, — es ennek a kinyilvánításnak Hitler kancellár jelenléte kölcsönzött különös ünnepélyességet — hogy Németország és Olaszország megértésével viseltetnek a magyar törekvésekkel szemben és értékelik a Magyarország által hozott áldozatot.

A tengely biztosítékai a Balkán számára

Rómában ezzel kapcsolatban még valamit kiemelnek, ami igen fontos: a német és az olasz államférfiak biztosították, hogy arra nézve, hogy a jelenlegi balkáni státusquot nem zavarhatja meg senki és

hogy Magyarország áldozatát nem használhatják ki más balkáni hatalmak.

Kétségtelenül ez volt a berlini és müncheni diplomáciai találkozók végső eredménye; a magyar államférfiak pedig, főleg Beszarabia elfoglalása óta, különös megértést tanúsítottak az európai valóságokkal és saját felelősségükkel szemben.

A német kommentárok

Az „Universui“ berlini tudósítása a következőképpen hangzik:

Most, miután a Wilhelmstrassei illetékes körök nem tartják olyan szigorúan titok-

ban a Münchenben lefolyt tanácskozások eredményeit, megállapítható, hogy beigazolódt mindaz, amit a különböző beszámoló a német külpolitika vezérével kapcsolatosan állítottak.

Eszerint a tengelyhatalmak a régi geopolitikai kérdéseit, még akkor is, ha a legutóbbi események következtében új arculatot nyernének, összhangba kell hozni ezekkel az alapvető elvekkel.

Német hivatalos körök szerint a „müncheni politika“ célját a Németország, Olaszország és Magyarország közötti szolidaritás kinyilvánítása képezte. Ki kell emelni azonban, hogy ez a szolidaritás elsősorban a gazdasági természetű kérdésekkel kapcsolatos és hogy a háboru befejezése után sor kerül Németország és Olaszország összes gazdasági törekvéseinek megvalósítására, amit nem hiúsíthat meg más, különleges természetű, új kérdések felvetése.

A Duna medence békéje

E gazdasági természetű törekvéseken kívül, a napirenden szerepelt a Duna-medence békéjének megőrzése is. Német illetékes körök hangsúlyozzák e két követelmény egyidejű megvalósításának szükségességét. A müncheni megbeszélések során a három állam képviselői tökéletes megegyezésre jutottak ebben a tekintetben. A

jövő — amely nem tudni mikortól számítódik — olyan békét keli, hogy megteremt sen, amely híján van a régi ellenérzéseknek, a „gyűlölet“-nek és az „intrikáknak“.

Berlinben hangsúlyozzák, hogy ez a helyzet csak akkor következhet el, ha Angliát tédre kényszerítették. Ebben az esetben olyan érdekközösséget teremthetnek, amelyre új európai rend épülhet.

Ugyanezek az illetékes körök szükségesnek tartják felhívni a figyelmet bizonyos beszédekre, mint amilyen Buttler külügyi államtitkár alsóházi beszéde volt, amely német körök szerint bizonyította annak, hogy Anglia még nem mondott le a háboru kiterjesztésének reményességéről.

Ebben a tekintetben a Deutsche Allgemeine Zeitung Oroszországot említi, ahol Anglia állandó közbenjárásokkal kísérletezik.

A lap szerint a világ még élénken emlékezik Anglia multbeli intervencióira.

A Deutsche Allgemeine Zeitung végül megállapítja, hogy bármilyen kérdés merül fel Délkelet-Európában a háboru befejezése után, az összes államoknak, amelyek ezen a területen vannak, bizalommal alá kell vetniök magukat Németország döntőbiráskodásának, mindörökké lemondva Anglia befolyásáról, amely öket a szakadék szélére vezette.

A francia kormány tagjai benyújtották lemondásukat

Az első minisztertanács Petain marsall államfő elnöklése alatt

Genf, július 13. (Rador.) A DNB vichy jelentése szerint péntek este ült össze Petain marsall államfő vezetése alatt az első minisztertanács. Mint várható volt, az ös-

szes miniszterek benyújtották lemondásukat, hogy tizenkéttagu új kormány alakuljon.

Az angol tájékoztató minisztérium cáfolja az angol-zsidó megegyezésről terjesztett híreket

A német propagandának tulajdonítja az angol nyilatkozat a zsidó állammal kapcsolatos hír lanszirozását

London, július 13. (Rador.) A Reuter jelenté: A tájékoztató minisztérium teljes értékben valótlannak minősíti a német rádió-állomások azon arabnyelvű hírét, amely szerint angol-zsidó egyezmény jött volna létre. Sem előzőleg, sem pedig a német-francia fegyverszünet megkötése óta nem folytak tárgyalások egy palesztinai zsidó állammal kapcsolatban, vagy az arabok kitélepítéséről, vagy hasonló természetű tervekről. A

német rádióállomások részletekben gazdag jelentései ellenére, a hír minden alapot nélkülöz. Tudvalevő, hogy a palesztinai zsidók, valamint a Palesztinában élő arabok közül számosan Anglia mellett dolgoznak és harcolnak, a nemzeti szocialista uralom ellen. Ennek ellenére a Nagy-Britannia és a Jewish Agency között létrejött titkos egyezményről szóló mese teljes egészében kitalálás.

A hadsereg felszerelése érdekében

A hadseregnek sok pénzre van szüksége. Jegyeztek tehát hadsereg-felszerelési pénztárjegyeket (bonokat), amelyek minden nap a hivatalos órák alatt a nagybankoknál, valamint a pénzügyigazgatóságnál jegyezhetők, ahol az ehhez szükséges irtlapok (blanketták) is kaphatók.

Ezek a kötvények a legkedvezőbb feltételű állampapírok, mivel 4.5 százalékkal kamatoznak. Jegyezhető három, vagy öt éves lejáratu bon, ahogyan a jegyzőfél akarja. Hat hónap múlva az állam a jegyzett összeg egyötödét (husz százalékát) visszafizeti, míg a három, vagy öt éves határidő lejártá után az egész összeget.

Hat hónap múlva az esedékes 20 százalékos részlettel és a szelvény összegével adó fizethető az államnak, tartományoknak, vagy a községnek.

Akinek a lejárat előtt pénzre van szüksége, a Banca Națională-tól a névérték 70 százalékának megfelelő lombardkölcsönt kaphat bonjaira, ugyanúgy kamat mellett.

Minden román állampolgár, aki az ország érdekét szíven viseli, köteles pénzével elősegíteni a hadsereg felszerelését.

Ciuj meove prefektusa MANOLE ENESCU ezredes

Az Ön gyomrának mindent meg kell emésztenie!

Egészséges gyomru ember bármit ehet, amit szeret, anélkül, hogy az a legcsekélyebb zavart is okozna. Ha Ön bizonyos ételek fogyasztása után bőfög, bágyadtságot vagy gyomornyomást érez, úgy emésztése nem működik normálisan.

Ezek a rosszulletek majdnem minden esetben bizonyos savtúltengésre mutatnak, amelyek izgatják a gyomor érzékeny hártályát. Egy kis adag Magnesia Bisurata minden étkezés után semlegesíti ezt a káros savfelesleget és eltünteti a gyomornyomást, a gyomorégést, a bágyadtságot és minden más kinos érzést, amelyet a gyomor rosszullete okozott.

A Magnesia Bisurata lugos sókból áll, amely megakadályozza a gyomorban az ételek erjedését és így elejét veszi minden gyomorbetegségnek. Ha rosszul emészt, meg kell próbálnia a Magnesia Bisurata-t.

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban. Tablettában kis üveg 100 lej, nagy üveg 150 lej. Poralokban kis üveg 75 lej, nagy üveg 110 lej.

ELINDULT UJZELAND FELÉ AZ AMERICAN CLIPPER NEVŰ REPÜLŐGÉP

San Francisco, július 13. (Rador.) Az „American Clipper“ nevű repülőgép huszonkét utassal elindult Ujzeland felé. A repülőgép, amely rendes szolgálatot nyit meg Ujzelanddal, 12 ezer kilométert tesz meg.

A MANHATTAN AMERIKAI UTAS-SZALLÍTÓ HAJÓ LISSZABONBÓL ELINDULT NEWYORKBA

Lisszabon, július 13. (Rador.) A Manhattan amerikai utasszállító fedélzetén a hadizónából elmenekült 800 amerikai állampolgárral elindult Newyork felé.

SZÓFIA KÖZELÉBEN LEZUHANT KÉT BOLGÁR REPÜLŐGÉP

Szofia, július 13. (Rador.) A Stefani jelenté, hogy szerencsétlenség következtében két bolgár repülőgép Szofia közelében lezuhant, amelynek során a legkitünőbb 4 bolgár pilóta szörnyethalt.

DOLLÁR ALAPON RESTABILIZÁLJAK A FRANCIA FRANKOT

Genf, július 13. (Rador.) A német távirati iroda jelenté Vichyből, hogy a francia frank paritása megváltozik. Letértek a fontsterlinggel szemben megállapított állandó paritásról és a dollárral egyeztetették össze. A dollárpáritás alapját még nem határozták meg.

adé
színházban)
klós ujjab ope-
alóban parádés
Thalia operett-
közönségsiker
b, mint inkább
szóló ezalkalom-
nyult: eltekint-
vezésétől, olyan
helyek alaposan
yosságait. Régi,
ssíteni a szer-
letességgel, fő-
közönség hálá-
és szerelmes
rús fordulatain
beszédében.
Krémer Manó
érvényesültek.
meleg hangula-
Csóka József
val mélyítették
Béla, mint bon-
alakításokat
emléltőn szere-
rettmama volt:
nyesült. Bássa
több jó hatást
ával és talpra-
formát mutat-
hely ödön és
„Marlene és
metközi hang-
és Wolf Iván
hármányik nagy-
élténének tánc-
ritellük tökély-
nellett erőtelj-
zhangban van
kkel. A közöns-
s hosszan tap-
ve, az operett-
liszt- és ke-
tik: Miután a
megállapította,
napokban 600
tározta, hogy a
ja.
igazgatót ka-
Grigore Tausa-
ence Roumaine
zgató már teg-
meket szállítat-
okban. New-
Államok kor-
engedélyt, a-
állítására vonat-
nében ezeket a
törvény szabá-
zok léphetik át
akiknek elegen-
és akiknek a
állam fedezte.
ők gyermekei
an és az anglo-
lam költségen
em sikerült.
a völegénygyil-
stiből jelentik:
t a völegény-
atónó, Cristina
szolgáltatassá ki-
tekintettel arra
olgárnó lett. A
en a diáklány
argyalni.
SOR
or. 9.30: Isten-
zi énekek a
elzés, időjárás-
0: Motói Pet-
0: A zenekar
Előadás. 19.50:
Előadás. 20.16:
21: Szimfó-
nerek, sport-
mán zene.
9.45: Hírek.
zene. 14.45:
Gazdasági elő-
7.40: Előadás.
7.19.15: Elő-
20.50: Hírek.
0: Sport hírek.
gyverseny. 24:

Májér és Schneier

Irta: SOLEM-ALEJCHEM

Volt valahol két testvér. Nem fontos, hogy hol, nem fontos, hogy mi volt a nevük, de ezért nevezzük az egyiket Májérnek, a másikat Schneiernek és mondjuk, hogy az eset valahol Litvániában játszódott le abban az időben, amikor kitört a félelmetes revolúció és elkövetkezhetett bajokról suttogtak. A két férfi mindössze az életét veszítette volna, mert sem a vagyonukat, sem a családjukat nem kellett féltetniük, azon egyszerű oknál fogva, mert sem vagyonuk, sem családjuk nem volt. A kis életük volt minden gazdagságuk, de ezt aztán érthető módon mégsem akarták elveszíteni.

Nem akarták és ezért egy szép napon eliramodtak a városkából azon mód, ahogy a lakásból az uccára jöttek.

Májér és Schneier kora reggel óta lóhalálában rohant, csak itt-ott tartott a két testvér a futásban kis pihenőt. Estefelé már a nagy fáradtságtól kimerülten, meglátszóan tájékozatlanul és végre megállottak.

Amint álldogálnak, hirtelen felnéznek és mit látnak szemük a mezőn?

Két igazi kozákot, valódi két rettenetes kozákot, hosszú lándsával és rövid magajakával, amit vidáman pattogtattak. Kis lovaik leeresztették a fejüket és legelészték. Mellettiük egy lábas állott, alatt tűz pattogott, a fazékból iseni párák szállottak fel. Vajjon mi főhetett benne? Hal, vagy hus, vagy dara, vagy kolbász. Rossz semmiesetre nem lehetett, de vajjon kóser volt-e?

— Mondok neked valamit, Schneier.

— Halljuk.

— Azt akarom mondani, hogy nincs mit kockáztatnunk. Inkább mi közeledjünk feléjük, semhogy ők látogassanak meg bennünket.

— En ugyanezt gondoltam.

A párbeszéd után a két fivér a kozákok felé közeledett. A kozákok felültek, odaintegtek feléjük és orosz-zsidó dialektusban odakiáltottak:

— Ej, Jicchok! Chajim! Jertek csak ide!

A kozákok és a zsidók között azután különös beszélgetés folyt le. Képzelték, a kozákokat szörnyen mulattatta, hogy éppen olyan törve beszéltek zargonul, amilyen rosszul a zsidó fiúk oroszul. Alapjában véve a két fiú nem is beszélt, inkább odamutogattak a lábakra, amelynek párájától összegyűlt szájukban a nyál. A gesztusaik pedig ezt látszóan mondták:

— Mi éhesek vagyunk, enni szeretnénk és ti elcsavarjátok a fejünket kérdésekkel, amiket meg sem értünk.

A kozákok megértették a zsidókat és elhatározták, hogy vendégszeretők lesznek a jövővel. Persze kozák-erkölcsök szerint. Előbb kiszemelték maguknak a fiukat, az egyik Chajim, a másik Jicchok nevet kapott és hosszas, durva tréfalózkodás után elhatározták, hogy a „testvéreket” darával és disznóhússal megvendégtetik. Leültek a földre, a zsidók elé odatették a párolgó tányérokat és kozák szokás szerint szóltak hozzájuk:

— Gyertek, gyertek, egyetek jó étvágygal!

De ahogy a kozákok e szavakat mondták, nem lehetett másképp értelmezni, mint így:

— Ti pedig enni fogtok, akár akartok, akár nem!

Es ekkor utójára adták ki a parancsot: Enni zsidók! és pedig olyan hangon, hogy a zsidók szíve megremegett tőle. És így szólt az idősebb az ifjabbnak:

— Tudod-e mit mondok neked Schneier?

Azt mondom neked, hogy muszáj nekünk itt ennünk, mert különben vége az életünknek.

Erre aztán működni kezdtek a kanalak és úgy ették a forró darát, hogy megégették a nyelvüket és ajkukat. Közben megfélemedeztek arról, hogy nem úgy viselkednek, mint ahogyan vendégeknél illik és hogy az étel nem is rituális.

Étkészési módoruk a kozákoknak is feltűnt és a maguk nyelvén ilyeneket mondtak egymásnak:

— Mit szólsz Wanjusa a te Chajimodhoz, hogy milyen falánk ez a fickó!

— Tévedsz Pavluska, hiszen a te Jicchokod eszi meg az egész készletet!

A két kozák szépen egymás közt kiosztotta a két zsidót.

A két testvér úgy tett, mintha egy szót sem értene a beszélgetésből és szenvedéllyel kanalozott tovább.

— Wanjusa, mond meg a te Chajimodnak, hogy ne fájjon olyan mohón, mert ráteszem a kezemet és akkor gyorsan eljut a pokolba!

Rövid megfontolás után Pavluska kiszakította Wanjusa zsidója kezéből a kanalat és úgy oldalba vágta vele, hogy bukfcenct hányt tőle. Wanjusát ez a mód felett felháborította, felugrott, ökölbe szorította a kezét és olyant sujtott Pavluska zsidójának arcába, hogy a szemei szikrát hánytak. Ez most úgy feleldühösítette Pavluskákat, hogy Wanjusa

zsidójának feleletképpen három lángoló pontot adott.

Wanjusa felállt és haragtól vérvörös arccal ordított barátjára:

— Meglátod, milyen kékre verem a zsidódat, amiért ütni merted az én zsidómat!

Wanjusa és Pavluska annyira pártját fogták egymás zsidóinak, olyan kegyetlenül elpáholták a szerencsétleneket, hogy jónak

látták gyorsabban, mint ahogy jöttek, tovaíramodni.

Futottak, futottak; a lélegzetük is elállt, végre összeestek. Amikor felocsudtak, jutott eszükbe, hogy voltaképpen mi is történt velük:

Három szomorú fejezet: először menekültek a bajok elől, másodsorú disznóhúst ettek, harmadszor verést kaptak.

Szakadozott szavakban beszélgettek:

— Tudod mit mondok neked, Schneier?

— Mit? ... Azt, hogy zsidónak lenni nagy dolog. Még a kozák sem túri, hogy a zsidón bántódás essék... Mindegyik megvédi a zsidót és mindegyik azonosítja magát vele...

SZÍNHÁZ·FILM·MŰVÉSZET

Lovasparádé

Ma, vasárnap este félkilencor a bemutatón igen nagy sikerrel adott Lovasparádé megy. A Lovasparádé sikerét a premieren tudvalevőleg megpecsételte a vidám szöveg, pompás zene, elsősorban pedig a pazar táncok hosszú sorozata, amelyeket nagyon régen nem láthatott a közönség.

Vasárnapi délutáni előadások

Ma, vasárnap két délutáni előadás is lesz a színházban. Háromkor Szilágyi László és Eisemann Mihály nagy operett-revüje, a Handabanda kerül színpadra, ezuttal először ol-

csó helyarárakkal. Hat órakor a hét nagyszerű vígjáték-bemutatója, a Pezsgős vacsora szerepel a műsoron.

Nyolcnapos olcsó helyáras ciklust rendez a színház

Szinte hagyományos szokás, hogy a színház az évad befejezése előtt olcsó helyáras esti előadásokban még egyszer bemutatja az évad legsikeresebb darabjait. Az idén ez a ciklus hétjón kezdődik és magában foglalja a

MANDRAGONA
POZSONYI LAKODALOM
FINOM CSALÁD
PUSZTAI SZERENAD
ORVOSKISASSZONY
FENSEG, FIZETEK!
ZSIMBERI ZSOMBORI SZÉPASSZONY
A SÁRGA CSIKÓ és a
FÖLDINDULÁS

előadásait. A ciklus minden előadására árusítja már a jegyeket a pénztár. Minthogy a tapasztalatok szerint a rövid ciklus előadásait zsúfolt nézőtér szokta végignézni, ajánlatos elővetelben megvenni a jegyeket.

A SZÍNHÁZ HETI MŰSORA:

Vasárnap délután 3: Handabanda. (Olcsó helyarárakkal.)

Vasárnap délután 6: Pezsgős vacsora.

Vasárnap este fél 9: Lovasparádé.

Hétfő fél 9: Olcsó helyáras esti előadás! Mandragora. (Az óriási sikerű Machiavelli-Vaszary zenés vígjáték, közkívánatra.)

Kedd fél 9: Olcsó helyáras esti előadás! Pozsonyi lakodalom. (Szilágyi László és Beck Miklós óriási sikerű nagyoperettje.)

Szerda fél 9: Olcsó helyáras esti előadás! Finom család. (Kacagató zenés vígjáték, Fényes Alice és Kovács György fellépésével.)

Csütörtök fél 9: Olcsó helyáras esti előadás! Puszta szerenád. (Az évad nagy operett-sikere.)

A CAPITOL MOZGÓ MŰSORA:

Premierfilm! A Vöröstenger tükke. Rendezte: J. Kessel, a Mayerling rendezője. Rendkívül izgalmas kalandorfilm, melynek cselekménye a Vöröstengeren, Abessziániában és Arábia ismeretlen területén, kémek, rabsozolgakereskedők, gyöngyhalászok és csempészek között játszódik le. Főszereplő: Harry Baur. A film előtt: Uj háborus világhíradó.

A ROYAL MOZGÓ MŰSORA:

Ma, vasárnap utójára Hans Sönnker látványos cirkuszfilmje: Az asszony és a leopárd.

Holnap, tétőlől visszahozzuk sokak kérésére a gyermekszertetet és igaz ember költeményét: A fiúk városát az azóta világhíressé vált Micky Rooney és Spencer Tracy-val.

AZ EDISON MOZGÓ MŰSORA:

Csak pár napig: 1. A hazátlanok. A legszebb francia film, rendezte Duvivier. Fősz.: Edwige Feneillère, a legszebb francia színésznő. 2. A patkány. Izgalmas apacsfilm Adolf Wohlbrück-kel. Uj háborus híradók.

A SELECT MOZGÓ MŰSORA:

Az idény legnagyobb sikere: Broadway pacstirtája. Jeanette Macdonald, a newyorki Metropolitan opera tagjának legszebb filmje, tele zenével és énekszámokkal. Főszerepben: Lew Aires. Műsoron kívül a legújabb UFA híradó. Előadások kezdete: 3.15, 5.15, 7.15, 9.30.

AZ URANIA MOZGÓ MŰSORA:

Szenzációs dupla műsor: 1. Kisasszony az édesanyám. Nagyszerű vígjáték, főszerepben: Danielle Darrieux. 2. A száműzött. Izgalmas kalandorfilm, főszerepben: Freddie Bartholomew, Warner Baxter. Műsoron kívül a legújabb UFA mutatóra kerül két film és a legújabb híradó híradó. Előadások kezdete: 3, 6, 9 órakor. Minden előadás keretében be-UFA híradó.

A RIO MOZGÓ MŰSORA:

Szenzációs dupla műsor: 1. A sors szeszélyei. Társadalmi dráma. Fősz.: Errol Flynn, Olivia de Havilland és Walter Connolly. 2. A banditák harca. Izgalmas cow-boy film. Fősz.: Dick Foran és Patricia Walthall. 3. Legújabb háborus híradó. Este 9 órától mindkét filmet vetítjük.

Adóbírságok elleni fellebbezéseknel hadfelszerelési bonok is letélbe helyezhetők, készpénz helyett

Bucuresti, július 13. Az adók behajtásáról szóló törvény 123. cikkulusa szerint ugyanis mindazok az adózók, akik a végrehajtási eljárás során a végrehajtási cselekmény ellen contestációval kívánják élni, kötelesek letélbe helyezni azt az összeget, amelynek erejéig vele szemben a végrehajtást folytatják. Ugyanaz a szabály vonatkozik a kihágási eljárásra is, tehát a kihágások miatt kiszabott bírságok ellen benyújtott contestációk esetében letélbe kell helyezni a bírság összegét. Amennyiben a letélbe helyezés meg nem történik, a benyújtott jogorvoslatokat a bíróság nem veheti figyelembe és nem is tárgyalhatja.

Másrésztől ugyancsak az említett törvénynek 124. cikkulusa azt írja elő, hogy az összeget nem csak készpénzben, hanem állami értékpapirokban is lehet tenni és pedig napi árfolyamon.

A hadsereg felszerelési bonokkal kapcsolatban felmerült az a kérdés, hogy fel lehet-e használni ezeket a kölcsönkötvényeket is letélbehelyezés céljaira?

Az 54.754-940. számú pénzügyminiszteri határozat most megoldotta ezt a problémát és pedig figyelembevéve a jelenlegi helyzetet is. Eszerint tehát olyan esetekben, amikor a jogorvoslatokkal élő beigazolja, hogy a hadsereg felszerelési bonokat ő saját maga személyesen jegyezte és fizette ki, ezeket a bonokat teljes névértékükben felhasználhatja letélbe helyezésre, amikor a törvény az ilyen letélbe helyezést előírja.

Ha azonban a fél másoktól megvásárolt hadsereg felszerelési bont kíván letélbe helyezni, akkor az ilyen kötvényeket csak napi árfolyamon fogadják el.

APRÓ HIRDETÉSEK

Szavanként 2 lej, legkisebb apróhirdetés 20 lej. Alláshirdetések, üdülöhelyek és fürdők hirdetései, továbbá elveszett, eltűnt tárgyak miatti hirdetések szavanként 1 lej. Apróhirdetéseket csak előfizetés mellett közlünk. Jelligés levelekre, megkeresésekre csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk és csak portózzott leveleket továbbítunk.

Kertes házban napos, egészséges, parkettes szoba fürdőszobahasználattal nyaralónak kiadó. Cim a kiadóban.

Jól és kellemesen nyaralhat. Izletes kóser konyha, magaslati levegő. Weisz Benőné Clucea, jud Cluj.

Kiadó orvosi rendelőnek igen alkalmas uccai négyosztás komfortos lakás a Református Kórház közelében. Cim: Reg. Ferdinand 82. sz.

Jégszekrényt megvételre keresünk. Cimeket a kiadóba kérünk.

Szőnyegek portalanítása villamos porszívóval. Markó, Regele Ferdinand 43. Telefon.

Ügyes hölgyfodrász, perfekt vízondoláló, felvétetik, havi fix 3-4000 lej, hölgy előnyben. Frizerie Stöckel Sighet, Piața Unirii.

Különbejárati butorozott szoba fürdőszobahasználattal strand mellett villalakszámban kiadó. Érdeklődni: telefon 14-00.

Nagyobb grafikai iparvállalat Clujon csatládó okok miatt sürgősen eladó. A vállalat jól be van vezetve és állandó nagy megrendelő körrel bír. Megvételhez 2,500.000 lej szükséges, vagy hasonló összeggel feles tőrsat keres. „Biztos befektetés” jellegű a kiadóba.

Különbejárati elegáns butorozott szoba fürdőszobával kiadó. Cim: Reg. Ferdinand 35. Rövidáruvétel.

Órakonnyvelést, könyvek felfektetését, könyvelési restanciák feldolgozását vállalja iparvállalat főkönyvelője. Cim a kiadóhivatalban.

Figyelem! Esvivőket, barmicvemol és zsidó rendezését olcsón vállalom. Alkalmi tortákat, kuglereket, stb. olcsón készítek, meghívásra úgy helyben, mint vidékre megyek sőtul-főzni. Adlerné, Decebal 2.

A buci
tódott az
végén azo
toztak. A
favoritok
rea 52.50-
játitási kö
dek 56.50-
cimletel 7
adóban 35-
solidarea
bankrésze
Nacionala
Romaneasc
Comro vál
mán 410 l

Bucuresti
vatalos La
jelent meg
szesiti a
exportját.

Art. 1. ar
adókat, ar
tásához sz
mányok és
lamint a
nyok után
kat is, a
tén a jelen
feltételek

Art. 2. a
re jelen t
koznak, a
mi minisz
zandó m
meg.

Bucuresti
tözsdéken
az elmult
talható. M
radt készle
tavalyi ter
nek kötése
számlákra.
dei jegyzés
kukorica k
a galati és
50.000-52.0

Az új ter
karítottak
piacra. Bra
toria borsó
zettek, ami
arával szem
Viszont ez
egy évvel e

A
Bucuresti
sége, az U
fordult a m
nek jogi v
kérdésekre:
1. Azok
összpontosít
güktől szab
szabadságul
kahelyüket,
előtt dolgoz
2. Abban
zottak a ka
je alatt rég
pán rendes
dig joguk v
lyet a katon
zottak fizet
Ezekre a
térium ügy
jellegű véle
A katonai
és magántie

KÖZGAZDASÁG

Továbbra is lanyha az irányzat a bucarestii tőzsdén

A bucarestii tőzsdén a hét elején folytatódott az előző heti lanyha irányzat, a hét végén azonban az árfolyamesések alig változtak. A fixkamatozású papírok piacán a favoritok árfolyama változatlan, a Stabilizarea 52.50-es, a Desvoltarea 52.25-ös, a kisajánlati kötvény 50.25-ös, az 1933. évi járadék 56.50-es, az Inzestrarea kötvény nagy címletű 71-es, a kis címletű 67.50-es, az adókon 35-ös, az 1935. évi 3 százalékos Consolidarea kötvény 37-es árfolyamon zárt. A bankrészvények alig tartottak. A Banca Nationala részvény 350 lejfel 6020 lejre, a Romanaesca 15 lejfel 515 lejre lanyhult, a Comro változatlanul 265 lej, a Credit Român 410 lej, a Credit Industrial 655 lej. A

biztosítási részvények árfolyama változatlan, a Dacia-România 4120 lej, a Generala 1010 lej, az Agricola-Fonciera 385 lej, a Nationala 340 lej. A petróleum részvények árfolyama alig változott, a hét utolsó napjain alig volt üzlet, a petróleum-részvényekre vonatkozó ismert rendelkezések miatt. Az Astra-Románá 860 lej, a Steaua-Románá 450 lej, a Concordia 465 lej, a Credit Minier 440 lej, a Redevența 210 lej. Az ipari részvények lanyhák. A Resița 20 lejfel 405 lejre, a Mica 15 lejfel 1040 lejre, a Letea 60 lejfel 910 lejre, a Titan-Nádrag-Calan 20 lejfel 1620 lejre, a Tramway-Bucuresti 20 lejfel 990 lejre, a Telefon részvény 55 lejfel 930 lejre lanyhult.

Az exportált belföldi ipari termékek új kedvezményei

Bucuresti, július 13. Megirtuk, hogy a Hivatalos Lap július 2-iki számában törvény jelent meg, amely nagy kedvezményben részesíti a belföldön előállított gyártmányok exportját. A törvény a következőképpen szól:

Art. 1. Mindazokat a taxákat és közvetett adókat, amelyeket készgyártmányok előállításához szükséges nyersanyagok, félgyártmányok és tartozékok után vetettek ki, valamint a belföldön előállított készgyártmányok után kivetett taxákat és közvetett adókat is, a készgyártmányok exportálása esetén a jelen törvényrendeletben megállapított feltételek mellett vissza lehet téríteni.

Art. 2. Azokat a gyártmányokat, amelyekre jelen törvény előírt kedvezményei vonatkoznak, a nemzetgazdasági és külkereskedelmi minisztérium előterjesztése alapján hozandó minisztertanácsi határozat állapítja meg.

Art. 3. A mértékegység vagy darabszám szerint visszatéríthető adók és taxák összegét a pénzügyminisztérium rendeletileg állapítja meg a jelen törvény alapján létesítendő speciális bizottság véleménye szerint.

Art. 4. A pénzügyminisztérium mellett egy bizottságot létesítenek, amelynek tagjai a következők: a vámügvek igazgatója, a fogyasztási taxák igazgatója, az ipari termelés kifejlesztési ügyosztályának igazgatója, az export szabályozó ügyosztály igazgatója, illetve ezeknek helyettesei. A bizottságban a pénzügyminisztérium egy államtitkára elnököl.

Ennek a bizottságnak hatáskörében áll megvizsgálni és ellenőrizni mindazokat az illetékeket és adókat, amelyek az ilyen termékekért már befizettek és javaslatot tenni arra, hogy az exportált termékek után milyen összegű taxákat térítsenek vissza.

Megtörténtek az első tőzsdéi kötések a termésértékesítéssel kapcsolatban

Bucuresti, július 13. A romániai gabonatorzsdéken a hetek óta tartó csendesség után az elmúlt héten kisebb élénkség volt tapasztalható. Mivel a múlt évi termésből fennmaradt készletek legtöbbje nem exportálható, a tavalyi termésre csak szórványosan történnek kötések, ezek is inkább csak belföldi számlákra. Így ezekre nézve megbízható tőzsdéi jegyzések sem alakultak ki. Kivételt a kukorica képez, amelyben egy a brailai, mint a galati és constantai tőzsdéken a kötések 50.000-52.000 lejes lejes árakon történtek.

Az új termésrel kapcsolatban a már bekarítottak közül legelőször a borsó került piacra. Brailában és Galatiban kénezt Victorla borsóért az elmúlt héten 120.000 lejti fizettek, ami az óborsó néhány héttel ezelőtti árával szemben cca 50.000 lejes esést jelent. Viszont ez az ár még mindig magasabb az egy évvel ezelőttnél.

A borsó mellett repcében is történtek már kötések, az árak általában tartottak. Uj Naveta-repccéért a kikötővárosok tőzsdéin 112 ezer lejes árat fizettek. Repce iránt egyébként német és olasz számlákra nagyon nagy az érdeklődés.

Olajmagvak iránt élénk a kereslet, azonban a kínálat ma még jelentéktelen. Buzában, rozsban, árpában és kukoricában nincs üzlet, mivel úgy az eladók, mint a vevők várják a kormány a természetakaritással kapcsolatos rendelkezéseit.

A bánsági gabonapiacokon az üzlet csendes, üzletkötés alig van. A temesvári gabonatorzsdén az elmúlt héten a következő árak alakultak ki: Buza 55.000 lej, kukorica 52.000 lej, zab 62.000 lej, napraforgómag 87.500 lej vagonként, míg kamilla tea 46 lej kilogrammonként.

A katonaságtól szabadságot alkalmazott munkaadójánál dolgozni köteles

Bucuresti, július 13. A gyáriparosok szövetsége, az UGIR a közelmúltban két kérdéssel fordult a munkaügyi minisztériumhoz, amelyek jogi véleményezését kérte a következő kérdésekre:

1. Azok az alkalmazottak, akik katonai összpontosításon vannak és katonai egységtől szabadságot kaptak, kötelesek-e szabadságuk ideje alatt ismét elfoglalni munkahelyüket, ahol a katonai összpontosítás előtt dolgoztak?

2. Abban az esetben, ha ezek az alkalmazottak a katonaságtól kapott szabadság ideje alatt régi munkahelyükön dolgoznak, csupán rendes fizetésükre van-e joguk, vagy pedig joguk van arra a külön segélyre is, amelyet a katonai összpontosításon levő alkalmazottak fizetéséről szóló törvény állapít meg?

Ezekre a kérdésekre a munkaügyi minisztérium ügyvédi tanácsa a következő kötelező jellegű véleményezést adta:

A katonai összpontosításon levő munkások és magántisztviselők fizetésére vonatkozó törvény, valamint az 1940 január 11-iki minisztertanácsi jegyzőkönyv megvizsgálása után, amely ennek a törvénynek végrehajtására vonatkozó törvény, valamint az 1940 január 11-iki minisztertanácsi jegyzőkönyv megvizsgálása után, amely ennek a törvénynek végrehajtására vonatkozik, megállapítható, hogy az említett törvény megalkotásakor a törvényhozó az a cél vezette, hogy anyagi létfeltételeket teremtsen a segélyezés révén a munkaadóknak az alkalmazott összpontosításának egész ideje alatt fizetnie kell, így tehát akkor is, amikor az alkalmazott katonai egységtől szabadságot élvez, mert hiszen jogilag ezen idő alatt is összpontosítottnak tekintendő. A törvény összes intézkedéseiből azonban az az alapgondolat világlik ki, hogy a



Köhögés ellen
FAMEL
szörpöt MEGBIZHATÓ KÉSZÍTMÉNY

munkaadó utján segélyezték azt az alkalmazottat, aki összpontosítása miatt már nincs abban a helyzetben, hogy megkeresse mindennapi kenyerét. Attól a pillanattól kezdve azonban, amikor ez az ok, amely miatt kenyerét nem tudta megkeresni, akár csak ideiglenesen is, mint amilyen a fent említett szabadság esete, megszűnt, az alkalmazottnak kötelessége, hogy megjelenjen munkahelyén, a munkaadónak pedig erre az időre más kötelezettsége nincs, minthogy az az elvágásra kerülő munka idejére kifizesse neki a szokásos bért. A munkaadó ugyanis erre az időtartamra nem kötelezhető olyan terhek viselésére, amelyeket a törvény csak bizonyos

körülmények között, tehát az alkalmazott katonai összpontosítása idejére ró és amelyek az alkalmazott szabadságra jövetelével, ha ideiglenes jelleggel is, de megszűntek. A munkaadó a szabadságidő lejártá után, amikor az alkalmazott újból lényeges összpontosításra bevonul, köteles fizetni a már fent említett segélyt.

A minisztérium jogi tanácsa által adott véleményezés lényege tehát az, hogy ez alatt az idő alatt, amíg az alkalmazott katonai szabadságon van, ez köteles munkahelyén jelentkezni és erre az időre más járandóságot a munkaadótól nem igényelhet, mint az általa elvágásra kerülő munkáért járó összeget.

RHEUMA
ISIAS
ANGOEKOR
SKROFULA

NŐI BETEGSÉGEK
CSONT TUBERKULÓZIS
DEREKFAJDALMAK
ALTALANOS GYENGESÉGBEN

szenvedők biztos gyógyulást kapnak a

Carmen-Sylva-i

GRAND HOTEL MOVILA és
HOTELUL BAILOR (Fürdő szálloda)

olcsó áru pauszakurái által.

20 nap 14 meleg iszapfürdővel, összes taxákkal

Lei 7.000. — és 8.300. —

Fel ülőgősitás, prospektusok és jegyfüzetek kaphatók lapunk kiadóhivatalában.

A Basarabiából és Bucovinából elmenekült kereskedők bejegyzése

Bucuresti, július 13. A nemzetgazdasági minisztériumban most tanulmányozzák annak a lehetőségét, hogy a Basarabiából és Bucovinából elmenekült kereskedők és iparosok cégei miképpen volnának bejegyezhetők az ország más városaiban, ha az illetők foglalkozásaikat folytatni akarják. A tervek szerint ezeknek a bejegyzését nagyon meg akarják könnyíteni, hogy működésüket minél előbb folytathassák. Hasonló módon tanulmányozzák ama vállalatok helyzetét is, amelyeknek központja az oroszok által megszállott területen van, azonban az ország más részében fiókjaik, lerakataik, vagy ügynökségeik vannak. Az ezekkel kapcsolatos miniszteri rendelkezéseket már a napokban kiadják.

Az áruzsora kormánybiztossághoz felhívása az ellenőrzésekkel kapcsolatban

Bucuresti, július 13. (Rador.) Az áruzsora kormánybiztossághoz felszólítja a fogyasztókönzséget, hogy hagyjon fel jóakaratu magartásával s minden olyan esetet, ami megsérti a törvényt, azonnal jelentsen az ellenőrző szerveknek. Ezekben a nehéz időkben minden visszaélést el kell fojtani s a megérdemelt büntetéssel kell sújtani a bűnösöket. Indokolatlan áremelés esetén mindenkinek kötelessége jelentést tenni. A vásárló közönségnek jegyzéket kell kérnie az üzletekben, hogy azok alapján — áremelés esetén meg lehessen indítani az eljárását.

— Július 15-ig minden részvény félszázalékos illetéke befizetendő. A pénzügyminiszter figyelmezteti az összes részvénytársaságokat, hogy a részvények félszázalékos illetékének befizetési határideje július 15-én lejár. Akik az illetéket eddig nem fizetik be, megbírságotladják.

Harminc százalékkal kevesebb szőlőtermés várható. A földművelésügyi minisztérium becslése szerint az ezévi szőlőtermés cca 30 százalékkal lesz kisebb, mint a múlt évben. A helyzetet súlyosítja az a körülmény is, hogy Basarabia megszállásával az ország tekintélyes szőlőtermő területeit is elvesztettük. Így a borárak szilárdulására lehet számítani.

Előállatexportunk júniusban. Kurticson keresztül június hónapban 11.178 darab sertést exportáltunk Németországba. Biharpüspökön keresztül Németországba és Cseh-Morva protektorátus területére 39 lovat és 1857 sertést exportáltunk. Zombolyán keresztül Olaszországba és Franciaországba 1371 marhát, 50 lovat és 1228 sertést exportáltunk.

Felülvizsgálják a külföldi cégek képviselőinek szerződéseit. A nemzetgazdasági miniszter 1939 november 30-án elrendelte, hogy minden külföldi cég képviselője, fiókja, stb. a külföldi központjával kötött szerződéséről látamoztatásra küldje be a nemzetgazdasági minisztériumhoz. Mivel ennek a rendelkezésnek sok ilyen képviselőt még nem tett eleget, a nemzetgazdasági miniszter ezeket felszólítja, hogy eme kötelezettségüknek minél előbb tegyenek eleget, különben megvonják a működési jogukat. Akik az 1939 november 30-i rendelet alapján már látamoztatták szerződéseiket, azokra a mostani rendelkezés nem vonatkozik.

A ROMÁN NEMZETI BANK HIVATALOS DEVAZÁRFOLYAMAI:

107% felárral:	
Dollár	211.65—217.91
font	851.80—877.34
palesztinai font	852.84—878.40
egyiptomi font	873.54—899.73
svájci frank	47.71—49.27
38% felárral:	
font	567.87—584.91
svájci frank	31.88—32.64
francia frank	3.24—3.31
márka	49—50
olasz lira	1.17—8.25—9.50
pengő	26.50—27
csehkorona	4.68—4.77
szlovák korona	4.68—4.77
török lira	92.—
dinár	2.898—3.00

A SZABADFORGALMI DEVAZÁRHIVATALI ÁRFOLYAMAI:

(70%-os kvóták)	
Angol font	973.50
palesztinai font	974.50
egyiptomi font	997.80
dollár	241.90
svájci frank	54.23
francia frank	5.50
svédkorona	57.69
török lira	192
angol font, 40%-os kvóta	1023
angol font, 20%-os kvóta	1078

A B) lista kompenzációs árfolyamai:
font, angliai árukra 1.000
font, angol gyarmatok áruira 990

UJ KELET Legújabb hírek

Miért üzték ki Évát a paradicsomból?

Mert evett a tudás almafajáról és mégsem tudta, hogy **Sulfamyl** puder és krém nélkül nem élhet egy szép asszony!

A nagyvezérkar közleménye a behívottak egy részének leszereléséről

BUCURESTI, július 13. (Rador). A nagyvezérkar 1940. július 13-áról kelteztett 3. számú közleménye: A nagyvezérkar elhatározta, hogy hazaengedi a következő tiszteteket, al-tiszteket és legénységet, akiknek sárga, vagy piros behívója van az alábbi csillagoikkal és bélyegzőkkel:

- EGY CSILLAG: ZR 1., VS 1., OB 1., PA 1., PA 2., VF 1., VF 2., HP 2., SU 1., SO 2., ZT 1., VU 1., VS 2.
 3 CSILLAG: XV 1., VF 1., VF 2., ZA 1., UF 1., UF 2., OB 2., ZH 1., ZH 2., OI 1., OI 2., SM 1., SM 2.
 4 CSILLAG: TI 1., OF 1., OF 2., ZC 2., VN 1., VN 2., UR 1., UR 2.
 5 CSILLAG: ZO 2., ZU 1., NT 1., NT 2.
 6 CSILLAG: SM 1., SM 2., DP 1., DP 2., LC 1., LC 2., SP 1., SP 2.
 A rendelet július 14-től kezdődőleg lép érvénybe.

Bullit nagykövet tájékoztatja Roosevelt elnököt a francia fegyverletétel és alkotmány-módosítás okairól

Genf, július 13. (Rador.) A francia rádióállomás azon értesülését közölte, hogy Bullit, az Egyesült Államok franciaországi nagykövete, Madridba utazott. Bullit a spanyol fővárosból megkísérelte telefon-összeköttetésbe lépni Washingtonnal, hogy tudomására hozza Rooseveltnek a Pétain marsall által kért fegyverszünet okait, valamint a francia alkotmány módosításának indítékait. Ha azonban nem sikerül

telefonösszeköttetést kapnia, úgy Bullit Lisszabonba fog utazni, onnan pedig repülőgépen folytatja útját Washingtonba, majd ugyancsak légi uton tér vissza Franciaországba.

Washington, július 13. (Rador). A Stefani jelenti, hogy Bullit, az Egyesült Államok franciaországi nagykövete, Lisszabonon át hazautazott, hogy jelentést tegyen Roosevelt elnöknek.

Az általánosan ismert **WE-EGO** márkájú cipők szezonvégi elárúsítását megkezdtem, nagy árleszállítás mellett

INCZE Béla, Cluj, Calca Regele Ferdinand 8.

A tengely nemcsak a jelenben, hanem a jövőben is meg akarja őrizni a Balkán békéjét

Római körökben cáfolják az Oroszországgal kapcsolatos kombinációkat. Teiki és Csáky beszámolót tartanak a parlament külügy bizottságai előtt

Berlin, július 13. (Rador.) A Völkischer Beobachter írja a müncheni tárgyalásokkal kapcsolatosan: Mindhárom hatalom kész arra, hogy megóvja és biztosítsa a Balkán békéjét. Ugyanakkor hajlandók együttműködni azokkal az államokkal, melyek konstruktív tevékenységet óhajtanak kifejteni. Ez az együttműködés a szóbanforgó államok politikai és gazdasági feltételeire fog támaszkodni.

Róma, július 13. (Rador.) A Stefani jelenti a Róma és Berlin által Délkelet-Európában óhajtott békével kapcsolatosan: A külföldi sajtó egy része úgy vélte, hogy értelmezést adhat a dolognak, amely szerint a tengelyhatalmak szándéka az Angliával jelenleg fennálló háborúban keresendő. Később azonban kiterjeszthetik a háborút Délkelet-Európára is. Ezzel kapcsolatosan céloztak többek között Oroszországra is. Ifetékes római körök kihangsúlyozzák, hogy ez az értelmezés merőben téves. Róma és Berlin azt óhajtják, hogy a Balkán békéjét ne csak a jelenben, hanem a jövőben is őrizzék meg és hogy a tengelyhatalmak részéről nem irányul fe-

nyegetés egyetlen országgal szemben, legyen az balkáni, vagy azon kívül eső. Természetes, hogy annak a békének, amelyet a tengelyhatalmak a Balkánon fenn akarnak tartani, az igazságon alapuló békének kell lennie.

Budapest, július 13. (Rador.) A Stefani jelenti: Pénteken a magyar kormány minisztertanácsot tartott, amelynek során Teiki miniszterelnök és Csáky külügyminiszter beszámolót tartottak a müncheni tanácskozás eredményeiről. A két államférfiú kedden a parlament két házának külügyi bizottságai előtt megismételt beszámolókat.

Hétfőn kezdődik meg a kisebbségi újságírók légvédelmi tanfolyama. A romániai népkisebbségi újságírók egyesülete közli az érdekeltekkel, hogy a légvédelmi tanfolyam július 15-ikén, hétfőn délután három órakor veszi kezdetét az unitárius kollégium diszertmében, amelyen a résztvevők pontos megjelensét kérjük. Mindenki hozza magával gázálarcát és a tanfolyam látogatását bizonyító ellenőrzési könyvecskéjét. Indokolt esetben a helyszínen is lehet jelentkezni.

Rekord-sebességű amerikai repülőgépet próbáltak ki az angolok

Német légitámadás Anglia és Skócia ellen

Newyork, július 13. (Rador). Az Anglia által rendelt legújabb típusú bombavető repülőgéppel egy angol pilóta 1020 kilométer óránkénti sebességet ért el, bukórepüléssel. Az új modell sorozatban történő előállítását megkezdődött.

London, július 13. (Rador). A légügyi és biztonságügyi minisztérium közli, hogy pén-tekről szombatra virradó éjszaka ellenséges repülőgépek szálltak el Anglia északkeleti vidékét, valamint Skócia felett. Az áldozatok száma nem nagy.

Berlin, július 13. (Rador). A német főhadiszállás jelentése szerint a német haditengerészet az utóbbi időben sikeres akciókkal jelentős hadizsákmányt szerzett. A légi haderő gépei angol katonai célpontokat bombáztak. Angol gépek az elmúlt éjjel Észak-Németor-

szágot bombázták. Házak pusztultak el és polgári személyek veszítették életüket. 12 ellenséges gépet terítettünk le, öt német gép eltűnt.

Berlin, július 13. (Rador). A német távirati iroda jelenti, hogy bár az angol közlemények bizonyos katonai pontokat emlegetnek, amelyeket az angol repülőgépek bombáztak volna éjszakai útjuk során, ennek ellenére az angol bombákat csupán meghatározatlan célpontokra dobták le.

Algésiras, július 13. (Rador). A német távirati iroda jelenti: Gibraltárból megerősítik azt a hírt, hogy a Hood cirkáló és az Ark Royal repülőgépnyahajót, amelyek a Joni tengeri ütközetben megrongálódtak, javításnak vetették alá.

A Curentul szerint felelősségre kell vonni a mult politikai vezetőit

Ki a hürös a bel- és külpolitikában elkövetett hibákért?

Bucuresti, július 13. A Curentul mai számában „Adjanak törvényes számadást a nemzetnek” cím alatt vezércikkben kéri, hogy vonják felelősségre mindazokat, akik a mult kormányzásában hibákat követtek el. A kormányzás minden ellenőrzés nélkül történt — írja a lap. Mindegyik miniszter bármely kritikán feiülállónak tartotta magát és ez a csalhatatlanság törvényhozói lendületet adott nekik, ösztönözte a fantáziáikat a közigazgatásban és a közpénz kezelésének sajátos értelmezésére nyújtott lehetőséget. A felelősség félelmétől való mentesülés olyan kormányzási hajlamokkal ruházta fel őket, amelyekkel Serxis idejében rendezték a satrapák.

Különböző verziók, de bizonyítékok is keringtek arról, hogy túlzottan személyes érdekek érvényesültek igen sok nagy gyorsasággal rögtönzött törvény megszerkesztésénél. Hogy minden bizalmatlanságot szétoszlassanak, hogy visszaadják az országnak a nyugalmát, helyes volna, ha azok, akik felelős helyen állottak, adjanak számadást. Mert mindabban, amit történt, a nemzet nem bűnös. A nemzet okos volt, türelmes, hagyta magát jobbra, balra forgatni anélkül, hogy tiltakozott volna, olyan volt, mint az unjone a kaszárnyában, alázatos és szorgalmas. Most azonban eljött a számadás ideje, ame-

lyet senkisé megkerülhet ki, hogy a bűnösök elvegyék méltó büntetésüket és alávalók ne közlekedhessenek többé a román nemzet politikai életében. Még sok hónapon át a másnaptól való félelem halasztását élvezhetik, de el fog jönni egy nap, midőn Európában egy évszázadra helyreáll a béke és az élet visszatér rendes kerékvágásába. Akkor zajosan meg fognak jelenni és megzavarják a román társadalom nyugodt létét, éppen azok, akiknek hibájából élt a nemzet mai lázas napjait.

Hibáztak a belpolitikában, meghamisítva a nemzet hitét. 1939 szeptemberében, midőn a háború kitört, a nemzet lelket a demokrácia alkalmi renegátjai zavarták meg. A külpolitikában az összes zavaros elvek nagyképű hirdetői ne legyenek kötelezve arra, hogy feleljenek a román nép előtt? A román nemzet érdekeivel ellentétes külpolitikát folytattak az ő érzelmeiknek és kötelezettségeiknek megfelelő politikát, nem pedig azon kötelezettségek politikáját, amelyekkel a román népek tartoztak. Ez a politika június 27-ikén megkapta a leszámolás jegyzékét, de a nemzet szenvedett kegyetlenül, megbűnhődve a nemzetellenes politika urfiainak viselkedését. Tagadhatná valaki ezeket az igazságokat? Fel tud hozni valamit? Semmilyen kibúvó nem érvényesülhet ezuttal. Adjanak számadást a nemzetnek azok, akik vezető helyen állottak, hogy mindenkivel érdem szerint bánjanak el.

A TÖRÖK MINISZTERELNÖK NYILATKOZATA

Ankara, július 13. (Rador). A török távirati iroda jelenti: Refik Saydam miniszterelnök a török nemzetgyűlés péntek délutáni ülésén kijelentette, hogy a török nemzet szoros egységben áll vezetője, Ismet Inönü mögött. Egyes külföldi ügynökségek által terjesztett dokumentumok és az ezzel kapcsolatos kommentárok nincs miért nyugtalanítsák a török népet, amely mindig korrekt magatartást tanusított. Ezekre az akciókra egyetlen választ adhatunk: a mai Törökország nem azonos, sőt jelentősen különbözik a régi, rothadt ottomán birodalomtól.

FRANCIA KATONAI FELVONULÁS LONDONBAN

London, július 13. (Rador). A Reuter jelenti: London lakosságának alkalmi nyílka, hogy megismerje a De Gaulle tábornok vezetése alatt álló francia önkéntes légiót. A Victoria állomás terén harci szekeret, továbbá francia légügyi, tengerészeti és szárazföldi alakulatok vonulnak fel a világháborúban elesett angol katonák emlékműve elé, majd július 14-ikének emlékeztetőre elvonulnak Foch marsall emléklángja előtt.

NICODIM PATRIARKA ISTENTISZTELETET CELEBRÁLT A NACIONALISTA HARCOSOK LELKIÜDVEÉRT

Bucuresti, július 13. A Rador távirati iroda közli: A megbékélés légköre honol az országban. Ebben a légkörben ma délelőtt a patriarchia templomában istentiszteletet tartottak a nacionalista harcosok és a hazáért elesett katonák lelkiüdvéért. Midőn az istentiszteletet celebráló Nicodem patriarka beszédében a nemzet és a kereszt halottainak örök megemlékezéséről és feltámadásukban való hitről beszélt, könnyek jelentek meg a résztvevő rokonok és barátok szemében. Az istentiszteleten résztvett Dionizie izmailli, és Efreim kisenevi püspök, Caracostea, Radu Budisteanu, Noveanu és Nichifor Craintic miniszterek, dr. Simionescu, Bidianu és Napoleon Cretu alminiszterek, továbbá Vladimir Dumitrescu, Georgescu-Edinesti lelkész, Traian Braileanu professzor, Ilie Garneata és számos más bajtárs és barát.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó R. T. nyomdája Cluj, Strada Baron L. Pop 18. Telefon: 18-60.

1. Volt művelő barát... teli napi mu... regényeket... ötvenen, tul... kom; könyv... éppogy; mi... vagy Flaube

— Mit tud... irodalom? — élet iskoláját... tölem távol, gény mi má... za, a valóság... és egyéni b... nekem, fírad... gem. Böles a... tektivregény, az ilyesmitől... pótolja mind... a feketekávé... akkor mente... ami a nyuga

Akkoriban... rátom állasp... éreztem min... szemben; a... pedig veszed... get láttam, n... veletségű emb... lágba vezet... éreynként tis... ltás bizonyít... nevezve, az él... jába helyezik... Mégis meg... regényvel. Ig... képüdtől m... kalandregény... bonyolult... azonban nem... ilyen lehetle... sorban érdeke

2. Most m... gények... a gögő... az irodalomn... ges emberábr... érdeklődési k... konyat és csa... aeternitatis fé... meglátnia, me

Ez a felfog... nevelésennek... nem az időne... bömpölygéséb... hontól mentes... fejlődés jeg... utáni első évt... lépő fordulat... jában; az iro... tozatos volt;... tok divatja h... szép lelkeket... ki élet eddig... a zolai natura... a munkás-élet... renek volt id... hogy önmagu... nak lássák és... retei lerögzít... életük drámai... belső drámais... Ebben a lég... regény csak... szellemi tápiá... nézők és a sr... ket, nem vall... niük kelljen.

A modern r... mer oldalaira... datlan kérdése... komorságból é... vésekből csak

Az ÚJ KELET Szombatlja

AZ ÚJ KELET HETI MELLÉKLETE

Idegzsongító irodalom

Írta: SALAMON LÁSZLÓ

A ZSIDÓ HÉT

Írta: SZABÓ IMRE

NAPTAR: 5700 Tanusz 1-7, 1940 jul. 7-13. Tökéfa vasárnap este 7 óra 30 perc. Szombat beállta péntek este 8 óra 15-kor, kimenetele 9 óra 30 p-kor.

EMLÉKNAPOK

1860 július 7-én született Gustav Mahler a csehországi Kalischban. Igazgatója volt a bécsi udvari operának, később a newyorki filharmónikus énekkarnak. Számos szimfónia és műdal komponistája.

1825 július 9-én született Julius Oppert Hamburgban. Híres orientalista. Résztvett a Babylonia és Ninive maradványainak földerítésére kiküldött expedícióban. Az asszrológia tanára volt Párizsban.

1902 július 9-én halt meg Mark Andolski híres szobrász 59 éves korában.

1866 július 11-én született Richard Beer Hoffmann Bécsben. Hírneves költő, a Schiller és Raimund díjak nyertese.

1869 július 11-én született Heinrich Loewe. Neves cionista író, a Jüdische Volkszeitung, a Zion, a Jüdische Rundschau egykori szerkesztője.

1920 július 13 meggyilkolták az ukrain segélymű megszervezése során dr. Izrael Friedländer neves tudóst.

SZIDRA: BALAK

Az emoreták megveretése óta a moabitákat nagy félelem töltötte el Izrael hatalma láttára. Balak a moabiták királya küldöttetek menesztett Bileámhoz azzal, hogy átkozza ei a zsidó népet. Bileám megnyergelte szamarát és elindult a moabita küldöttekkel. Az Örökkévaló angyala azonban megállott az uton, hogy ellenkezzék vele. De ő csak üggett szamarán, amely meglátta az angyalt, amint áll az uton, meztelen fegyverével a kezében. Letért ezért a szamar az utról és a mező felé igyekezett. Bileám három ízben megverte a szamarát, hogy visszatérítse az utra. Ekkor az Örökkévaló megnyitotta a szamar száját, amely így szólt Bileámhoz: Mit vétett neked, hogy immár háromszor megvertél? A számmal történt párbeszéd után az Örökkévaló megnyitotta Bileám szemét is, aki meglátta az angyalt, amint az ut közepén állott kivont karddal a kezében. Most meghajította magát és arcára borulva beismerte bűnét. Vissza akart térni, de az angyal meghagyta, hogy csak menjen Balak embereivel. Amikor megérkezett a moabiták egyik városába, elébe ment, majd együtt Husot várába igyekeztek. Innen nagy áldozások után Balak föl-kisérte Bileámot Baal magas hegyére újabb áldozásokra.

A szidra további részében Bileam a zsidó nép dicséretét mondja. Végül közli a zsidóknak a moabita nőkel való barátkozását, ami a moabiták bálványainak imádatához vezetett, amíg a kohanita Pinchas, aki Áron unokája volt, egy sátorban a midjanita nőt és zsidó férfit dárdájával keresztülzurta. Ezzel aztán megszünt az epidemia is, amit Isten küldött Izraelre.

BAMIDBAR XXIII. 7-20.

7. És felemelte az ő példázó beszédét és moná: Aramból hozatott engem Balak,

1. Volt idő, amikor nem érttem nagy-műveltségű és élénk szellemű öreg barátomat, aki farsztó, izgalmaival napi munkája után detektiv- és kalandregényeket olvasott. Igaz, tul volt már az övnenen, tul volt már az összes klasszikuson; könyv nélkül tudott idézni a Bibliából éppugy, mint Goethe Faustjából, Balzac, vagy Flaubert regényeiből.

— Mit tud adni nekem immár a komoly irodalom? — mondogatta. — Megjártam az élet iskoláját, ismerem az életet, semmi sincs tölem távol, ami emberi s a regény, a jó regény mi más, mint élettapasztalatok tárháza, a valóság visszénye — az író hangulatán és egyéni beállítottságán átszűrve? Ezekre nekem, fáradt embernek, nincs többé szükségem. Bölcs az, aki nem bölcsekedik s a detektivregény, vagy a kalandos leírás mentes az llyesmitől. Izgat és szórakoztat, tehát pótolja mindazt, amitől orvosaim eltoltottak: a feketekávé, a füstert, a dohányt, s ugyanakkor mentesit a gondolkodás kényszerétől, ami a nyugalom legfőbb ellensége.

Akkoriban nem tudtam elfogadni öreg barátom álláspontját. Egyenesen megvetést éreztem minden szórakoztató irodalommal szemben; a detektiv- és kalandregényben pedig veszedelmes szellemi és erkölcsi mérget láttam, mely megrontja az alacsony műveltségű emberek képzeletét, mely olyan világba vezet őket, melyben az erőszakot éremként tisztelik, az ügyességet a zseniáltság bizonyítékának tartják s a bűnt, kiszűrtve, az élet nagy színjátékának központjába helyezik.

Mégis megpróbálkoztam néhány Wallace-regénnyel. Igyekeztem elfogulatlan és nagyképszerűségtől mentes kritikával követni a nagy kalandregényíró regényeinek szövevényes, bonyolult cselekményeit. Próbálkozásomban nem járt sikerrel, mert — bármily lehetetlenül is hangzik — ezek az első-sorban érdekes regények untattak.

2. Most már tudom, hogy a hiba nem a regényekben volt, hanem bennem. Abban a gögös irástudói felfogásban, hogy az irodalomnak egyetlen célja van: a hűség emberábrázolás, amelynek ki kell zárnia érdeklődési köréből az esetlegest, a változó-komolyt és csak az örökkévalót, a sub specie aeternitatis fényével átszótt dolgokat szabad meglátnia, megrögzítente.

Ez a felfogás, bizonyára nemcsak irodalmi bevélesemnek volt természetes járuléka, hanem az időknek is, mely a maga nyugalmas kömpölygésében állandónak és minden izgalmtól mentesnek látszott, a lassu, de biztos fejlődés jegyében állónak. A világháboru utáni első évtizedben senki sem hitt a megforduló fordulatokban, az események dinamizálásában; az irodalmi érdeklődés széles és változatos volt; új írók és új irodalmi irányzatok divatja hozta izgalomba a komoly és a közép lelkeket. A nagy elemző regények a lelki élet eddig ismeretlen területeit tárták fel; a zoiál naturalizmus a polgári élet síkjáról a munkás-élet síkjára tevődött át: az embereknek volt idejük és főleg volt idejük arra, hogy önmagukat bonyolultaknak, fontosaknak lássák és érezzék, mert életük külső kezei lerögzítetteknek tüntek, mert külső életük drámaiságának föltöbb kedvezett a drámaiságnak.

Ebben a légkörben a k.a.and- és detektivregény csak a fáradtak és a műveletlenek szellemi tápláléka volt; a műveltek, a befelé forduló és a smokkok, ha olvastak is ilyeneket, nem vallották be, nehogy szégyenkezniük kelljen.

A modern regények általában az élet komoly oldalaira mutattak rá, nagy és megoldatlan kérdéseket felegettek, de ebből a szorongásból és ezekből a súlyos kérdésele-velekből csak igen kevesen olvasták ki egy

későbbi nagy világdrama lehetőségét. A nagy tömegek szellemi igényeivel senki sem törődött komolyan s még az érdeklődők is mosolyogva, lenézően halgatták egyes könyvkereskedők jelentéseit azokról a nagy példányszámokról, melyeket egyes detektiv- és kalandregények az istenadta nép körében elérték.

3. Ami akkor érthetetlen volt: ma érthetővé vált. Megértettem, mióta magam is kalandregények olvasására fanyalodtam, hogy elszongtam idegeimet, hogy a nagy és lenyűgöző valóság elől olyan világba menekülhessek, amelyben a költői igazságszolgáltatás kiméttlenül lesújtja a bűnt, amelyben a Rossz, legyen bár még olyan furfangos, ügyes és vakmerő, végül is a Jó, az Igaz rabláncára kerül.

A ma kultürembere talán legmélyebben a naivságot veti meg s a romlott bonyolultságot többre becsüli a romlatlan egyszerűség-nél. A kalandregény viszont naiv, ezért tudott hozzáférközni a tömegekhez. A tömegekhez, melyeknek élete szüntelen és eseménytelen s ezekben a regényekben éppen azt kapták meg, ami egyhangu életükből hiányzott: az izgalmat, az elterelődt valóságos helyzetükről, a mindennapi, szürke gondoktól, a vigasztalan környezetéről, melynek taposalmában topognak.

A sors, ha kedvezőtlen számunkra, alkalmassá tesz bennünket arra, hogy mások sorsába képzeljük bele magukat, azokéba, akik részesei szenvedésünknek, vagy akik végül is diadalmaskochnak a kedvezőtlen körülményeken.

A kalandregények ezeknek a vigasztaló fordulatoknak kimeríthetetlen tárházai. S ha igaz is, hogy írók híjjával vannak a magasabbrendű irodalmi eszközöknek, az ember-ábrázolás művészetének, azt el kell ismerni róluk, hogy ötletességük vetekszik a nagy mesemondók ötletességével, hogy lélektanuk hiányosságait, átlátszó ellentmondásait logikájuk élessége gyakorta előnyösen pótolja.

A nagy kortársi írók közül egyedül a pár évvel ezelőtt elhunyt Chesterton volt az, aki a detektivregény logikai szerkezetébe káprázatos leleményességgel tudta beleszorítani a maga súlyos logikájának és mondanivalójának gazdagságát. Előítéleteinket azonban ő sem tudta megváltoztatni a szórakoztató irodalommal szemben, melyet a műveltek és az irástudók gögje valóságai indexre helyeztek.

4. Csak idegeink mai nagy válságában döbentünk rá, hogy az idegzsongító irodalom, a detektiv- és kalandregények világa nem is olyan távoli, nem is olyan idegen tőlünk, mint hittük. Sőt: magától az étlettől sem idegen, talán nagyon is közel áll hozzá. Megadatott számunkra az a nem éppen kívánatos lehetőség, hogy az életet, a sorsot, a dolgokat a maguk izgalmas, megie-pő, nyugtalan dinamikájukban szemlélhessük, amelyeknek logikáját nem értjük ugyan, de ez nem zárja ki, hogy nagyon is logikusok legyenek. Nem értjük az összefüggéseket, mert nem cselekvői, hanem elviselői vagyunk az eseményeknek, bár érezzük, hogy mindezt egy logikus Alkotó irányítja, aki híjjával van ugyan a művészi harmóniának, de ismeri az életet és főleg a cselekvés lélektanát.

A modern irodalomkritika a legsúlyosabb tévelygésnek minősíti a valóságtól való elfordulást, a mese és a bonyodalom túltengését az emberi természet hű ábrázolásának kárára. Tiltja az egyszerűsítést és szereti az általánosítást. A modern irodalmi alkotások éppen ezért nem az idegek számára íródtak és íródnak, hanem az ész és az érzélem számára.

A kalandregény ezzel szemben éppen arra törekszik, hogy olvasóit kikapcsolja az ész szorító bilincseiből; nem emlékeztetni,

hanem feledtetni akar.

Olyan időkben, amikor a kikapcsolódás, a feledés valósággal jótémény, amikor az emlékek érzelmes halmozása nem enyhíti, hanem súlyosbítja az idegek megviseltségét, az idegzsongító irodalomnak nemcsak szociális, hanem higienai értéke is megnövekszik.

Szégyen nélkül bevallhatjuk ezt, mint annak idején öreg, bölcs barátom, aki pedig nagyon művelt és nagyon emelkedett szellemű ember volt. Bevallhatjuk, mert kortársi történelmünk óriási eseményei közepette rájöhettünk arra, hogy a komoly, mély és nagyigényű irodalom, bármily tökéletesen, bármily művészién ábrázolja is az életet: az élet dolgában, a nagy idők utvesztőiben való eligazodásra nem tud megtanítani.

Bármily szentségtörésként hangzik: eme utóbbira sokkal inkább alkalmasak az irodalmi értelemben vett (mert szerintem vannak irodalmi értékűek is) kaland- és detektivregények. S ennek egyszerű a magyarázata. A kalandregények hőseit nem bonyolultak, nem bölcselek, legtöbb esetben nem is hősszerelmek, de annál több érzékük van a rendkívüli és veszélyes körülményekhez való igazodáshoz, a helyes magatartás felismeréséhez, a dolgok és helyzetek pontos érzékeléséhez, egyszerűen ama ősi ösztönök érvényesítéséhez, melyek a gyakori veszélynek kitett ősembert vezették.

A kalandregény hozzászoktat bennünket a meglepőhöz, a kényelmességek megvetéséhez, ahhoz a naiv derültséghez, melyre napjainkban nagyobb szükségünk van, mint valaha.

5. A bonyolult, az elfinomult lélek talán megvetéssel fordul el eme „alacsony” szempontok helyeslésétől. Talán szimpistáknak, talán megalkuvóknak fogja találni őket. Azonban nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt a keserű ténny, hogy napjaink nem kedveznek a bonyolultságoknak. Ahhoz, hogy élhessünk, meg kell tanulnunk az egyszerűséget, az egy síkon való mozgás művészetét. A világ hangos a harci zajtól, a nagy történelmi idők kemény konzekvenciáinak komor árnyai sötétítik el a hajdan napfényes utakat: a muzsák ma alig énekelnek, inkább sírnak és jajveszékelnak.

Maga az életünk is izzó, folytonos, nyugalmat nem leló kalanddú változott: a pusztá létezés csodálatos kalandjává, ami bátor szívet és hideg, józan eszt kíván tőlünk, mint a kalandregények hőseitől. Idegeink ezekben a félelmetes időkben nem jó tanácsadók: uralkodni kell rajtuk, el kell zsongítani őket.

Ehhez pedig szükségünk van idegzsongító irodalomra. A szükség törvénybontása ne botránkoztassa meg a széplelkeket: a műfajról lehet vitatkozni, de a kényszerről nem.

S talán lesz idő, amikor az irodalmi közvélemény magához a műfajhoz is irgalmassabb lesz. Vagy legalább is a műfaj egyes képviselőihez, akik között vannak nagyon is felekezült írásművészek, vannak finom stiliszták, az elbeszélés elismerést érdemlő művészei, akikből a legelmélyültebb írók is tanulhatnak.

6. Kár, hogy bölcs és öreg barátom, a kalandregények nagy kedvelője, nem él többé. Kár, hogy nem kérhetek tőle bocsánatot irástudói fennhéjázásomért, amellyel passzióját illetem.

De akkor még viszonylag jók voltak az idegeim. Azóta — érthetőleg — leromlottak. Szükségem van a feledésre, a kikapcsolódásra, amit a nagy, tragikus irodalmi művek ma nem tudnak nyújtani.

Ma maga az élet lett tragikussá s aki nem akarja tragédiává fokozni, az jól teszi, ha néha a kalandregények mesevilágába menekül.

Moáb királya, Kelet hegyeiről mondván: Jöjj, átkozd meg nékem Jákobot, jöjj, szidalmazd Izraelt.

8. Mit átkozzam azt, akit Isten nem átkoz és mit szidalmazzam azt, akit az Örökkévaló nem szidalmaz.

9. Mert sziklák tetejéről nézem őt és halomokról tekintek reá, ime oly nép, amely maga fog lakni és nem számítódik a nemzetek közé.

10. Ki számolhatja meg Jákób homokját és ki Izrael nagy számát? Háljon meg az én lelkem az igazak halálával és legyen az én utolsó napom, mint az övéké.

11. És szólt Balak Bileámnak: Mit cselekszel én velem? Azért hozattalak téged, hogy megátkozd ellenségemet és ime te megáldod őket.

12. Ő pedig felelt, mondván: Elvégre azt kell mondanom, amit az Örökkévaló adott az én számba.

13. Mondotta ezután neki Balak: Kérlek, gyere velem más helyre, ahonnan meglátod őt, de csak valamely részét látod annak és nem látod mindenestül. Ott átkozd meg nekem őt.

14. És akkor az őrtállók helyére vitte őt, a Piszga tetejére és épített hét oltárt és áldozott egy tulkot és egy-egy kóst az oltáron.

15. És szólt Baláknak: Allj meg itt a te égőáldozatod mellett, én pedig elébe megyek oda.

16. Elébe ment ezért az Örökkévaló Bileámnak és szájába szót adott, mondván: Térj vissza Balákhhoz és így beszélj:

17. Ezért ment hozzá és ime ő ott állott vala az égő áldozat mellett és Moáb fejedelmei is vele. Ekkor Balák így szólt hozzá: Tudod-e, mit szólt az Örökkévaló?

18. Akkor elkezdte az ő példázó beszédét és mondá: Kelj fel Balák és halljad; figyeld reám Cippor fia.

19. Nem ember az Isten, hogy hazudjék és nem embernek fia, hogy megbánjon. Mond ő vajjon valamit, hogy meg ne tenné, ígér-e olyant, amit ne teljesítene?

20. Ime parancsolatot vettem, hogy áldjak. Ha áld, akkor én azt nem vonhatom vissza.

HAFTARA

E heti haftaránk Micha prófétából való idézet. Ez a próféta Jézásajás kortársa volt, beszédei sokban hasonlítanak is e nagy próféta szavataihoz, csak valamivel lendületesebbek és élénkebbek. Micha főleg a hamis prófétákat ostromozza, akik abban az időben Judeában nagyon el voltak terjedve. Néprövidnek, kortések, megfizetett hitvány jellemű, de bizonyára tehetséges férfiak voltak, akik sokat ártottak azzal, hogy megrontották a nép szellemét. Micha szerint a szó legrosszabb értelmében vett népcsábítók voltak, akiket a hatalmasok szívesen felhasználtak elnyomó céljaikra. Ilyen viszonyok között természetesen az igazi prófétának nehéz sorsa volt. Panaszában ezeket mondja a nemes próféta:

„Igy szól az Örökkévaló ama prófétákról, akik az én népemet tévútra viszik, akik fogaikkal marnak és békéről beszélnek, aki azonban nem ad áldomást nekik, az ellen háboruszkodnak. Hiszen eljön majd annak az ideje, amikor látomásaitok fölé éjszaka borul, varázslók éjszakája, majd be fogják ajkaidat, mert az Isten szava nem fog jelentkezni náluk. Én azonban tele vagyok isteni erővel, igazsággal és bátorsággal, hogy megmondjam Jákóbnak az ő bűneit és hirdessem az ő gonoszítottait.”

Néhány óra a shtejai gyermekfaluban

Látogatás az alijat hanoar erdélyi csoportjánál

Majdnem megállás nélkül gördít Chederáig bennünket a korai reggeli órában, a tükörsíma Tel-Aviv—haifai kvisen, az Eged autóbussz. Chederán kb. 5 percig állunk és azután folytatjuk utunkat Gan Samuel, Pardess Hana és Benjamina kolóniák mentén. A kvis mellett kis váró pavillon, rajta tábla jelzi Zichron Jakob autóbussz állomását. Itt már vár ránk fiunk, hogy elkaulozjon Shtejába. Rövid várakozás után már kapaszkodik autónk a zichroni szerpentinre. A völgyben zsidó munkások százai építik a mistara új, nagy épületét. Pár perc alatt elérkezünk a báró Edmund Rotschild által 1882. alapított Zichron Jakob kolóniába, mely egy kis, csendes városka benyomását kelti. Sok Romániából elszármazott kolonista család él itten. Innen gyalog kapaszkodunk a Karmel lejtőin a kb. 250 m. magasan fekvő Shtejába, amelynek házaít már a völgyből láthatjuk. Néhány arab falu mentén vezet fel, a padeszekkel szegélyezett út és egy órai séta után a shtejai gyermekfalú főkapuja előtt állunk. — Első látogatásunk az igazgatósági épületnek szól, amely előtt gyönyörűen ápolt, délszaki növényekben dúslakodó diszkert terül el. Az igazgatási irodában régi ismerősünk és volt cluji tanártársunk Dr. Fürszt Oszkár, a Tarbut diákjainak „Csozsi bácsija” üdvözlö. Ő ennek a mintaintézetnek kiépítője és lelkes, fáradhatatlan vezetője. Rövid pihenés után és miután résztvettünk a telep tágas, szép ebédlőjében a gyermekek ebédjén, megkezdjük Csozsi bácsi vezetésével körsetánkat a nagy kiterjedésű gyermekfaluban. Először a telep specialitását, a rádiószobát nézzük meg. Innen közvetítik a telep minden épületébe és szobájába, a gyermekek rádió-bizottsága által összeállított programot. A közvetítés reggel a zenés ébresztővel veszi kezdetét, amely a lágyan zengő melodiákból kiindulva a dobhártyát repesztő indulóval ugratja ki az ágyból, még a legnehezebben kelő gyermekeket is. Megnézzük azután az igazgatósági épületben elhelyezett orvosi rendelőt, betegszobákat és zenetermet. A telepen állandóan tartózkodik egy iskolázott ápolónő és minden héten kétszer ellátogat Zichron Jákoból az iskola orvosa, akit az igazgatóság naponta telefonon tesz jelentést a gyermekek egészségi állapotáról. Az intézetben jelenleg 175 gyermek van 10 éves kortól feljebb, ezek között 125 palesztinai, akik itt a 4 gimnáziumi osztályt is elvégzik és két csoport alijat hanoar, 25 románai és 25 németországi ifjú és leány.

Az utóbbi időben a telep számos új és modern épülettel, lakóházzal, iskolával és mo-

dern gépekkel felszerelt műhellyel gyarapodott. Most helyezték üzembe a villanykonyhát, amelyben, péntek délután lévén, nagyban folyik a tisztogatás és az eddig testi munkához nem szokot leánykezek szorgoskodnak, hogy ragyogó tisztává tegyék a szép alumínium főzőüstöket, edényeket és a csempezett falakat. Végigjárjuk az új lakóházakat, amelyek nem az internátusok kaszárnyaszzerű, rideg stílusában, hanem barátságos, kellemes otthon érzését keltő nyaraló épületek mintájára épültek. Mindenütt barátságos, vidámarcu, jókedvű gyermekarcok fogadnak, pedig legtöbbször lelkében még súlyos szenvedések emlékei élnek. Az új épületek épület és butorizáltos munkáit a gyermekek maguk készítik, a modern gépekkel felszerelt asztalos műhellyen egy pesti technológiát végzett mester vezetése alatt. Itt szorgoskodik a dícsőszentmártoni Leibovici Dov is. Van az intézetnek lakatos, kovács és mechanikai műhelye is, amelyeknek modern felszerelése most van folyamatban.

Sétánk során eljutunk az erdélyi ifjak tanyájára is, ahol éppen héber irodalmi óra folyik. Itt találjuk Klein Tibit, Engelberget, Salamont, Weiszt, Appel Bözsit és az Afikimből látogatóba jött Rosenfeldet. Mind erős, egészséges ifjakká fejlődtek és igen jól érzik magukat Shteján. — Végigsetálunk az ujonnan épülő gazdasági udvarhoz vezető úton, amelyet maguk a gyermekek építettek és meg kell állapítanunk, hogy büszkék lehetnek a munkájukra. Most fejezik be a maguképitette uszómédenét és sporttelepet is. Körsetánkat a klubteremben és könyvtárszobában fejezzük be azzal a büszke érzéssel, hogy nagy, gazdag európai országokban sem találunk sok, ennél jobban felszerelt intézményt.

Az intézet növendékei általános ismeretek megszerzése mellett alapos mezőgazdasági kiképzésben részesülnek, ezenkívül még mindegyik, kedve és hajlama szerint, egy a mezőgazdaságban is szükséges mesterséget is elsajátíthat. A nevelés lényege a munka szeretetét és megbecsülését beoltani a gyermekek lelkébe.

Az amerikai Young Hadassa által fenntartott gyermekfalú már sokszáz értékes munkást nevelt a jisiv számára és a románai alijat hanoar ifjai és leányai, akik néhány hét múlva befejezik illi hachsarájukat, bizonyára jól meg fogják állni helyüket az ereli nagy munkaközösségben.

Tel-Aviv, július elején.

Dr. Szőnyi Géza.

Dávid Simonovitz (Tel-Aviv):

Az igások jubileuma

— Az Idillek könyvéből —

Simonovitz összegyűjtött műveinek egyik legnépszerűbb kötete az „Idillek könyve”. Ebben foglal helyet „Az igások jubileuma” c. megható korrajz, melyben a költő saját küzdelmeit is ábrázolja az új honfoglalás első idejéből. Ben-arci személyében. A minden munka meghódítására törekvő chalucok elfoglalták a kocsisok „pozícióját” is, amit azelőtt főként arabok töltöttek be a zsidó telepeken. Mikor a zsidó kocsisok száma elérte az ötvenet, elhatározták, hogy ezt a „jubileumot” megünneplik. A szomszéd telepről is jöttek munkások és telepesek. A kör-táncban résztvettek a sátrak összes lakói, „ki cipőben, ki szandálban, ki mezitláb”. „Táncoltak Chaceroth lányai fehér ruhában, a vidám, fürgé krimi fiukkal, s táncoltak a gyerekek is és örvendeztek velük a nagyok, táncolt a szerű egész dombja, és úgy tűnt, hogy az ég csillagai együtt táncolnak velük az örökkévalóság kék ösvényein...”

Elfáradtak a virágok, ám mielőtt felbomlott a körtánc, Szólt a „mester” hatalmas hangján: „Uraim! Éjfél közeleg, szétszakad láncunk és pihenni megyünk, Új nap hajnala száll fel és új munkának vár ránk a rendje, De még mielőtt elválnék, halljuk a záróbeszédet! — Ben-arci barátunk! Nyisd ki a szádát, hulljon a harmata szódnak!”

Ben-arci kilépett a táncoló körből és ment föl a kis dobogóra, Azaz a deszkafiókra, s menten széthullt a körtánc. Sietett a nép, mindenfelől a sátraiból a fadóbozóhoz, Gyorsan támadt az új kör, mely nem volt üres közepén, Színtül szintig tele és a kör középpontja Ben-arci, Chaceroth új pásztorja volt ő, a chalucok dédelgetettje, Már itt-ott ősz szálak vegyültek gesztenyeszín sűrű hajába, De égék szemében ifjú tűznek lobogott a lángja, Az a csodás fény, mely mindig előtötte tűzével.

Akkor is, midőn a Jordánnál viaskodott vad beduinhaddal, Kik nyájára törtek, kincsére a szegény majornak, Akkor is, mikor az arab faluban beteg árvákat ápolt, Mikor körülötte járvány tizedelt jobbra és balra És amidőn moecarakban, Samária ősz hegye alján

Elsőnek ültetett fákat és egyedül dalolt a moecárban. Meleg, derős tekintetét széjjelövelte Ben-arci, Sugaras, becéző mosoly lebegett lágy, finom ajkán És kezdte: „Barátim, nem szoktam én meg a szónoki hangot,

De hogy vonnam meg tőletek szómat, drága igások? Boldogság áldása nékem, ha gyenge próbátévessem Örömet adna tinéktek, könnyítve munkátok terhét.

Szűkek és nehezek az utak Izrael földjén, igások! Sokszor biz összeütöttök szembe jövő szeke-rekkel, Elzárják hirtelen az utat, nem engedve se jobbra, se balra — Legyetek higgadtak akkor, testvérek, bölcsék, erősek!

Kibogozni az egymásba gabalyodott kocsi-kötélkét — Mig végre elindul nyugodtan ki-ki az útjára békén, — De eszetekbe ne jusson hátrálni, gondolatok egyre:

Csak egy utatok van, az út, mely vezet keletre, előre! Nehezek Izrael földjén az utak, nem köve-zettek, Hegyes és völgyes és árkos és bokros s homokhullámos,

Fülsiketítő a zaj, és a por füstös és fojtó. Mikor gördül a szekér és súlyos kereke fordul, Kérlek, ne csapjatok nagy zajt, ne keverjétek túlságos port fel, Vannak derék kocsisok, kik kedvelik a zajt és a nagy port — Azt hiszik, nélküle ők nem bírnak eljutni a célhoz.

Ti, fiatal kocsisok, ne vágyjatok zajos gyüle-

kezetekbe... Téli fagy éjjelein, ha zúgó viharok utolérnek az úton, Ömlik az eső haraggal, és köröttek úttalan pusztá, Sir a sivatag, s jajgat a sakál a sötét, mesz-sze vadonban, Elfödte halálos árnyék vezérlő csillagok fényét, Ne féljete! Nézzetek szíveitekbe, ott lobog csillagotok, Fényénél menjetek bizton, bár lassú léptekkel, csendben, Elértek a célhoz bizonytal, bár az út távoli, messze...”

Elhallgatott Ben-arci egy percre, mosoly ragyogott az ajkán És újból zengett homályban a hangja lágyan-erősen: „Am nemcsak fuvarozni főhivatástok, drága igások! „A kor gyepőtartói” becéző nevetek itten a szerűn,

Tiszteljük a kor vezetőit, de munkátoknak alapja: Fölszántani Izrael földjét, ébreszteni szunynyadó erejét — Szántók! ez nevetek, reátok néz epedve az ország,

Csak a sivatag fél töletek, mert eltoljátok határait, Am a sivatag sirása nem némithatja el meg-váltó énekteket! Mi a tüske, tövis panasz, föltámadás ujjongó dalával szemben?

Galambfők, ha kiesett fészkeből, hogy örvendünk ha életre keltjük! Nép, mely vérében vajudik, és vérében él és főléled, Hogyne ujjonganánk remegéssel az ébredés fenséges percén?

Szántatok, drágák, és daloljatok! Ott, ahol a szántó dalol, Lehajta fejét a tüske és a mező kövei előre kitérnek. Mély és sötét az éjszaka, de ragyognak a csillagok ébren, Csend és pusztá körülöttünk, de fénynek harmata csillog, Szunynadnak a mezők, de várnak a testvérek várva reátok,

Hamar hasad a hajnal, — óh, vártok-e ké-szen és ébren? — Befejzte Ben-arci szavát és eltűnt a domb sátrai mellett, Hallgattak még pillanatil, figyelték halk figyelemmel,

Szívták szavai visszhangját és könny rozeg Joram szemében, A jaffai kalmár fia ez, ki elment a chalucok közé, „Hej, bizony öregeidünk, miért reszket kü-lönbén a szívem? Csodálatos ember ez a különös nagyszerű pásztor” —

Hirtelen csendül az ének: „Mikor az Ur meg-váltja Ciont majd...” Fenyők kigyúlnak sötétben, fákyák füstöl-nek vígan, Rongyokba begöngyölt botok bemártvs sűrű olajba, Meggyújtották a vendégek, kik jöttek messzi helyekről

Es az ünnepi estről dalolva, nevetve hazavonultak. Az éjjeli csendben hang száll, elhaló távoli ének, Messzi ösvényeken dalolnak a vidám hazatérők, Fáklyáknak fénye még pislog ottan a kőd mögöl, messze — Amde a dombra mélységes álom csendje terült el,

Csak a költő-kocsi ült melán merengve sátra előtt, Nézi az élő zsongást, csillagok ünnepi inoát Elfogja a sötétség mögöl távoli villanás fényét. Figyel az éjjeli hangra, a messzire elhaló dalra,

Hallgatja sakálók sirását, s látomás tártul elébe: Sámson... háromszáz sakál... és fákyák... a látomás oszlik, Behúnyja szemét, de hétszeresen ragyognak a csillagok ébren...

Édes, zümmögő ének... „Es léssen a napok-nak végén...” Csend! Ime zúg a tenger, a nagy tenger... Figyel az álma — Feje a földre lehajtv a titokzatos mosoly az ajkán.

PATAI JÓZSEF fordította

Régen volt... A nap éppen Hajnalban imán emberek templom a nap kezdett csak imádkozni... ből támadt vol... madárkák pedig... lág teremtőjébe... plántálta az al... tán a nap nagy... A madárkák s... Imájukat és vi... beth hamidráso... meg az élet, a... csekek reszket... siklott ki onna... A szoba közep... mellüket verde... Nincs tovább... a másik egyik... csak némelyko... ég, dühösköd... mondatok az er... ereje és hatal... könyveket tett... ágyak mögé h... Mint most, csöndes éjjel... lenül fölnézett... csillag kislíkt... tengerbe, vagy... kor fölsőhajto... még az ember... való”.

Es az élet fő... volt, mint a... mint az előbb... mindenfelé, ki... vultak át és... ták őket a fő... gatasok halta... vagy ha a be... gó, egy szene... harminchét ig... dókról, akik... Megtörtént... temetésre ké... fölhangzottak... szolgál hangos... — Ciroke t... láltól.

A rokonok... közül is... Eppen ugy... Csakhog... ma már nem

A híres jes... közepén állot... A tisztás... láthatatlan k... bala módszer... vel, Soha ar... kúrtje nem... ken madrak... akarták zava... barlangokba... nyáron szab... szövegeket... maga fatörz... ben új tanítv... ta a tant, eg... ott hagyta t... vitte magát... helyen ledőt...

Gombát et... leveleket, kü... finep előtti... begetés hall... Jobban köze... erdő elküldt... birka volt, a... levágott, a... elkészítették... Éjjel-napp... hagyták abb... mondtak e... törzsről és r... dett a csil... fölött egy-eg... siva fejét pé... koszoruzta... A Paradis... kor elérkez... hez. Nyitott s...

Egyszer... megzavarta

Gréda József:

„Költők idegenben“

(Emigráns költők antológiája, 1940, Új Kelet)

Tagadhatatlan elszántság kell ma minden szépirodalmi termék megjelentetéséhez, egy verseskötet kiadása pedig éppen sággal bátor cselekedet. Gréda-Grünberger Józsefnek, a fiatal nagyváradi költőnek ez az antológiája, — címlapján a megjelenési évet jelző számmal: „1940“ — arról a dacos elszántságról beszél, amelyei egy kötet papírszigetéről, kemény tekintetű vet az új, a hódító áramlatok felé.

Az előszóban — a lírikus vallomások helyén — Gréda elmondja, hogyan született meg ez a kötet: úgy érezte, hogy külsőségek teszik eleget, ha anyanyelvén is megszólaltatja kedvenc költőit, akiket már akkor szeretett, amikor még szülőföldjük ege borult fölülük s akiknek hangja, most, hogy a számkivetettség utjain kóborolnak, válságos segélykiáltásként jutott el hozzá; azt akarta, hogy magyar nyelven is felnyögjenek „a panaszkó és a vádnak e megrendítő üzenetei“. Már ez is méltóvá teszi kötetét arra, hogy szeretettel és megértéssel fogadjuk, még akkor is, ha ezért a legnagyobb „áldozatot“ kellene meghoznunk: ha arra kényszerülünk, hogy leszámolva a kortársi idegekre való hivatkozás kibúvójával legyőzzük a „kötött forma“, de főleg a „szabad gondolat“ iránti divatos idegenkedésünket.

Idegen költőket bemutatni soha nem tartozott a könnyű feladatok közé. A legtöbb fordítóval megtörténik, hogyha már sikerült is neki kongeniális ügyeskedéssel eicsalni őket ajtájának küszöbéig, az utolsó pillanatban megszöknek előle s már csak kabátjuk szárnya marad kezeiben. — Ilyenkor, ha még oly becsületes művészi munka is a fordítás, megérzik rajta az ügyeskedés és a verejték. Ennél rosszabb eset az, ha a fordító úgy véli, hogy kötelessége átlitátsékkal kitöteni azokat az üresket, amelyek az idegen irodalmakról alkotott körképünket oly sok helyütt eléktelenítik. Gréda kötetének megszületésénél egyik ilyen szempont sem játszott közre. Fordításai minden előzetes kiterveltség és rendszer nélkül gyűltek össze; a költők iránti tisztelgés és a versekből feleje csendülő üzenet készítették őt arra, hogy foglalkozzék velük. Műfordításai ezért különbözőnek a virtuozok, vagy az ügyeskedők többé-kevésbé sikerült sablonfordításaitól és nyugodtan állíthatjuk, hogy sikerült neki valóságos antológiát — virággyűjteményt és nem száraz herbáriumot adni. — Fordításaink legfőbb érdeme, hogy a versek élnek és illatoznak, akárcsak az eredetiben. Am, ha e megállapítás háttérbe is szorítja a tisztán művészi és technikai szempontokat, ez nem jelenti, hogy Gréda műfordításai híjján lennének az igen figyelemreméltó művészi értékeknek.

Bár kötete az isteni Augustusztus kultúrálizált kényuralma alatt száműzött piperkőc költőnek, Ovidiusznak egyik elégiájával nyit és a középkor zsidó trubadurjának, Süskind von Trimbergnek bucsudalával, a száműzött Victor Hugónak és a helén mámor tragikus sorsu német költőjének, Hölderlinnek verseivel folytat, hogy végül egész fejezetet szenteljen a Párisba száműzött Heine harminc, magyar átültetésben javarészt ismeretlen költeményének és ezáltal antológiájának bizonyos tudákos történelmi keret ad, ezt a gyűjteményt mégis az teszi jellegzetessé, ami benne új és mai: a kötet felét kitevő Tucholsky, Franz Werfel, Johannes Becher, Max Hermann Neisse, Walther Mehning, Fritz Brügel, Karl Schnog, Erich Mühsam, Berthold Brecht és Ernst Toller versek, megannyi megrendítő hangja azoknak, akiknek nevét hiába igyekeznek majd kitörölni az európai lelkiismeret forrongásainak utolsó husz esztendő történetéből. Gréda ötletesen osztályozta ezeket a hangokat kötetének: „otthonukban“ — „idegenben“ — „börtönben“ — és „a jövő“ — című fejezetekben, mintegy bemutatva azon költők tragédiájának különböző állomásait, akiknek hangjai szorosan kapcsolódnak a szabad-

ság eszmék ama drámájához, amely napjainkban érkezett el tragikus végkibontakozásához. A Gréda könyvében szóhoz jutott más száműzöttek csak történelmileg igazolják a mai emigránsokat, akik megbántott és meghajszolt lényükben, a kétségbeesés és a rezignáció cinizmusán keresztül is, annyira élményesültek és fel-emelően emberségesek tudtak maradni s akik közül egyesek a megvetés grimaszával, mások az elpusztíthatatlan hit erejével mosolyognak át a siralom völgyéből a eménység örökkévaló világába. Ime Max Hermann Neisse megható sorai a „Bizalom“ című költeményéből:

„Ez a nehéz óra összeköti jól a keveseket, kik e durva hit csabját ma se hallják, dallamosabb szóra járják termőkertjük utjait, kik, ha dul a vész itt, akkor is bevégzik jószándéku műveiket s egymást bizva intik, hogy a jobb jövőhöz nem kell túlmerész hit csak a tiszta lángot kell táplálni mindig!“

Vagy Karl Schnog sorai „Az emigránsok kórusa“ című verséből:

„Talán a mag, mi bennünk most csirázik gyümölcsbordó faként magasba nő, talán az igaz élet ez a láz itt, a múltnak tűnni kell, legyen szebb a jövő!“

Gréda könyvének ennél kietlenebb fejezeteiben sem kevesebb lelki szépség gyűlt össze. Ott találjuk például, a forradalmár Ernst Toller verseit — a költőt, aki 1933-ban, száműzetésének első esztendejében

még így kezdte el önéletrajzi vallomását: „Zsidó anya szült, Némethon taplált. Európa neveit, hazám — a Föld és szülőföldem — a Világ.“ Toller a börtön vasrácsai mögött is úgy érzi, hogy nincsen egyedül, mert utitársai a hold, a csillagok és a csöndben tündöklő mezők és hogy neki a rácsosablak sem halált mutat, hanem szeliden szólítja: „gyer, nézd rajtam át a szálló felhők mesevárosát.“ Ott van a kötetben Johannes Becher is, aki „a hit minden harcát feladta“ és tudásból feszített új földet maga alá, mert „a hit hívőire támad“. Hü tükre ez a könyv a kor lelkiismeretességének és mint ilyen, azok számára is értékes, akik nem rajonganak a versért. Száz regény, naplók és évfolyamok sem tud annyi minőnt elmondani vagy érzékelteni erről a korról, mint e versek egyetlen sora, vagy kifakadása.

Gréda József fordításainak legfőbb kvalitása, hogy a fordító megőrizte bennük az eredeti egyenesvonalúságát és áttekinthetőségét. Átültetései a líra megmaradt annak, aminek lennie kell: szavakban kifejezett lélekvalózatnak, szavakká változtatott alapélménynek. Mondottam, Grédának sikerült valóban antológiát, élő virágoskertet és nem száraz, illatlan herbáriumot adni.

Versszerkezetében is van valami sajátos, ami elárulja, hogy nem mindennapi költői anyag. Nem elég verseit csupán a szemek-ké' olvasni. Egyes sorainak muzikálitását csupán a fül kísérheti. Rimeit nem fel-lelnek meg a logikus befejezésnek, nem jelentenek pihenőt vagy patetikus szünetjeit. A vers értelmének összefüggései végig sodornak bennünket a széles sorokon, míg végül eljutunk a költemény külső kontúrjától az egész épület bensejébe, ahol a sorok zenéje helyett, sajátos szómuzsika lep meg bennünket.

Meggyőződésünk, hogy szépen kiállított, izléses antológiájának elmaradhatatlan közönségikere, saját, eredeti költeményeinek kiadására fogja buzdítani Gréda Józsefet.

(G. M.)

KOCSMÁROS

(Jiddis legenda)

Irtá: Z. ROSENTHAL

Z. Rosenthal besszarábiai jiddis író, aki éveken át szerkesztője volt az „Unser Zeit“ című jiddis napilapnak. Ez év elején Palesztinába költözött.

I.

Messzi, messzi, az országot mentén egy híd közelében régesrégén egy kocma állott. A kocsmában egy zsidó lakott a feleségével. Gyermekek nem volt. A kocsmáros végtelenül gazdag volt, a szekrénye tömve voltak arannyal, de nagyon fukar volt és kegyetlen lélek lakozott benne. Ha valaki arra vándorolt és enni akart nála, vagy szállást kért éjszákára, azt követelte, hogy először fizessen és ha a jövevénynek nem volt pénze, keményen ráírvallt:

— Takarodj a házamból!

Egyszer, egy téli éjen, borzalmas vihar közepette egy rongyos ruhákba öltözött, szegény öreg vonszolta beteg testét a csikorgó hóban. Ment, ment és lépésről lépésre érezte, hogy az ereje ellankad és már összeesik. A fagy és az éles szél égették a csontjait. S amint így botorkált, a távolban világosságot látott. Erre kissé megkönnyebbült és abba az irányba indult, ahonnan a gyér fény áradt. Közelebb érve látta, hogy a világosság egy kocsmából szűrődik ki. Még közelebb ment és az ablakon át egy zsidó arcot pillantott meg. Nagyon megörült és így hálálkodott magában:

— Köszönöm neked Istenem, hogy egy zsidó hához vezetél.

Nagynehezen elvergődött a kocsmáig. Le-rázta magáról a havat és bekopogott az ablakon.

— Ki az?

— Ne féljen! Egy zsidó, egy vándor zsidó.

— Mit akar?

— Szállást akarok éjszákára.

— No, és van pénze, hogy megfizesse a szállást? — kérdezte a kocsmáros az ablak felé fordulva.

— Az öreg reszkettett a hidegtől. Könyök gyűlt a szemébe és szegyenkezve mondta:

— Pénzem nincs, szegény ember vagyok.

— Ha szegény ember és nincs pénze, akkor aludjon odakünn.

— Nagyon kérem, legalább egy órára engedjen be a házba, hogy megmelegedjek és legyen erőm tovább menni.

— Hátha elkotródna már innen, öregem! — hangzott ismét a kocsmáros dühös kiáltása.

A szegény ember könyörgögni kezdett és sirva kérte, hogy engedje be a meleg szobába.

Amint a kocsmáros meghallotta az öreg sirását, erősen megzörgette az ablakot és azt mondta:

— Tudja meg, ha még egyszer hallani fogom a hangját, kimegyek és egy vödör vizet öntök a nyakába.

Az öreg nagyon megijedt és elfojtotta a könnyeit, mert félt, hogy a kocsmáros be-váltja fenyegetését és egy vödör vizet önt a nyakába. Leült a földre és halkán zokogott. Hulltak a könnyei, de csak csendesen sirdogált. Így ült és sirt. A keze meggémberedett és ereiben megdermedt a vér a kegyetlen hidegtől. Alig bírta már mozgatni a tagjait, úgy ajtarta a fagy és a csipős szél. S amint így ült és sirt, hirtelen gyöngöcséget érzett a szíve körül, nagyon elgyengült és elszenderedett. Elszenderedett és azt álmodta, hogy anyja, — aki már harminchat éve halott — él. Ő egy hóból készült fehér ágyon fekszik. fehér párnákkal a feje alatt, fehér dunyhával betakarva, fehér halott-ingbe öltözve, fehér sapkával a fején s az egész szoba hóból van építve, de mégis kellemes, meleg. Az anyja mellette áll és azt mondja:

— Ne sirj gyermekem, miért sirsz? Miért okozol nekem fájdalmat? Isten könyörül rajtad és ezentul már itt fogsz lakni. Eleget hánykódtál az országuton, elég volt már a bolyongásból. Pihentesd meg öreg csontjaidat. Mindjárt hallani fogod a jámborok szépen csengő zsolttár-énekét. Látod mindezeket, akik itt ülnék körülötled és a szárnyuk olyan fehér, mint a hó? — Ezek angyalok, akik nem túrik az emberek szenvedését.

Széjjelne és látja, hogy egy feketébe öltözött, sötét alak áll előtte. Az arcában két égő szem villog, a fején szarvak vannak, a körmei kifent kardok és a szája, jaj, a szá-

ja!... a szájában a fogak éles kések és a hellele tüzet okád.

— Jaj, anyám! Itt van a kocsmáros! Kiáltotta rémülten. — Nem enged be, én szom, anyám! Hideg van, nagyon fázom!

— Nyugodj meg, gyermekem — mondta az anya. — Isten mindent lát és nem hagyja megtorlatlanul a gonoszágot. Egy év múlva a kocma kigyullad, a kocsmáros koldusokra jut s egy félvre rá megöli magát. A lelke ég és föld között fog lebegni és fájdalmában vergődni fog a kocma romjain...

Reggel a szegény vándort fagyva találta a kocsmáros háza előtt. A városba vitték a zsidó temetőbe temették.

II.

Eppen tíz év elteltével, ugyanazon éjjel, amikor a kocsmáros felakasztotta magát, egy zsidó árendás hazafelé hajtott a városból. Nyáridőben estefelé történt. A nap alaszált, a levegő friss volt és illatos s a mezőket a zöld növények bársonya takarta.

Az árendás a szekeren ült és hajtotta a lovat. Amikor felfelé mentek a hegyre, lassította az iramot, hogy aztán annál gyorsabban hajtsa a sima uton. Felkapaszkodott a hegyre, aztán leereszkedett a másik oldalra. Mikor a hegy tulsó oldalára ért, megsebesítette az ostort, hogy mihamarabb átvágjon a hidon. Arra számított, hogy mikor átjut a hidon, balra fordul és onnan már egyenes ut vezet a faluba.

Telihold volt. A hold úgy megvilágította az éjszakát, mintha nappal lenne. Az árendás még jobban gyorsította a menetet, a híd már csak husz-harminc lépésre volt tőle. A ló erős, bírja a tempót. Már-már a híd alá van. Csak át kell vágjon rajta. Az ostor patogott s a ló gyorsan szedte a lábát. A híd ott állt a szeme előtt. Hajtott, hajtott, de még mindig nem jutott túl rajta. Mi ez? Hát sötét lenne, azt hinné, hogy letért az utról és eltévedt, de most, amikor a holdnak olyan fénye van, hogy olvadni lehet mellette és az utat úgy ismeri, mint a tiz ujját...

Ismét elővette az ostort s a ló úgy vágta, hogy megizzadt bele. Ott volt a híd alatt. Csak át kell vágjon rajta — és ime, még mindig a híd alá van. Hajtott, hajtott, a ló már alig lélegzett és amint feltekintett — még mindig a híd alá volt.

A hold már messzi volt és majdnem bevégezte éjszakai sétáját. Későre járt az idő. A ló erőtlennül baktatott, alig bírt állni a lábán. Futott szegény és megszakadásig erőlködve húzta a szekeret.

Az árendás leszállt, hogy könnyítse a ló terhét és hátulról toltta a szekeret. Látta és érezte, hogy mindig előbbre és előbbre halad, de amint feltekintett — még mindig nem jutott túl a hidon. Megállította kissé a lovat. Széjjelnezt, de nem látott senkit.

A közelben egy folyó volt és onnan hallatszott a békák kuruttyolása. A mezők felé fordult, hátha ott meglát valakit, de nem látott senkit. Kissé megriasztotta az egyedüllét tudata, de erőt vett magán és újra az ostorhoz folyamodott. Hajtott egy félórát, egy óráig, mindig előbbre és előbbre, de amint feltekintett — még mindig a híd alá volt. Ismét leállította a lovat és széjjelnezt, de nem látott senkit. A ló elé ment és látta, hogy nehezen lélegzik s a szemei kidülledtek. Ekkor kimondhatatlan félelem fogta el. Egyszerű van az országuton, kivülre nincs a közelben egy lélek sem, még egy kutya ugatását sem hallani... Csend, halotti csend köröskörül...

Egész éjjel fáradozott, hajtott és hajtott, de amint széjjelnezt — még mindig a híd alá volt...

Csak nagyon későn, amikor már virradni kezdett, hirtelen előugrott a kerekék közül egy báránny — egy fehér báránny nagy, értelmes emberi szemekkel és egy kis hegyes szakállal. Összezsapta a két elülső lábát és olyan nevetésre tört ki, hogy ott helyben meg lehetett hallani az ijedségtől. Ugrándozott, néhányszor megfordult és aztán eltűnt.

Az árendás némán állott és nem tudta, hogy mi van vele. A ló, amint meghallotta a különös nevetést, felgaskodott és hangosan nyerített...

Igy állott az árendás vagy egy félórát a szekér mellett, amíg magához tért. S amint magához tért, felült a szekérre, kezébe vette az ostort és áthajtott a hidon. Amikor túl volt a hidon, hálalmát mondott és a nagy örömtől majd egy sirva fakadt. Aztán továbbhajtott, egyenesen a faluba.

— Engedjétek be... engedjétek be...

Kétség... ez. Enn... mes ide... terméken... na mélt... most, tu... évforduló... Tavaly... hozzánk... nek meg... akik tan... tainkban... tudhattuk... künk ez... lemi apát... lemi szám... írásából... alapeleme... ban az eg... jsvu köz... politikai... ség és a... és tudoso... és fiatalje... sohnal e... nyú fákly... odesszá... laszthatat... korszakát... életi szere... nista végt... rata ellene... hegy a... héber pu... nek tekint... láng, ami... megtisztul... Különöse... ejtette ánn... mintha fö... ajándékozta... megjelent... gasfokú sze... konyságról... előbbi írása... tudták, hoz... mennyi sze... telten bold... szemük előt... la a roskad... sei azzal vi... nem mindig... lek fel tudj... Ebben a... emberben a... lepő, ami k... értékekben... Mendele, Az... Odesszában... későbbi hiva... haladt jövő... dóságával, a... onista me... életutjára a... túrelmetlens... félváltkodot... tünk összes... ságnak és je... töleimeit sz... egyik sem é... még tanuság... tói képesség... máris kellen... szintén meg... házából —... magasszárny... kapott utrav... veltséget sze... tőresek, bete... gától értető... zsidó volt eg... tapadó cikorr... mindig csak... te, aki benső... ság kedvéért... kívülvilág aján... foglalni zsidó... A kritikus... aait Glücksoh... tueljének tár... esték tüzes v... mindig mélye... beszélgetések... nál az ember... dította szívét... kezem egy ny... vezetett és ot... az új és vidá... böző nyelvű f... mellett ülve, a... gettünk. Arcát... (örögségére v... monia pihent r... melegséget és... áradni, hogy k...

MOSE GLÜCKSOHN

(Halálának első évfordulójára)

Irtá: GÄRTNER MÓSE

Késztelenül nem az emlékezések órája ez. Ennek ellenére Mose Glücksohnnak nemes idealizmustól jellemzett, becsület és termékeny élete talán sohasem lehetett volna méltóbb utmutatás számunkra, mint most, tulkorán bekövetkezett halálának első évfordulója alkalmával.

Tavaly június végén, amidőn elérkezett hozzánk halálos gépkezi szerencsétlenségnek megrendítő híre és mi mindannyian, akik tanítványai voltunk, legalább gondolatainkban elkísértük utolsó útjára, még nem tudhattuk, hogy mennyire hiányozni fog nekünk ez a ritka és drága ember, aki a szellemi apát és az áldozatkész barátot jelentette számunkra. De nemcsak mi fiatalok, akik írásaiból merítettük cionista világnézetünk alapelveit, könyveztük meg őt. Gyászunkban az egész cionista mozgalom, de főleg a jász közvéleménye osztozott. A mozgalom politikai egyéniségei — a diplomáciai készség és a cselekvés emberei — a költők, írók és tudósok — a széplelkek — a nép öregei és fiataljai egyaránt érezték, hogy Glücksohnnal együtt egy messzevilágító, tisztafényű fátyla aludt ki. A történelemben átment összeszázal tiktára, akinek neve elválaszthatatlan a cionista mozgalom e hősi korszakától, ez a szegény ember, aki a közéleti szereplés terén a legtöbbször még cionista végrehajtóbizottsági tag is csak akaratára ellenére volt és akit így egyszerűen, hogy a „Háárec főszekretője“, az ujkori héber publicisztika elvitathatatlan mesterének tekintették, valóban olyan volt, mint a láng, ami önmagát, tisztítja meg és amitől megégett mindenki, aki csak közelébe jut.

Különösen életének utolsó esztendőiben ejtette ámulatba olvasóit és tisztelőit. A sors mintha fokozott erővel és mélyrelátással ajándékozta volna meg. Ebben az időszakban megjelent tanulmányos cikkei olyan magasztos szellemi érzékenységről és találékonyságról tesznek tanubizonyságot, amelyet előbbi írásaiban nem igen találunk. Akik tudták, hogy súlyos betegségek terhe alatt mennyi szenvedést kell kiállnia, azok ismételt boldogan állapították meg, hogy a szemük előtt történő csoda: a szellem diadala a roskadozó test fölött. Glücksohn ismerősei azzal vigasztalódtak, hogy ime az ember nem mindig rabja a test végezetének és a lélek fel tudja rugni az anyag törvényeit.

Ebben a másfél évtizedben oly nyílt és egyenes emberben azonban mindig volt valami meglepő, ami kiemelte őt nemzedékének emberi értékekben eléggé gazdag táborából. Már Mendele, Achad Háám és Bialik városában, Odesszában, mielőtt tudatára ébredt volna későbbi hivatásának és még apró léptekkel haladt jövőjének elébe, kitűnt öntudatos zsidósággal, amelynek mélyen emberi vonásait cionista meggyőződése csak kidomborította. Előutjára a zsidó fiataloknál tapasztalható türelmetlenség, önmegtagadások és bátleos felvaukodottság nélkül készült fel. Új életünk összes értékeit, mint annak a jó zsidóságnak és jó európaiságnak a szerves alkotóelemeit szivta magába, amelyek közül egyik sem épülhet a másik rovására. Mielőtt még tanúságát adta volna kiváló tollforgatói képességének, pezsgő teremtberejének, máris kellemes, széleslátókörű, mely intuitíóval megáldott, minden kicsinyességét ösztönösen megvető embernek ismerték. Szülőházából — chaszid rabbi gyermeke volt — magasszárnyalású, gyökeres zsidó kultúrát kapott utraválólól és széleskörű nyugati műveltséget szerzett — de mindez szakadékok, törések, beteges ugránczások nélkül, magától értetődően áradt tovább vérében. Új zsidó volt egész lényében — a fogalomhoz tapadó cikornyja nélkül: új zsidó, aki szemét mindig csak a lényegre, a kvalitásra szegezte, aki benső értékeit a kívülől jövő gazdagság kedvéért soha fel nem áldozta és aki a világvilág ajándékait harmonikusan tudta bete foglalni zsidó lelki alkatának vázába.

A kritikus Fichmann, Odessza zsidó intellektuális társaságában. A két tengerparti esték tízes vitáinak közepette, Glücksohn mindig mélyen hallgatott. „De bensőséges beszélgetések során, már az első találkozásnál az ember közelébe férközött és meghódította szívét — írja Fichmann. Visszaemlékezem egy nyári estére, amidőn szobájába vezettetett és ott a gyertya pislogó fényénél, az új és vidámkötésű könyvektől és különböző nyelvű folyóiratoktól roskadozó asztal mellett ülve, a késő éjszakai órákig elbeszélgettünk. Arcába néztem, ami nem volt szép, de megéreztem valami azelőtt ismeretlen harmónia pihent meg rajta) és szeméből olyan melegséget és egyenséget éreztem felém, hogy közttem és a szembenülő között

leomlott minden válaszfal, még a szavak válaszfala is — éreztem, hogy előtte nem kell, de nem is tudnék semmit eltitkolni vagy elrejtetni“.

Senki nem tudott Glücksohnnál jobban és eredményesebben meghallgatni valakit. A beszélőnek, a vallomást tevőnek ama megkönnyebbüléséig és lelki felszabadításáig, amely már valamilyen tisztult és megszentelt lemeztelenedés határain jár. Ezért tudott Glücksohn oly közel férközni az ifjúság lelkéhez, hiszen a vallomás vágya semmiben nem ég annyira, mint a fiatalság lelkében. Ez veleszületett képessége volt, olyan művészet, amit nem lehet eltanulni. Csak jó ember, aki mindenben meglátja a figyelme érdemest és aki a jóság egy cseppjéért el tudja feledni a rosszasság és a gyarlóság feneketlen tengerét, képes így meghallgatni valakit. Glücksohn egész élete alatt megható buzgalommal kereste a pozitívumot és — csakis a pozitívumot és ez határozta meg az emberekhez való mindenkori viszonyát. A kétely nem ölte meg benne a hitet és nem csökkentette a szeretetet. Jellemessége, elvűsége és szókimondása ellenére — mert naponta mondogta meg bátran és őszintén véleményét a zsidó világ dolgairól és embereiről — csak barátai és tisztelői akadtak. Előlesei sohasem, legfeljebb csak ellenfelei. Hogy is mondogta csak Klausner professzor: „Glücksohnal lehet vitatkozni, lehet vele ellenkező felfogást vallani, de lehetetlen őt nem tisztelni“.

Életének legfőbb tragikumában abban rejlett, hogy más kötelességek örsén kellett állnia, mint amely tulajdonképpeni természetének megfelelt volna. Természete szerint a tudomány és a bölcsélet sátrában kellett volna lakoznia. Egy olyan világban tehát, amelynek kiválasztottjait méltóság, ritka lélegzetvétel, elmélyültség és kitartás jellemzik. A tudomány köpenyének redői mögött a pillanatot üzőknek, a mindent elcsúsztatónak nincs mi keresnőnk. Glücksohn azonban az eredeti forrásokból, a legtisztább edényekkel merítette a tudás és a bölcsességet. Meggyőződése egész, szakadéktelen, sokoldalú és kiegyensúlyozott volt. Gondolatainak öltözéke, színes és sokrétű, szinte lefordíthatatlan stílusa, nagyszerűen tapadt mondanivalóinak testéhez.

Ezzel a tartalmában és külső alakjában egyaránt nehéz fegyverzettel kényszeredetten lépett egy olyan világba, ami nem volt az övé. E világ arénáját más légkör, más légnomás uralja. Felületén olyan hullámok játszadoznak, amelyek szinmpompájukkal eltakarják az őket emelő mélyebb vizeket. Főleg a vidám ütem, a rövid lélegzet, a tűnő óra és a könnyű nyelv emberei érzik jól magukat benne. Olyan világ ez, ahol a kérdés még az ajkakon lebeg és máris meg kell adni rá a választ.

Glücksohn bizonyos hivatás tudata száműzte az újságírás terére, de ott is megmaradt filozófusnak. Így a publicisztikának azon a kivételesen magas színvonalán, ahonnan Glücksohn tanított az élet és a világ dolgaira, nem vesztegette hiába értékes energiáit. Sokan követik szavát, nagy tekintélye volt és igen sokakra hatott még azok közül is, akik más- különben nem adták igazat neki. Mert a mélységekben fakadó tanítása nyílt, gazdag irányja pedig megkapóan szép és választékos volt. Tartalomban és stílusban egyaránt megtalálta a nehéz és a könnyű közötti szintézist, amelyet bámulatosan tudott minden lélekhez és minden pillanathoz idomítani.

A szintézis iránti hajlam lényének és gondolatvilágának mélyében gyökerezett. A világ harmonikusnak és szelektől, meg éles csucsktól mentesnek tűnt szemében. Máj- muni tanítása a „középuton való haladásról“. Glücksohn számára szívbéli tan volt, nem okos emberek kiagyalt fogalma. Ez azonban nem jelentette azt, hogy szükségessé vált a taláta a szélsőségek elleni kötelességszerű ki- rohanást. A „kötelességszerű ki rohanások“ általában nem voltak természetesen szert valók. Egyedül a békekeresés és az igazság- szeretet vonzották. De soha nem áldozta fel az egyiket a másik kedvéért. Az igazságot és a békét szorosan összefüggőnek látta. A középuton is csak azért haladt, mert meggyőződése szerint az igazság és a béke annak vonalába esik. Glücksohn felfogásának alapvető eleme volt az a hit is, hogy az igazság, az igazság szeretete önmagában még nem elegendő. A kutatás szeretete és verejtéke nélkül az ember nem találhat semmit. Akik csak egyik szemmel, a ballal vagy a jobbal akarnak látni, azok nem találhat- ják meg az igazságot, mert szemléleti mód- juk maga is tagadása és kizárása a teljes- ségnek.

Glücksohn — ha szabad ezt a megkülönböztetést tennünk — egyenes vonalban, szervesen és nem gotikus stílusban építette világát. Belső meggyőződése azt sugallta neki, hogy akik a világot szélekre és meredélyekre alapozzák, azok vagy születésbeli vakok, vagy rossz szemüvegük miatt, rövidlátóak. A szellemi cionizmus lázadt az anyagiaság összezsugorító határai ellen. A politikai cionizmus viszont nem tudta nélkülözni a szellemi cionizmusból feléje áramló lendületet. A materialista szemlélet pedig csak az érte életüket áldozó forradalmárok idealizmusa által érvényesülhet. És a szellem emberei sem vonhatják ki magukat a „primum vivere“ kényszer alá. A világukat gotikus stílusban építők mindent a „kurziv betűk“ kártyájára tesznek fel, arra az egyetlen pozitívumra, amely minden mást tagad.

Glücksohn harcolt a szélsőségek ellen. Nem is annyira a kiegyezés, mint inkább az igazságkeresés akadályozóit látta bennük. És bár ezt a harcot élte kötelességének tekintette, mindig távol állott tőle a hiábavaló gyűlölködés. Dorgáló szavainak nemes páto- zása mögött senki nem tételezett fel hátsó-

gondolatot. Hadjáratainak hevében sem feled- kezett meg ellenfeleinek érdemeiről és a ne- kük kijáró tiszteletéről. Szellemének tisztasá- gán sohasem esett folt, boncoló készsége soha nem korlátozta széles látókörét. És ez nagy dolog ilyen ember esetében, aki igen sok kemény harcot vívott meg. A mindennapi életet ugyanolyan megbékélten és tisztán hagyta el, amiként annak forgatagába be- lépett.

Szellemi hagyatékának egy részét két kö- tetben gyűjtötte össze hatvanadik születés- napja alkalmával a Hanoár Hácioni ifjúsági mozgalom, amelynek chalucati emberit és cionista eszményei megvalósítóinak tekin- tette. Halála alkalmával a Héber Egyetem elhatározta, hogy tíz kötetben jelenteti meg annak filozófiai és hatalmas publicisztikai művét, akit egykor bölcsészeti tanszékével akart megtisztelni, de akinek úgy látszik, végzete volt más környezetben élni, mint amely természetes világ lett volna. A meg- jelent két kötet oldala is egy egész nem- zedék látomása, hite és harcai szólaának meg. A sorok között pedig egy olyan lélek remegő hangja, aki vállalta a sokak fájdal- mát és terhet és ki tudta fejezni a zsidóság örökkévalóságába vetett mély hit profétás vigaszát.

Erdély zsidóságát érte az a megtisztelő kiváltság, hogy a „Kfar Mose Glücksohn“ által az ő fia, a Hanoár Hácioni kfar-karái „Lamakor“ kibucának tagjai állítottak élő emléket e nemes zsidó életének Palesztina földjén.

Háázinu lekol Jerusolájim!

Zsidó könyvtárak Angliában

1. Az oxfordi Bodleianum

A jeruzsálemi héber rádióban Szimchá Ászáf egyetemi tanár tart előadásorozatot a híres angliai zsidó könyvtárakról. Eddig kétszer beszélt. Az első alkalommal az oxfordi könyvtárt, a másodikban a cambridgeit ismertette.

Oxford könyvgyűjteményének bodleianum a neve. Alapítójáról, sir Thomas Bodleyről (1598—1613) nevezik így. Másfélmillió könyv van benne. Jelentős részét teszi ki a héber gyűjtemény, amely több mint 3000 kéziratot és az incunabulumok (bölcséleti könyvek, első nyomtatványok) és egyéb ritkaságok tizezeit őrzi.

A héber kéziratok és könyvritkaságok gyűjtését már a 17. és a 18. században meg- kezdezte az a könyvtár. Egyrésztük ajándék- ban kapta, a másik részüket vásárolta. Világhíressé Rabbi David Oppenheim könyv- tárának megszerzése által vált.

Rabbi David Oppenheim 1664-ben született Wormsban, ebben az ösrégi zsidó hitközség- ben, amely évszázadokon át volt a Tóra központja. Rabbi Dávid már kora ifjúság- ban nagy hírnévre tett szert; össze-vissza 25 éves, amikor a nikolsburgi hitközség rabbi- jává választja. Országos rabbi volt itten, Morvaország valamennyi hitközségének szel-lemi feje. Nemskára még magasabba avan- zsál: 37 éves korában Prága rabbija lesz. Háromszévtíz évvel át, 1736-ban bekövet- kezett haláláig, irányítja ezt a híres hitköz- séget.

Nagy könyvbarát volt. Gyűjteményének alapját Wormsban vetette meg. Böven adó- dott alkalmá erre: Ebben a régi hitközség- ben temérdek régi héber könyv és kézirat akadt. Mindössze 20 éves, amikor kiadja gyűjteményének első katalógusát. Versbesze- dett előszavából kitűnik, hogy már akkor nagy fába vágta a fejszéjét: Meg akart szer- rezni minden héber könyvet, ami világszer- tet megjelenik. Apai öröksége, feleségének nagy hozománya lehetővé tette, hogy meg- valósítsa a szándékát. De nemcsak pénz, hanem rengeteg fáradságot, munkát is ál- dozott gyűjtészenvedélyének kielégítésére. Egy-egy könyvért messze földre elutazott. Rendszeresen felkereste a híres nemzetközi vásárt Lipszében, hogy itten nyomdászokkal, könyvkereskedőkkel tárgyaljon. A maga ko- rában megjelent könyvekből drága papiros- ra, vagy éppenséggel pergamentre nyomta- tott példányokat rendelt. Pergamentre nyom- tott Talmud példányai is voltak; ezer birodalmi tallért fizetett érte. Vagy ezer kéziratot gyűjtött így össze és korának majd minden könyvét sikerült megszereznie.

Nem merete ezt a nagyértékű könyvtárt Prágában tartani. Fél az egyházi cenzurá- tól, amely hébe-hóba tűzhálóra ítélte a hé- ber könyveket, vagy a legjobb esetben ke- resztül-kasul huzogatta, agyba-főbe javitgat- gatta (recte: rongálta) őket. Apósának lak- helyen, Hannoverben őrizte kincseit és idő- közönként meglátogatta, hogy át tanulmá- nyozza az új szerzeményeket és egészítse jegyzéküket.

Halála után Jozsef nevű fia, a bécsi udvari

zsidónak és országos rabbinak, Sámson Wertheimernek veje, örökölte az Oppenheim- könyvtárt. Sok száz könyvvel egészítette ki és könyvtárost alkalmazott benne. Így örök- lödött azután ez a könyvtár nemzedékről- nemzedékre, míg a 18. század közepén el- adásra került. Moses Mendelssohn, aki is- mertte a könyvtár értékét, mindent megkísé- relt, hogy Németországban találjon rá vevőt. Azt szeretete volna, hogy megmaradjon a né- met határok között. Terve nem sikerült. A könyvtár egyidejűleg egy hamburgi szená- tornál volt elzálogosítva és 1829-ben megvá- sárolta az oxfordi bodleianum.

Ez az Oppenheim-féle gyűjtemény a gerin- ce az oxfordi zsidó könyvtárnak. Persze sok- szorososan kiegészítették. Például meg van benne annak az irodalomnak legjava is, ami Palesztinában jelent meg az utolsó két év- tizedben.

A könyvtár második része egy hamburgi zsidó kereskedőnek, névszerint Heymann Mi- chaelnek gyűjtéséből került ki. Nagy tehet- ségű és nagytudású férfi volt, Leopold Zanz barátjának egyike, az Or hachájim című bibliográfiái mű szerzője. Össze-vissza 54 éves volt, amikor meghalt. Mégis sikerült vagy 860 kéziratot és vagy hatezer ritka könyvet összegyűjtenie. A kéziratok között vagy 60 autogram volt: a szerzők saját- kezű írása. Továbbá vagy 120 pergamentre írott manuscritum 1240—1450-ből. Kézira- tai kiterjedtek a héber irodalom minden ágára. Az oxfordi könyvtár tehát nagyon gazdagodott ennek a gyűjteménynek meg- szerzése által.

Párját ritkító példányok találhatók az ox- ford-i könyvtár kéziratok között. Például rav Száádja gaon imakönyve. A Rámám misna- kommentárja, amelyet egyenesen a szerző példányából irt le a másoló. Vagy egy Misne Tóra példány, amelyen a Rámám aláírása igazolja, hogy a másolat pontos. És egy egész sereg szépséges, illusztrált szentírás- kézirat.

A múlt évszázad végén a kairói geniza pa- pyrusaiból szerzett meg egy jelentős gyűj- teményt a bodleianum és pedig két jeruszá- lemi zsidó tudós közbenjöttével. Ezek is hoz- zájárulnak a könyvtár jelentőségének eme- léséhez.

Az oxfordi gyűjtemény szakszerű rende- zésében két nagy zsidó bibliográfus is részt vett: Moritz Steinschneider és a nagybecsű születésű Adolf Neubauer. Vagy 20 évvel ezelőtt a héber könyveknek vagy 20%-át csak Oxfordban lehetett megkapni. Azóta el- tolódott a bodleianum rangsora. Ma a zsidó könyvgyűjtemények között a newyorki rab- biképző könyvtára vezet és nagy jelentőségű a jeruzsálemi Héber Egyetem gyűjteménye, az u. n. Nemzeti Könyvtár. De még mindig sok olyan héber könyv akad, amelyet egys- egyedül az oxfordi gyűjteményben lehet megtalálni.

A második híres angliai héber-könyvgyűj- teményről, a cambridgeiről az Új Kelet egyik legközelebbi számában számolunk majd be Ászáf professzor rádióelőadása alapján.

A cionizmus multjából

Egy cionista ábécés könyv

A cionizmus kezdetben tulajdonképpen irodalom volt. Néhány könyvből állott mindössze. A Hess, a Kaischer, a Pinsker, a Herzl egy-egy híres könyvéből. A „Die Welt“ a kongresszusi jegyzőkönyvek vas-köteteiből. És néhány okos, de erősen vákonydongájú röpiratból. A vascságyai ehhez képest előbb a lelkiek voltak. Csak később váltak kézzel foghatókká. Dunámokkal, bankjelentésekkel lemérlegethetőkké. Terméseredményekkel, export-import statisztikákkal, impozáns számoszlopokkal kifejezhetőkké.

Ebben az első regényes, ebben a — tulajdonképpen mondhatjuk így is — hőszi korszakában látott napvilágot Berlinben, 1908-ban, a német cionista szervezet kiadásában a Zionistisches A-B-C-Buch. Az első cionista ábécés könyv, amely lexikonszerűen, ábécé sorrendben szedett címszók alatt, csoportosította, amit akkoriban tudnia kellett mindenkinek, aki megakartá ismerni a cionizmust.

Mifelénk furcsán esengett akkor is furcsán cseng mindmáig ez a cím: A-B-C-Buch. De Németországban megszokott és közkeletű valami volt. Eugen Richter, a híres liberális vezér óta, mindegyik politikai párt ilyen elnevezésű és rendszerű könyvvel szolgált hozzá a napikérdésekhez. Így ismertette meg a gondolatvilágát, az alapvető tételeit mindenkivel, akit érdekelte. A német cionista szervezet voltaképpen egy gyökeret vert német szokást követett tehát ezel a könyvével.

Izlésesen kiállított, mutatós könyv volt és kerek 300 oldalát hirdette az ígét. Negyvenkét munkatárs vetette benne latba a tudását, hogy minél tökéletesebben elérje a könyv kettős célját: A cionisták tanítását és a nem-cionista világ tájékoztatását. Nordau mester mellett Ruppín, Feiwel, Hantke is köztük volt és egész tábor az apróranguak közül.

Fussunk át sebtében a cikkeim és állapotunk meg egy-egy pillanatra az oknál, közülük amelyek az idők változásának beszédes jelei, vagy egyébként érdekesek. Az A-B-C könyv első cikke a szülők Aktions Komitee-ről szól, a szervezet elnökségéről, tehát, amelyet tagjai számára képest hol hetes, hol ötös-bizottságnak nevezettek. Ezek a tagok — ahogy a lexikon kifejezi magát — „teljesen háttérbe szorultak Herzl mindenek felé emelkedő személyisége mellett.“ A legtöbbjüknek — tehetjük hozzá mi — a neve is feledésbe ment. — Ugyan, melyik cionista tud manapság dr. Leopold Kahnról, a fürge kis bécsi ügyvédéről, aki Bukovinából szakadt a császárvárosba és kulturreferensként szerepelt az első kongresszusokon? Szellemes volt, kedvtelve játszadozott a bibliai és a talmudi idézetekkel, ügyesen beszélt a népgyűléseken, de — akárcsak a legtöbb kártársa — nem hagyott maga után maradandóbb nyomot.

A lublini zsidó gettó vajadásainak idején időszerű az Ansiedelungsrayon in Russland című cikk. A cikk a letelepedési körzetről szól, amely 10 lengyel és 15 orosz kormányzóságba zsufoolta az 5 milliós orosz zsidóságot. Mindössze 313 ezer zsidónak engedte meg a cár kormánya a szabad letelepedést Oroszország egyéb területein. Grandiózus gettó volt tehát ez a cserta.

Jóakaratu cikk beszél Hirsch báró argentinai kísérletéről. Az ottani zsidó mezőgazdasági telepek már átették a kezdet nehézségein. Allattenyésztésük óriási módon előrehaladt — állapítja meg. De szépen fejlődik a mezőgazdaságuk is. Kétségtelen, hogy a kísérlet eredményes lesz. Évek múlva vagy 20 ezer zsidó csöppen itt a mezőgazdaság révén biztos kenyérbe. De — teszi hozzá — mindez nem oldja meg a zsidókérdést!...

Nagy cikk jutott ki Charkovnak, ennek az orosz városnak, ahol 1903 októberében az ugandaellenes palesztinai, orosz cionisták szervezkedtek meg Ussiskin vezérlete alatt és ultimátummal léptek fel Herzl-le szemben. A lexikonszerű beszámolóhoz egyáltalában nem illő tónusban szinte már szenvedélyesen referál az ABCE-könyv erről az epizódról, amely ma már a feledés homályába vészett. Annnyira kikopott, hogy az olvasó sehogysem érti a nagy neki buzdulást.

Es ugyan ki tud ma már, 32 év múltán a demokrata-cionista frakcióról, amelyről 3 oldalon át ír ez a mi ábécés-könyvünk? Weizmann, Euber, Feiwel, Trietsch és Lillien voltak az oszlopai. A politikai és a kulturális cionizmus „szintézisét“ igyekeztek megkövetelni. Palesztinai programjuk Herzl halála után a mozgalom alapvető gondolatáivá, hivatalos célkitűzésévé vált, közkinccsé. A frakciónak nem volt már miért küzdenie. Rajta is beteljesedett a nordaui mondás: Der Philister von heute ist das Genie von gestern!

Az ábécés-könyv megjelenése idejében alig-alig, hogy elült a testvérharc a cionisták és a territorialisták között. Könyvünk mégis rokonszenves hangon számol be az ITO-ról, a Zangwill fővezérlete alatt álló szervezetről, amely Palesztinán kívül igyekezett autonóm, vagyis önkormányzattal felruházott otthont szerezni az üldözött zsidóknak. Sőt ráadásul efféle kulisz-szatiszkatokot is elárul: Tagja az ITO-nak a 7. kongresszus elnöke, Max Nordau is! Az ITO nem is akar ártani a cionizmusnak. Ellenkezőleg — füzi tovább a szót —: Die Konzentration der wandernden Judenmassen unter den Bedingungen der Freiheit und Selbstverwaltung, die notwendig dar-

aus erwachsene neujüdische Kultur, die Gesamtrenaissance dieser Asyljuden, ihre Erziehung zur Disziplin in der Freiheit, zur Selbstzucht u. Selbstregierung, — kann der Erreichung des Zionsideals, sőt tülzsbamenően toleráns felfogás! Korántsem osztotta a cionisták zöme!

Jellemzi az idők változását, hogy The Jewish Colonial Trust Ltd-nek, a Zsidó gyarmatosító banknak, több, mint négy oldal jutott az 1908-as ABC-és könyvből. Viszont a lányintézetének, az APC-nak mindössze néhány sor. Azóta a „lány“ alaposan a fejére nőtt az anyjának! Teljesen árnyékba borította!

A nyugati zsidók helyzetéről szemmel láthatólag maga Nordau referál. A mester rendületlenül kitart a Vereindungstheorie ája mellett. Egyre rossz véget jósol a galutnak. Cikke ezekben a mondatokban csen kül ki: A zsidók mindenütt bizonytalan helyzetben vannak. Telistele vannak ijedelemmel, — akkor is, ha ezt az érzésüket nemcsak mások, hanem maguk előtt is titkolják. Száz meg száz jelenség világít rá a rejtetgetett, alázatos gondolatukra: Verzeihen Sie, das ich mir zu leben erlaube!

A messiási eszmét 6 oldalas cikk ismereti. Lényegében nem más a messianizmus

— mondja egyik ritkítottan szedett mondata — mint Izráel népének valási formát öltött erős életakarata. Vagy négy oldal jutott a Missionsideal der neueren Rabbiner-nek, amelynek tudvalevőleg a németországi zsidó vallásújítás volt a főfészke. Ebből is kiemelek egy dőt betűkkel szedett mondatot: Dass die Zerstreuung eine dauernde sein und der Ausbreitung des wahren Glaubens über die ganze Menschheit dienen solle, ist dem echten, historischen Judentum völlig unkekannt.

Rabbi Sámuel Mohievernek terjedelmesebb életrajzot kerített az ábécés könyv, mint Hessnek, Nordaunak, vagy akár magának Herzlnek is. Közel négy oldalát méltatja lelki és szellemi kvalitásait. Igazi ielkiatyja volt híveinek. Rendkívüli volt a talmu tudása. Tele volt forró szeretettel Palesztina iránt. Elsősorban az ő kezdeményezésének tulajdonítható a chovevécionista mozgalom (1882) létrejötte. Bejárta ismételtel Nyugat Európát, hogy híveket toborozzon a Cion szeretete számára. Megnyerte Edmund Rotschild bárót a palesztinai gyarmatosítás eszméjének. Lelke az odesszai bizottságnak, amely az oroszországi cionizmus élén állott. Ő vezeti a zsidó notabilitások első zarándoklását Palesztinába. Báró Hirschnél is támogatást vereszkiz ki a telepítés számára, főosziopa a Kármel társaságnak, amely a palesztinai bor értékesítésével foglalkozik. A palesztinai etrogim ő honosítja meg. Rögön Herzl mellé áll, amikor megszervezi a kongresszust és üdvözlő levelet intéz hozzá. Ez a levél ugyszólván a végrendeletkezése. Az ábécés könyv ezt a mondatot idézi belőle: A jó cionisták össze kell tartanak akkor is, ha a vallási feifogásuk divergál. A vallásosok rá kell ebredjenek hogy a nem-vallásos tüzöltöt is szívesen látnak, ha a segítségükre siet, amikor történetesen a házuk ég.

Egy kis cikk Napoleon zsidóállamalapítási tervét ismerteti. A Palesztinában harcoló Bonaparte — írja ABC-és könyvünk — zászlaja alá szölitotta az orientális zsidókat, — tehát hatalmi tényezőnek tekintette őket. Ez tervének egyik tanulsága. Akkóban egy zsidó miniszter, Chájim Maalem Farchi irányította a védőőrséget. Hősiessége és zsidó katonáinak kitartása a nagyrabecsülés érzését váltotta ki a későbbi császárból és ez közrejátszott emlékezetes tevékenységében, amit a francia zsidók emancipáció körül fejtett ki.

Az ABC-és könyv megjelenése idejében sokat foglalkoztak cionista körökben Franz Oppenheimer gazdasági elméletével, amelyek a földet, az agrár termelést helyezik a közgazdaság középpontjába, szemben a Marx iparcentrikus felfogásával. — Oppenheimer Siedlungsgenossenschaftok (telepítési szövetkezetek) útján akarta a tőke és a munka viszonyát újjászabályozni és a társadalmi kérdést megoldani. A merchavjai gyakorlati kísérletéről, amely 1910-be esik, persze még nem tudhat ez a mi könyvünk.

De komolyságra vali, hogy 20 oldalon keresztül alaposan ismerteti a török jogot, melynek egyes intézkedései, szabályai változatlanul érvényesek: a mai Palesztinában is. A jó öreg ABC-és könyvnek ezt a részét ma is közvetlen haszonnal forgathatjuk tehát.

Ez a rész 32 év után is rendületlenül aktuális. B. V.

Chasztó humor

Ugyancsak Reb Mejerlről mesélik: Bejött hozzá egy özvegyasszony sirva, hogy leánya esküvő előtt áll és a vőlegény nem akar a chupa alá menni, amíg meg nem kapja a tehenet, melyet hozományul ígért neki.

— Menj és vidd el neki az én tehenemet, amey az istállóban áll, — felelt Reb Mejerl.

Nemsokára bejött a rabbiné kiáltozva: — Rettenetes! Eltűnt a tehen! — Nem baj, — felelt Reb Mejerl, — viszontjátjuk majd százhusz év múlva!...

A rizensi reberől mesélik, hogy egyszer széder-estén, mikor befejezte a hagadát a hagyományos mondattal: „a jövő évben Jeruzsálemben“, feiemelte szeméit az ég felé és szólt:

— Világ Ura, évről évre ismétlem, hogy jövő évre Jeruzsálemben és még mindig a galutban vagyunk. Már restellem és szégyellem a dolgot e paraszt cseléd előtt.

Anavi Ádám: Napló a hegyekben

1. INDULÁS.

Talán két nap, talán két hetem van még golyó és tanktól mentesen, rádióm, nem hallgatom többé híradót, én a hegyre, míg lehet, fölmegegyek.

Nem vagyok Buddha, nem leszek Mohamed bariangba bujva nem teszek hitet, jelenéseket várni nem merek, új hitet nem hozok néktek emberek.

Brahma, Zoroaszter — mennyi szép ige — gonoszán győz a jó, vagy hinni semmiké. Mózes negyven napig volt fenn a hegyen s utána Jézus a földi téreken.

Hiba hintett jószág-magvakat. Bazait-sziveken csira nem fakad.

2. A REMETE.

A hegyderékban, a köeresz alól barlang rejtő, kuszó ág hajol, mögötte, mint kinek egy a mult s jelen a barlanglakó áll félelmetesen. Zoroasztnak volt ily hangja, termete. a barlangmélyből így mond a remete:

Hagyd el a várost, romlás buja ágyát, rá kéne sujsam olmos ostorom — egyetlen kincsem: a megvetésem, örömm: hogy, az nem otthonom.

Ott a sulyos szóból — szöviccet faragnak, a gondolatból — „fényes ötletet“ a jó szívből — jótékonyaságot, a széles földből — kimért telkeket.

A fa gyümölcse — pléhdobozban senyved, puszták királya — vasrácsok mögött, a levegőt — csipős füst vakítja, nincsen szabadság a hársorok között.

Egyik ember a másiknak a rabja, közös láncan vergődnek szüntelen, a szabadságot mind külön akarja, rokkant a lelkiük, hogy másképp legyen.

Igazán szabad, csak itt vagy a hegyen.

3. AZ UTMUTATÓ.

Ötvennégy ércs — nem látszik kora, körül-köre könnyen szökik bocskora. Szürten, ha lendül, vagy föl az élre megy, nyugodtan néz redém, mint maga a hegy. A zuhatagnál

sikos szikla les — talán a halál most életet keres — egy ugrás — s előttünk a szikla — vizmosás... A hegylakókból kiüt a csodálkozás.

„A hátizsakod jó nehéz lehet, bakancsod elvesztett két acél szegét, a kapaszkodón felszalagot ruhád, patakba hullott gyors tüzi gyujtad. Arcodon, tövistől, mint kó alól az ér, vörösen szívárog s el nem áll a vér. Ösvény fordulónál omló szikla les. Aki nem itt él itten mit keres?“

„Érteném, ha itten buza lengene, szép mező, hol el látsz messze, messzire. Sik föld, egy hétig járhat, — szikla nem zavar, hol későn érkezik a rozsdás avar.“

„Kőországotat én már ismerem, — itt sajtolon ki málém: kényerem — tudom: hol a billenő kő, mélység, hegyorom, — ott zuhat le tavaly egy gyermek pásztorem, amikor kereste az elveszett gidót. Én innen nem várok már semmi jót.“

Kőországotat megszoktam, ismerem. De, mért jön az, kinek itt semmi sem terem?“

4. PISZTRÁNG.

A vizesésnél pisztráng ünnepen, horgom csalétkét csöndesen lesem. Repülve ficánkol a víz felett — s mint pávatoll megcsillan öve, mint kékre edzett karabély csöve.

A harminc évszázad zsidójának, Jak volt a „szent nemese. II. F. gi szövegátolára következ életveszélyes tett. A Basse sa cím. Váro zsinagógatár kapcsolatos abba a konzo herceg, Liecl Wallenstein — amely évi te a császárt sai kövére báláson (Kip viük, mert es meket hozta alaposan raj fogta, bebört az egész vag lenstein egyi életét megie

Bassevi m fárd zsidó v gon keresztü nem száit a su, hitében e bi Jontov L magyarázó. arra méltatt vejenek fog szedés „hech

Mezusa

Berliner „Juden im M babona vará nak. Velük á próbálták be irattak amu jásokat a pa gyölték. Sok zakkban, mer tüzvész elier persze rajta természetfei egy kis nyu nak. A zsid ven vették Széfer Chas kik üzük: A ket idéz, va foglalkozik.

Erősen ké zsidó orvos tották, mind Gyakran me pok, zsidó u törődve a z ruan tilalma rabbi volt a vosi készség Magasarangu szaiasztotta a bajukat, d aul bort ké a rabbi bor a salzburgi dó ritus sze viúgo: mezu mára, mert tól...

Még va de ninc csak ké jánám

Még vo de vak Riadt s az ür

Volna de ross Bölcse mag me

Böngészés közben

Wallenstein házijsidája

A harmincéves háború császári generális-szimuszának, Wallenstein hercegnek házijsidája, Jakob Bassevi von Treuenberg volt a „szent római birodalom“ első zsidó nemese. II. Rudolf nemesítette a gazdasági szolgálatokért, amiket a fehérhegyi csatára következett általános fejtelenségben, életveszélyes körülmények között teljesített. A Bassevi nemessége nem volt pusztán cím. Városi paloták, adómentesség és... szinagógatartás joga voltak többek között kapcsolatosak vele. Bevették Bassevit abba a konzorciumba is — Liechtenstein herceg, Liechtenstein kardinális és maga Wallenstein voltak többek között a tagjai — amely évi hatmillió forintért bérbe vette a császártól a pénzvörést. De míg a társai kövére keresték magukat a pénzyírballáson (Kipper und Wipper, a német nyűk, mert egyre kisebb ezüsttartalmu érmeiket hozták beventak helyett), Bassevi alaposan rajtavesszített. A kincstár perbe fogta, bebörtönözte és — ez volt a cél — az egész vagyonát megkaparintotta. Wallenstein egyik falusi birtokán fejezte be az életét meglehetősen nincstelenségben.

Bassevi minden valószínűség szerint szefárd zsidó volt és biztos, hogy Olaszországon keresztül került Prágába. A nemesség nem szálit a fejébe. Megmaradt régivágású, hitében erős zsidónak. Bizonyították: rabbi Jomtov Lippmann Helier, a híres misnagmagyarázó, a Toszefot Jomtov szerzője arra méltatta Bassevit, hogy az egyik fiát vejeének fogadják. Ez már egymagában bebiztosítja „hechser“ a hithűség mellett.

Mezuza az érseki palota kapuján

Berliner „Aus dem Leben der deutschen Juden im Mittelalter“-jében olvasom: A babona varázserőt tulajdonított a zsidóknak. Velük áidatták meg a gabonaföldeket, próbálták befolyásolni az időjárást, velük írtak amuletteket. A kiköltésre szánt tölgyeseket a parasztok zsidók sapkája alá göngyölték. Sok vidéken mácszt őriztek a házakban, mert azt tartották, hogy megvéd tőlük az ellenséget. A zsidók a maguk részéről talizmánok rajta voltak, hogy megerősítsék a természetfeletti erejükbe vetett hitet. Így egy kis nyugalmat biztosítottak maguknak. A zsidó moralisták viszont rossz néven vették ezeket a mesterkedéseket és a Szefer Chaszidim megfenyegeti azokat, akik ilyet: Aki angyalokat vagy szellemeket idéz, vagy egyéb titkos varázslattal foglalkozik, nem fog jó véget érni!

Erősen keresték a német középkorban a zsidó orvosokat. Városi szolgálatba állították, minden adó alól mentesítették őket. Gyakran megtörtént, hogy magasrangú papok, zsidó udvari orvost tartottak, nem törődve a zsinati döntésekkel, amik szigorúan tilalmazták ezt. És, mert gyakran a rabbi volt az orvos, a közhit általában orvosi készségeket tulajdonított a rabbioknak. Magasrangú keresztény betegeket a rabbiért szelészottak, ha veszedelmesnek érezték a bajukat, vagy a haláltól tartottak. Például bort kértek tőle abban a hitben, hogy a rabbi bora életeliksír. Sőt megsejt, hogy a salzburgi érsek üzent a rabbinak és zsidó ritus szerint készült „ajtófélfelirást“, vagyis: mezuzát instált tőle a palotája számára, mert ez bizvást megóvjá minden bajtól...

Megadás

Még vannak meleg, fojtott szavaim,
de nincs fül, amely hallja őket,
csak képzelt társak oldalán
járnám a sötét, vén mezőket.

Még volna bennem mutató erő,
de vak közönnnyel mit csatázzak?
Riadt szemek tört lángja — vak
s az üres szívek fája fáznak.

Volna még karomban egy-két ötelés,
de rossz szabályok láncba vernek —
Bölcsen így a megadás marad,
míg megnyúlnak a sötét vermek.

(S. L.)

Látogatás a Zsidó Nemzeti Szövetség nagyszzebeni szövőtanfolyamán

Jestva-bocher és chalucok a szövőszebeni. — Grünberger József a tanfolyam „atyja“. — Nagyszerű kiállítás és megható bucsu a tanfolyam befejezése után

Vannak tervek és szándékok, amelyek megmaradnak gondolati formájukban és sohasem válnak élő valósággá. Más ötletek viszont, amelyek a közösségi élet realitásának talajából nőnek ki, szükségszerűségük folytán, bármily nehéz is legyen a megvalósításuk — győzedelmesen nyomulnak be a köztudatba.

Ezeknek a gondolatoknak mindig akadnak lelkes harcosaik, akik minden akadályllyal megbirkózva, szívós kitartással törekednek azoknak valóra váltására.

A zsidó háziipar kialakításának és kifejlesztésének gondolata egyike azoknak az eszméknek, amelyeknek megvalósulása a zsidó élet elemi szükséglete. Sok szegény zsidó házába visz be egy kis napsugarat, életvidámságot a szövőszebeni, amelyen szorgalmas zsidó kezek talán egy boldogabb, de mindenestre egészségesebb zsidó életet készítenek elő. Ez a kép lebegett annak az embernek a szemé előtt, aki évek óta rendíthetetlen kitartással dolgozik ezen terv megvalósításán.

Grünberger Józsefet illeti meg a zsidó háziipar eszméje népszerűsítésének érdeme. Erdélyben. Csendben dolgozott, feltűnés nélkül: tökéletesen kidolgozott, a legkisebb részleteiben is precíz alkotást akart. S négy év szorgalmas munkájának eredményeként jött létre Szébenben az első erdélyi zsidó szövőtanfolyam, ahol közel husz zsidó lány és fiu nyert kiképzést, aránylag igen rövid idő alatt.

A tanfolyam és általában a háziipari átképzés terve nagy tetszést aratott erdélyszerte, de a gondolatnak a praktikus megvalósítása iránt már igen kevés érdeklődést tanúsítottak Erdély zsidó fórumai. Egyedül a Zsidó Nemzeti Szövetség részesítette bizonyos mértékű anyagi támogatásban a tanfo-

lyamat. Az áldozatok nagy részét azonban szebeni cionistáknak egy kis tábora viselte.

A tanfolyam helységének ajtaja felett ez a felírás állott: „Uniunea Națională Evrească“, „Curs de țesut“. Egy arra sétáló száz házaspár észrevette a feliratot.

— Was machen diese Juden dort? — kérdezte az asszony a férjétől.

— Eine Sache, was ich von Juden niemals glauben wollte: sie arbeiten.

Ez a tanfolyam tehát nemcsak gazdasági lehetőségeket teremt széles zsidó tömegek számára, hanem szempontjaik revidálására készít olyanokat is, akiknek tudatában a zsidók mint munkára képtelen „paraziták“ élnek.

A műhelyben fiatal fiúk és lányok szövőszekek és spulnizók kerekére hajolva dolgoznak. Látszik rajtuk, hogy minden idegszálukat munkájukra koncentrálnak. Az egyik sarokban egy sapadt arcú fiu vonja magára a figyelmet. Kiri a többiek közül. Hamarosan kitudódik, hogy a székellyhidi jesiva padjaiból került ide „átrétegezödni“, ahogy ő mondja.

A „bocher“ — így nevezik társai — a következőképpen meséli el „pályafutásának“ történetét.

— Apám azt akarta, hogy ne tanuljak mesterséget, hisz úgy is benősülök majd egy gazdag kereskedő családba. De én dolgozni akarok és így akartam megkeresni kenyereimet.

A tanfolyam vezetői mesélték, hogy minden előzetes bejelentés és hívás nélkül érkezett és kijelentette, hogy ő nem megy el innen, hagyják őt dolgozni.

Még látszik rajta: beszédén, viselkedésén a jesiva hatása, de mozdulatai határozottak és erőteljesek. Kezd munkássá válni.

Chalucok a kurzuson

A kurzus többi résztvevőinek jelentős része a chalucok sorából került ki.

A Habonimnak három, a Noar Hacioninak három, a Somer Hacairnak két chaluca tanult itt ki a szövészetet. Az a mód, ahogyan a különböző mozgalmakhoz tartozó chalucok kiépítették egymás testvéri közösségét, rendkívül figyelemre méltó. A cionista ifjúsági mozgalmak a „Merkaz Hanoar“ keretén belül együttműködésének legjobb eredménye ez. A szebeni tanfolyamon résztvevő chalucok kivívták a cionista közönség megbecsülését és elismerését. Ők voltak azok, akik

komoly munka és a felelősség érzését ébrentartották a tanfolyam résztvevői között.

A tanárnők szerepét, mint ismeretes, hatályosították be. Allandóan volt valaki közülük a műhelyben. Egyik szövőszekektől a másikhoz menve, tanácsokkal és utbaigazítással látták el a tanulókat.

A tanfolyam résztvevőinek ellátása kitünő volt. Közös lakást béreltek ki számukra és ugyancsak közös volt az étkezés is. (Nem akartuk mindennapos lealázásoknak kiténni a „gyerekeket“, — mondotta Grünberger József.)

Beszélgetés Grünberger Józseffel

Grünberger Józseffel egyébként külön is elbeszélgettünk a tanfolyammal összefüggő kérdésekről.

— Négy éve foglalkozom behatóan ezzel a kérdéssel — mondotta. Ezen idő alatt részletes tervet dolgoztam ki, széles zsidó tömegek átrétegesítése érdekében. A „hálóba rendszer“ képezte tervemnek magvát. Kiseb csoportokban kioktatjuk az embereket, akik aztán tovább tanítanak. Így aránylag rövid idő alatt jelentős számú kiképzett emberrel fogunk rendelkezni.

— Az egyetlen testület, amelyet alkalmaznunk tartok ezen nagyszabású terv keresztülvitelére, a Zsidó Nemzeti Szövetség. Ez az egyetlen, ifjúsági tömegekkel rendelkező csoportja az erdélyi zsidóságnak.

— Sajnos, Erdély többi zsidó intézményeinél igen gyenge visszhangra talált a házi-

ipari kiképzés terve. Akkor, amikor ezeknek a terveknek megvalósításához milliók kellenek, Erdély legnagyobb hitközsége levélben közli velem, hogy terveimet jónak tartják és megvalósításuk érdekében megszavaznak nekem támogatásképpen ötezer lejt, amit havi ezer lejes részletekben fognak kiutalni. Ehhez minden kommentár fölösleges.

A szebeni tanfolyamról és legközelebbi terveiről néhány érdekes adatot közöl Grünberger József.

A tanfolyam költségei cca 150.000 lejre rúgnak. Ebből 30.000 lejt a Zs. N. Sz. fedezett, a többi a szebeni cionisták adták össze. A tanfolyamra és a munka folytatására 500 kg. habselyem hulladékot szereztek be.

— Minden hátszár-telep — folytatta Grünberger József — egy szövőszekeket, 20 kgr. habselymet és két csomag gyapotot fog

kapni. Ezzel fogják megkezdeni a munkát. Ez az anyag-mennyiség akár pénzben, akár értékben mindig meg kell, hogy legyen; elhasználni csak a tiszta nyereséget szabad. Távlati tervünk: minden szegény zsidó házába egy szövőszekeket elhelyezni, a hátszár-telepekhez hasonló feltételek mellett.

Vizsgáznak a tanfolyam résztvevői

Junius 20-án, egy csütörtöki napon zajlott le a szebeni tanfolyam növendékeinek vizsgálója. A vizsgának nem volt iskolai jellege. A résztvevők képességeit és felkészültségét akarták ezáltal megismerni, mert ezen az alapon osztják majd be őket a különböző kurzusokra — így magyarázták a vizsga megtartásának fontosságát.

Egészen zárt körben, — csak az oktatók voltak jelen — zajlott le ez az esemény.

Nehezebbnél nehezebb kérdésekre a válasz rövid és precíz. Semmi félelem, semmi „drukk“. Meglepo bátorsággal és magabiztossággal feleltek a növendékek, ami első sorban a tanárnők határtalan közvetlenségének volt köszönhető.

Megkérdeztük az egyik tanárnőtől, hogy meg van-e elégedve a tanulók előmenetelével?

— Nem tulzok — mondotta —, ha azt mondom, hogy ezek a gyerekek példátlanul dolgoztak meg. En magam is meglepődtem, milyen könnyedén és alaposan válaszolnak a legnehezebb kérdésekre is. Kár, hogy az erdélyi zsidó közönség vezér-egyéni ségei nem voltak itt és nem látták azt, amit megvalósítottunk. Igen nagy és szép élménytől fosztották meg magukat.

A bucsu

Péntek este a tanfolyam résztvevői Oneg Sábáttal egybekötött kiállítást rendeztek. Élénk színű szőnyegeket, szép szöveteket, abroszokat, törülközőket és a kiállítási asztal különböző pontjain szétszórva, bájos gyermekjátékokat mutattak be. Minden a kurzus tanulóinak műve.

Az Oneg Sábátot, amely egyúttal a tanfolyam ünepélyes bezárását is jelentette, Grünberger József nyitotta meg.

A közönség mély meghatótsága közepette, szinte könnyezve mindott köszönetet Grünberger Józsefnek, Fein Jenőnek, Dr. Neumann Vilmosnak, Szegőnének, Kohnének és Goldberger Kitynek, annak a hat igaz zsidó nőnek, akik családot, otthon elhanyagolva, minden idejüket és erejüket a tanfolyam sikerének szolgálatába állították. Bucsut vett a tanfolyam résztvevőitől, akik szétszóródnak az országon minden részébe, hogy tovább vigyék azt a művet, amit itt megkezdtek.

Rendkívül kedves jelenet játszódott le ezután: a kurzus hat lány-résztvevője a tanítványok nevében fehér rózsacsokrokat nyújtott át a tanárnőknek, Dr. Bleicher Alfrédnek köszönet szavainak kíséretében.

Szombat éjjel utaztak el Szébenből a kurzus résztvevői. Az állomásnál már várta őket az a három házaspár, akik egész ott tartózkodásuk alatt minden igyekezetükkel azon voltak, hogy kellemessé, otthoniassá tegyék a tanulást.

Sorra vettek bucsut a tanítványok a Grünberger családtól, Feinétől és Dr. Neumannéktól. Szem nem maradt szárazon, mikor az induló vonat ablakából felhangzott a távozó „Hatikvá“-ja.

Ott állottak egy csendes sarokban a komoly férfiak és sirtak a fiatal chaluc-gyerekek után.

Lebovits Miksa.

Reb Mejerhez, a premisina cadikhoz jött egy tolvaj és szégyenkezve vallootta előtte:

— Rabbi, egész életemben loptam és most öregségemre szeretnék megtérni, de szégyenkezem az emberek előtt.

— Ne szégyenkezz — felelt Reb Mejer — én is fiatalkoromban hajítottam a lopásra, csak a köhögési ingerem tartott vissza. Félttem, hogy ha bemegek valakihez éjjel lopni, csakhamar elárul majd a köhögésem és elfognak. Mit tettem tehát? Elmentem ehelyett a tanháza és éjjeli imát mondtam. Te is gyere el hozzám minden éjjeli és együtt mondjuk majd az éjjeli imát...



Ki tudja megmondani?

1. Ki volt az első cionista világkonferenciás elnöke?
2. Ki írta a „Zsidónő“ című operát?
3. Melyik nagy rabbi kezdett el tanulni 40 éves korában?
4. Hogy hívták „Ruth“ második urát?
5. Ki írta az „Öldöklések városából“ című verset?
6. Ki a „Meghílat-Ruth“ szerzője?
7. Ktől ered a „Kabala“?
8. Hol alapították Mose Glücksohn nevére kolóniát?

Beküldték: Weimann Bandi (Cluj), Goldberger Emil (Jibou), Glück Cháim (Oradea), Meisner Bina és Cipora (Brasov).

LEGUTÓBBI KERDESEINKET HELYESEN VALASZOLTÁK MEG:

Krausz Árpád (Căpusul-Mare), Büchler Gabi (Cluj), Goldberger Emil (Jibou), Plugát „Hábotel“ sel Brit Trumpeldor (Oradea), Farkas Bella (Fodora), Hamlet Eszti (Hida), Rézműves Mose (Oradea), Glück Cháim (Oradea), Weimann Bandi (Cluj), Weisz Bumm (Sibiu), Klein Náchmán (Cluj), Weisz Jaffa (Cluj), Lázár Frida (Vultureni), Teszler Cipora (Cluj), Slovits Mirjám (Cluj), Bréger Laci (Arad), Mond Chává (Cluj), Nierenfeld Izráel (Cluj), Meisner Cipora és Bina (Brasov), Sámson Slomo (Cluj), Sámson Mose (Gherla), Kv. „Lámákor“ sel Hanoár Hácioni (Cluj), Schwartz Jozsef (Oradea), Adler Ráchel (Baia-Mare), Korn Pityu és Dori (Sibiu), Pál Cháim (Timisoara).

Rejtvények

81. számú lépcsőrejtvény:

X X X X X = ósapa.
 X X X X = héber hónap.
 X X X = könnyű (héberül).
 X X = fény (héberül).
 X = mássalhangzó.

Beküldte: Heller Annie (Cluj).

82. számú szótagrejtvény:

Dá — wol — vi — fso — d — hn — ar —
ad — tiv — zi — er — h.

Ha fenti szótagokat helyesen állítjuk össze, a cionista világszervezet első két elnökeinek nevét kapjuk.

Beküldte: Weimann Bandi (Cluj).

83. számú sakkrejtvény:

E	K	I	R
K	D	N	N
I	K	O	R
G	O	O	

A csillaggal jelölt kockából lóugrás szerint egy nagy héber költő nevét és egyik híres költeményének címét kapjuk.

Beküldte: Goldstein Elvira (Jernut).

LEGUTÓBBI REJTVÉNYEINK MEGFEJTÉSE:

72. számú szótagrejtvény:

Zebulon — Jehuda — Simeon.

Beküldte: Heller Agi (Cluj).

79. számú sakkrejtvény:

TANACH — TALMUD

Beküldte: Schreiber Edith (Reghin).

80. számú számrejtvény:

JOR	D	ÁN
AD	A	M
E	V	A
KÁ	I	N
JOR	D	ÁN

Beküldte: Heller Agi (Cluj).

A PISZTRÁNG

Írta: FARKAS IZIDOR (Cluj)

Élt egyszer egy sűrű fenyvessal szegélyezett zugó kis hegyi patakban egy öreg pisztráng, a legöregebb azokon a vidékeken. Annyira öreg volt, hogy ő maga sem tudta pontosan, hány éves lehet. A többi pisztrángok nagyon tisztelték és szerették az öregot, mert nagyon művelt, világlátott hal volt és sok érdekes történetet mesélt, de különösen az emberekről tudott nagyon sokat mesélni.

Voltak persze kisebb halak, akik mindig kételkedtek az öreg meséiben és meg is mondták neki, hogy nem értik, honnan tudhatja az öreg hal, aki örökké csak a vízben él, azt a sok mesét az emberekről, akik a száraz földön élnek, — de az öreg csak jóságosan mosolygott, mikor látta a kételkedésüket...

— Látjátok, ti fiatalok vagytok, nem látatok világot, de ha lemennétek egyszer a nagy folyóig, láthatnátok, hogy az ember nem olyan, mint a többi állatok, mert ő tud a vízen is járni, anélkül, hogy a bőre egy kicsit is megázzon, azonkívül, hogy tud uszni is, akárcsak a halak.

A hallgatóság az uszást valahogy elhitte, de a többire kijelentette, hogy őket nem lehet becsapni. Az öreg nem törődött velük, hanem tovább folytatta:

— Az emberek odalent építettek olyan uszó házakat, amiket arra vezetnek a folyón, amerre akarnak. Még tüzet is csinálnak azokban, mert láttam felszállni a füstöt a kéményeikből. A folyami hal barátaim, akik már voltak a nagy széles tengerig is, azt mondják, hogy ott vannak még nagyobb uszó házak — hajóknak nevezik őket — amelyek ötször-hatször is olyan hosszúak, mint amilyen magasak ezek a fenyők, hogy folyton olyan füstöt eresztenek ki magukból, mintha pokol égne bennük. Amikor találkoznak ilyen uszóházak, akkor még villámlanak és dörögnek is. Megtörténik, hogy összeverekednek és igyekeznek egymást a víz alá süllyeszteni. Ilyenkor még nagyobb a dörgés és a villámlás annyira, hogy a testvéreink szinte süketülnek meg. Így bizony... de rossz sorsuk is van odalenn a halaknak, mert ott nem horoggal fogják őket, hanem azokból a hajókból kidobnak a vízbe hálókat, amiket testvéreink nem látnak meg és nagyon sokan főt akadnak bennük. A legszomorubb a dologban az, hogy ott már nem számít, ha óvatos és okos a hal, mert a háló ugyanis kifogja őket.

— Ti azt mondjátok, hogyhát bennünket is kifognak az emberek, nemcsak a nagy vízben levő testvéreinket, pedig ez tévedés, mert ha ez így volna, akkor engemet is kifogtak volna... és mennyien igyekeztek már engemet kifogni: jött először egy férfi, aki olyan bután csinálta meg a horgot, hogy én jó messziről láttam, hogy ami beesett, az csak csalétek és amint kinéztem, meg is pillantottam az embert, ahogy tartotta a botot és füttyült, de olyan rosszul, hogy az összes halak elszaladtak. Én is — amint az óriási üres kosarat cipelő segédje is kacagva mondta — füttyültem rá.

— Később hozott magával egy kisebb embert, akit tanítani kezdett, hogyan kell bennünket megfogni. De aztán amikor a kicsi csak egyedül kezdett jönni, akkor már csak mosolygott az öreg tanításain, mert hiszen ő már jobban tudta, mint az.

— Amikor felnőtt az is, hozott magával ő is egy gyermeket, akit tanított és aki később őt is kikacagta, mert ő még a másikkal is többet tudott. Általában az a veszedelmes ezeknél az embereknél, hogy a gyermekek mindig többet tudnak, mint az öregek, mert

ők ott kezdik a tapasztalatokat az életből, ahol a szüleik abba hagyták, míg a többi állatok közül mindenki csak a saját viselt dolgaiból tanul. Szóval, amint mondtam, a harmadik már nagyon ügyes volt és már nem spárgára kötötte a horgot, hanem egy hurra, ami nem látszott meg a vízben. Bizony sok vigyázatlan testvérünket fogta ki ez a fiu, de engemet soha nem tudtak becsapni, mert én vigyázok, tudva, hogy milyen furfangosak az emberek céljaik elérésében.

— Ez az ember is megnőtt és amikor megöregedett, ő is elhozott egy fiut magával, mint az elődei és későbbben az utódai is mind, úgy hogy amikor láttam, hogy az ember hoz magával egy fiut, akkor tudtam mindig, hogy az öreg egy pár év múlva nem fog többet jönni. Engemet ezek a későbbi fiuk sem tudtak kifogni, mert ha látok valamit beesni a vízbe, akkor kinézek a partra és ha ott látom az embert, akkor tudom, hogy csak csalétek az, ami beesett.

Ebben a percben az öreg kikémlelt a partra és azután megnyugodva bekapott egy legyet. Rögtön azután érezte, hogy huzza fel valami. A többi halak kinéztek és látták, hogy egy fenyő mögött előbújt egy fenyőzöld ruhába öltözött gyermek és egy fenyőághoz hasonló boton ott tartotta az öreg halat, aki folyton vergődött a horgon, de rövid idő múlva megszólalt:

— És mégis az ember győz...
...azután elcsendesedett...

A halak sirva usztak el onnan, mert nagyon megszerették az öreg Sztrávót (én buta... megint elfelejtettem névleg bemutatni az öregot, ahogy illik).

A kisfiu pedig betette az öregot a kosárba és tovább halászott anélkül, hogy sejtelve lett volna a nagy diadalról, amit a természet fölött aratott.

Chelem bölcsői

(F. Heilpern hébernyelvű gyűjteményéből)

1. A temető kérdése.

Miután Chelem városát teljesen feiéptették, mindene volt már, csak temetője nem. Ezért Chelem bölcsői összeültek, hogy megbeszéljék mi a teendő. Helyet már találtak is a temető számára valahol a város határában, de nem tudtak megegyezni a temető méreteit illetően. Hosszas vita után végül döntöttek: Chelem minden lakója köteles kimenni a temető helyére, ott pedig a férfiak külön, a nők és gyermekek külön lefeküdni a földre. Így azután pontosan megállapíthatják, hogy mekkora legyen a temető.

Igy is tettek Chelem bölcsői polgárai és most „pontos“ méretű temetőjük van.

2. A pálinka.

Volt Chelemnek egy litván származású korcsmárosa. Egyszer az istenadta — vagy ahogy a chelemiek haragjukban nevezték — a „gazfickó“ erősen megrágitotta a seprő árát. Nem tudták a chelemiek, hogy mit tegyenek és elmentek tanácsért a rabbihoz. A rabbi, aki maga is litván volt, azt javasolta nekik, hogy egyszerűen ne igyanak. Nem is ittak. A korcsmáros látta, hogy nem fogy az itókája. Végül is megoidotta a rejtélyt. Nagy mérgesen beállított a rabbihoz és így szólt:

— Nem tudom rabbi miért avatkozik Ön bele az emberek üzleti ügyeibe. Régebben a rabbik az erdőben bolyongtak mély titkokba merülve.

—Hát persze, felelt a rabbi, ám régebben a „gazfickó“ is az erdőben bujkált.

3. Din Tora.

Egyszer két kereskedő állított be a chelemi rabbihoz, kérve őt, hogy a szent Tóra nevében hirdessen itéletet vitájuk tárgyában. A kereskedők előadták panaszukat: közösen megvásároltak egy hajót, megrakták buzával és elindultak vele egy távoli város felé. Am úgy látszik, hogy a hajónak egy léke volt, mert amire odaértek, csak a beraktározott buza fele maradt meg, a másik viszont azt állította, hogy az ő buzája nem hullott a vízbe. Hosszasan veszekedtek egymással még a rabbi előtt is.

A rabbi ekkor előszedett egy csomó fölőnt és vastag könyvet. Elgondolkozva lapozgatott bennük. Kis idő elteltével, így szólt:

— Még mindig nem világos előttem a dolog, kérlek benneteket, hozzátok ide a hajót...

4. A fürdés

A chelemi rabbi elment egyszer a „gábe“ jával fürödni. Kimentek a város végében lévő folyóhoz, tüstént levetköztek és belementek a vízbe. A rebbe ment elől, mögötte a „gábe“. A rebbe hirtelen megböjtött egy kőben és a víz alá merült. A gábe persze azonnai lábra állította. A talpraállt rebbe nagy ijedségében futni kezdett a part felé, ott felkapta a homokban heverő ruháit és hazáig meg sem állt...

Hazaérkezve, a rebecen meglátta a csomromvizes embert, összezsapta kezeit és rémulten kérdezte:

— Mi történt, rebbe?

A rebbe fogvacogva válaszolt:

— Jaj, jaj! Belefultam!...

— A felesége válaszolt:

— Nyugodj meg az Istenért, mert élsz!

A rebbe azonban nem akarta elhinni feleségének, hogy tényleg él. Csak kkor nyugodott meg, amikor a gábe két embert fogott meg az uccán és behozta őket a házába és azok kijelentették a dajén jelenlétében, hogy a rebbe valóban él. Ekkor tényleg megnyugodott...

Héberből: Kesztenbaum Miklós

LEGUTÓBBI REJTVÉNYEINKET HELYESEN FEJTETÉK MEG:

Krausz Árpád (Căpusul-Mare), Goldberger Emil (Jibou), Heller Annie (Cluj), Farkas Dezső (Fodora), Fischer Mimi (Gherla), Farkas Bella (Fodora), Hamlet Eszti (Hida), Goldstein Elvira (Jernut), Kv. „Szinai“ sel Hanoár Hácioni (Tg.-Mures), Weimann Bandi (Cluj), Weisz Bumerli (Sibiu), Teszler Cipora (Cluj), London Mose (Cluj), Meisner Cipora és Bina (Brasov), Nierenfeld Izráel (Cluj), Bréger Laci (Arad), Adler Ráchel (Baia-Mare), Sámson Slomo (Cluj), Klein Náchmán (Cluj), Büchler Mirjám (Cluj), Sámson Mose (Gherla), Lázár Frida (Vultureni), Schwartz Jozsef (Oradea), Slovits Mirjám (Cluj), Nota Chájá (Cluj), Abraham Edith (Cluj), Lieber Ottó (Timisoara), London Mose (Cluj), Weisz Jaffa (Cluj), Goldberger Ottó (Petrosani), Kv. „Hárácon“ sel Hanoár Hácioni (Tg.-Mures), Goldstein Mechú és Sái (Huedin), Markovits Ferdinánd és Heinrich (Cluj), Herskovits Eva (Cluj), Wohlberg Seva (Jibou).

Az IFJU KELET postója

Friedmann Ludovic (Constanța). Versed igen meleg zsidó szívről tesz tanúságot. Sajnos még nem közölhető. Sokat kell olvasnod nagy költők verseit, hogy elsajátítsd a verselés technikáját. Meg kell tanulnod, hogy a költeményhez nem elegendő csupán a rím és hogy kerülőd kell a közhelyeket. Az igaz költészetet éppen a felhasználást képek eredetisége és ujszerűsége teszi azzá, a Te versed pedig nagyot vétezik a követelmény ellen. Szorgalmas munkádat azonban minden biznnyal siker fogja koronázni, ami bennünket illet szívesen állunk rendelkezésedre a jövőben is.

Farkas Dezső (Fodora). A beküldött sakkrejtvényt a következő számban közöljük.

Herskovits Eva (Cluj). A beküldött lépcsőrejtvényt igen ötletes és a következő számban jönni fog.



AKI ÜGY SOK BAJTÓ EMBERÉL MEGGONDO NEM TUD JA, AMIT B...

Ellenál

Cezar Petr mániában... Mint egy z... ter medrébe... A többé, v... hírei és usz... rag és agg... kus menetei... megtelepedte... erősítjük lel... Az aszfalt... azonban uj... kilég gyenge... a kitalálás... lenebb felteve... megoldásokat... zik belőlük a... loid emberké... nól jobbra, h... szerint.

Ez azonban... nyugalma gyé... ket, uriruhás... szüknek, kics... voltunk a leg... gekre és akik... jassága fojtog... gjen az orca... a gyónástól... gesebben ford... Nem a vesz... Nem a váda... Nem a jajo... Nincs időnk... vagy az új pe... nak mutatván... Az idót csak... melyek egyes... az események... ták az ösztön... tok közötti vi... tetteket. Csak... oszba, vagy k... amelyek vako... csiny ambició... ságokért és ne... meiből kiválas... sukak.

Az egyetlen... testesítse az ő... az össze nemz... nekünk van... Az Uralkodó... A monarchi... megtestesítője... nosul a nemze... ban felszabadi... királysággá er... tett be, amely... behozták a sz... mely felszaba... testvéreket és... szágnak az ala... A történelm... és megszakítá... valami csodál... zélet által elő... A történelm... emberek testé... be és az időb... jönnek, hogy a... sorrendbe hely... Amidőn az... emberek megv... toznak, a hely... ságok és ellen... más lehetne... örök és kronol... a nemzeti és... testesítője? Ki... denható mester... aki a nemzet é... ságát képviselh... Emlékezzünk... és az ellensége... lyekekkel I. Káro